

Tisdagen den 14 februari

Kl. 13.00–15.56
18.00–19.58

1 § Återrapportering från Europeiska rådets möte den 3 februari

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 3 februari*

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! För snart två veckor sedan sammanträdde Europeiska rådet för ett informellt möte på Malta. Den största frågan på dagordningen var den externa migrationen i det centrala Medelhavsområdet och särskilt Libyen.

Jag är glad att kunna återrapportera att vi enades om nya och viktiga steg för att hantera flyktingsituationen. Det handlar om att bryta människosmugglingen och rädda liv, och det gör vi genom att samarbeta med Libyen för att stötta dem i arbetet med att stärka gränsen och genom att förbättra livsvillkoren för människor i Libyen och längs med migrantrutterna längre ned i Afrika.

Det var fler än jag som lyfte fram vikten av att alla lösningar ska bygga på internationell rätt, och det slogs också fast tydligt i den deklaration som vi antog. Att följa internationell rätt är givetvis en utmaning i ett land som Libyen, där den politiska processen är oerhört skör, och därför är det både angeläget att fortsätta ansträngningarna för att få stopp på konflikten där och stärka den demokratiska processen liksom att arbeta nära FN:s flykting- och migrationsorgan UNHCR och IOM.

Samtidigt fortsätter naturligtvis det viktiga samarbetet med några utvalda afrikanska länder inom EU:s så kallade partnerskapsram. Detta arbete innebär bland annat en ökad satsning på mer effektiv gemensam återvändandepolitik men också på att motverka grundorsakerna till att människor flyr genom fattigdomsbekämpning och utvecklingspolitik.

Vi välkomnar också Italiens nya samarbete med Libyen. Det bygger på samma principer på EU-samarbetet: praktiskt stöd till Libyen i form av utbildning, träningsinsatser och mottagningsförhållanden för migranter – allt inom ramen för internationell rätt.

Fru talman! Under mötet diskuterade vi också de globala utmaningar som vi ser. Vi lever onekligen i en orolig tid. EU behöver ha en stark och enad röst och ta en större roll i det globala arbetet. Den nya amerikanska administrationens handlande har väckt både osäkerhet och oro, och vi kommer från EU:s sida att tydligt stå upp för våra värderingar.

Vi hade ändå en bra diskussion med utgångspunkten att EU behöver USA och USA behöver EU. Vi kommer därför att fortsätta söka ett nära samarbete, och det ska vi försöka göra gemensamt med en enad röst.

Fru talman! Vi avslutade mötet med att diskutera EU:s framtid. I det samtalet deltog inte den brittiska premiärministern Theresa May. Det var också en bra diskussion, där vi var flera som påpekade att den kommande Romdeklarationen inte bara ska titta bakåt på de framsteg som har gjorts i det europeiska samarbetet utan också titta framåt. I den diskussionen kommer frågor som arbetet mot terrorism samt vår gemensamma säkerhet och ökat samarbete inom försvarsområdet att vara centrala men också klimat och ett gemensamt och hållbart asylsystem.

Jag tog upp vikten av att vi också diskuterar de sociala frågorna, som handlar om rättvisa jobb och en tillväxt som kommer alla till del. Inte minst ungdomar måste få en chans att komma i arbete. Samtidigt var det många som framhöll att vi naturligtvis bör sträva efter enighet i de kommande diskussionerna och att Romtexten helst ska vara färdigförhandlad redan före mötet.

Detta, fru talman, var återrapporteringen från mötet på Malta.

Anf. 2 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporteringen!

Från Kristdemokraternas sida har vi med stort intresse följt Europeiska rådets möte på Malta. Vi har tagit del av de rådsslutsatser som är resultatet av samma möte, och det finns förstås flera saker att kommentera också denna gång.

Kristdemokraterna är i grunden positiva till initiativ som syftar till att förhindra fler dödsolyckor på Medelhavet och som slår mot de ligor som berikar sig på människosmuggling och också ger stöd när det gäller att bygga upp stabilitet i väldigt instabila länder såsom Libyen.

Samtidigt tycker vi att det finns flera betydande frågetecken kring detta upplägg. Det allmänna läget i Libyen är ett sådant. Libyen är ju ett land som är närapå laglöst. Det finns visserligen en FN-stödd regering, men det finns även fler som gör på anspråk på makten, och åtminstone längs kusten finns det flera militära grupper som agerar.

Vi tycker också att det finns frågetecken kring de så kallade reception centers som är en del av den bilaterala italiensk-libyska överenskommelsen, som ju tecknades strax före Europeiska rådets möte och som backades upp av EU-ledarna.

Det jag vill ställa min fråga till statsministern om är Tunisiens roll framåt. Tunisien är också ett land som är satt under hård press. Det är ett ganska litet land dit många migranter har tagit sig. Jag skulle vilja be statsministern att utveckla hur resonemangen har gått kring Tunisiens roll och hur man kan tänka sig den framåt.

Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är precis korrekt: Vad vi ger oss in i nu är att se till att förhindra alla dessa dödsfall och att knäcka människosmugglarna och deras affärsmodell. Det är det som är i fokus här.

Det allmänna läget i Libyen är skört, precis som jag sa i inledningen, och detta menar jag är en nog så bra anledning att se hur vi kan stärka Libyen. Hur kan man stärka den demokratiska processen och regeringens möjligheter att faktiskt kontrollera gränserna? Då är det här samarbetet naturligtvis betydligt bättre än att säga att det där gör vi inget åt. Det är ett mycket viktigt samarbete.

I det ingår naturligtvis även synen på omgivande länder. Det är inte bara en fråga om Libyen. Nu blev Libyen speciellt behandlat, eftersom det är så viktigt. Så många migranter kommer därifrån, och Libyen måste få stöd och hjälp att hålla gränserna, stöd till kustbevakningen och allt det som ska till.

När det gäller omgivande länder – de som ligger precis runt om, inklusive Tunisien, men också andra länder längre ned i Afrika, exempelvis Niger – behövs ett samarbete som gör att vi kan förhindra att människor behöver fly. Tunisien har utan tvekan en roll där, liksom andra länder – det ska vi slå fast, för det här är bredare än Libyen.

Just nu fokuseras det på Libyen, så den här diskussionen fokuserar mest på Libyen, men vi har också naturligtvis sagt att det är viktigt att vi har ett samarbete med omkringliggande länder, däribland Tunisien.

Anf. 4 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret och resonemanget! Det jag tänker på just kring frågan om Tunisien är att Tunisien ligger vid kusten. Om man får ordning på människosmugglingen över Medelhavet från Libyen är frågan hur resonemanget går kring Tunisien framöver, i och med att så många redan har valt att sig till Tunisien. Förs det ett resonemang kring om det är en kommande överfartsled?

Anf. 5 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! I detta ingår även att hålla bevakningen på andra, för naturligtvis kan det komma andra rutten. Om man lyckas på ett ställe kan ett annat ställe bli föremål för liknande aktiviteter, så ja, det ingår att vi måste hålla koll så att vi inte får andra och liknande tragiska händelser.

Det kan vara fråga om flera länder. Här gäller det allmänt att se till att när vi gör något i Libyen för att få stopp på eländet – människosmugglingen – får det inte poppa upp på andra ställen. Den beredskapen ska finnas.

Anf. 6 ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Tack, statsministern, för redovisningen från det informella mötet med Europeiska rådet.

Inför EU-nämndens möte var statsministern tydlig med att det stöd som EU skulle ge till Libyen syftade till att utbilda och stärka den libyska kustbevakningen och den libyska gränskontrollen. Något avtal mellan EU och Libyen liknande det som EU till exempel har med Turkiet var det över huvud taget inte tal om.

Men som statsministern mycket riktigt nämnde i sin inledning kan man i kommunikén läsa att Europeiska rådet stöder initiativ mellan enskilda medlemsländer och Libyen.

Det avtal som Italien nu uppenbarligen har skrivit under med Libyen väcker hos mig farhågor om att EU stöder åtgärder som det samlade EU inte skulle kunna stödja. Hur ser egentligen statsministern på det italienska avtalet med Libyen? Hos mig väcker det alltså farhågor om att avtalet kommer att leda till tätläger, vidare att flyktingar hamnar i ett limbo i en omöjlig situation i ett land som är delat, svårt att ta sig till och från och så vidare.

Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Inför EU-nämndens möte kunde vi konstatera att EU inte sluter, på samma sätt som har slutits med Turkiet, ett avtal med Libyen. Så är det. Men vi har sagt att enskilda länder som gör den typen av överenskommelser – det kan komma fler av den varan – också ska följa internationell rätt. I Italiens avtal med Libyen står det också att hänsyn ska tas till Italiens medlemskap i Europeiska unionen och internationell lag. Avtalet bygger på samma premisser.

EU har fattat ett beslut som täcker in alla länder. De avtal som enskilda länder ingår med, i det här fallet, Libyen ska naturligtvis bygga på precis samma premisser. Där ingår stöd till utbildning och hjälp till de människor som finns i Libyen. De ska på bästa sätt också få tillgång till medicinsk hjälp, vilket många kommer att behöva, och annan assistans och humanitär hjälp. Avtalet bygger på samma premisser som EU:s stöd.

Anf. 8 ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Då återstår frågan hur statsministern avser att säkerställa och följa upp att individer, människor, som hamnar i dessa läger inte stannar där permanent, blir fångade i ett system som man över huvud taget inte har kontroll över. Därmed kan de inte, om de så skulle vilja, återvända till sina hemländer.

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det står i avtalet mellan Italien och Libyen att det är fråga om temporary camps och while awaiting repatriation or voluntary return, och så vidare. Det ska vara tillfälligt. Man gör något tillfälligt för att hjälpa de människor som finns där.

Jag kan personligen inte garantera – det sa jag också på EU-nämndens möte – att allt kommer att ske precis enligt skolboken, så att säga. Det kan ingen göra. Men de avtal som vi ingår nu är otroligt viktiga för att få stopp på denna människosmuggling samt att hjälpa Libyen att bygga upp sitt land och ge stöd i den demokratiska processen. Vi stärker Libyens möjligheter att ha kontroll över gränserna, vilket är en internationell skyldighet.

Italien har ingått ett bilateralt avtal som också syftar till att hjälpa till humanitärt. Det ska vara tillfälliga läger enligt avtalet.

Anf. 10 MARIA PLASS (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten!

Inför det informella toppmötet i Valletta fick statsministern en del frågor runt aspekten hur ett fördjupat samarbete med Libyen ska lyckas på marken. Som vi vet råder en mycket instabil situation i landet. Den snarare förvärras än förbättras. Det pågår redan i dag ett antal parallella insatser som kommer att utvärderas.

Hur fungerar dessa pågående satsningar i ett land där laglöshet råder? Hur resoneras det runt dessa aspekter på toppmötet – med hänsyn till framtida insatser?

Jag har en fråga som relaterar till EU-nämndens möte inför toppmötet. Statsministern talade om att ta det projekt för projekt. Jag uppfattade det som att ta ett projekt i sänder. Samtidigt pågår, eller kommer att pågå, ett antal parallella insatser. Diskuterade man på något sätt på mötet hur dessa insatser kommer att fungera?

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nej, det diskuterades inte i detalj att det skulle vara fråga om exakt dessa projekt. I deklARATIONEN dras en slutsats om vilken riktning, vilket mål och vilken huvudstrategi som ska gälla.

Jag upprepar att det är otroligt viktigt att veta att Libyen är skört politiskt. Frågan är om det kan göras något humanitärt för flyktingar och samtidigt stärka Libyens demokratiska process. Vi menar att det här är ett sätt att göra både och.

I den här verksamheten har EU ständigt kontakt med både UNHCR och IOM. Den höga representanten Federica Mogherini rapporterade att hon dagarna före haft samtal med representanter för båda organisationerna. De följer arbetet. Vi ska ha det samarbetet i akt och mening att regelbundet följa upp att arbetet utförs på ett bra sätt.

Hela dokumentet bygger på internationell rätt, med samarbete med både den libyska regeringen och FN-organen för att det ska vara korrekt.

Anf. 12 MARIA PLASS (M):

Fru talman! Jag har då också en fråga om finansieringen av insatserna i Libyen.

Tycker statsministern att finansieringen för olika insatser som planeras är solida? Finns det en risk att man måste prioritera om i EU-budgeten?

Vad innebär 152 miljoner euro från medlemsstaterna? Det är sagt att de ska vara ett bidrag från medlemsstaterna.

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! I artikel 7 i deklARATIONEN går man igenom den finansiering som redan finns tillgänglig. Det är den som åberopas. Det är dels Official Development Assistance for Africa, dels the EU Trust Fund for Africa. Pengarna finns där. Det är de pengarna som åberopas i deklARATIONEN. Det är inte sagt att det ska komma någon annan avgift som medlemsstaterna ska betala. Det finns en finansiering, och det är den man hänvisar till i deklARATIONEN.

Anf. 14 JENS HOLM (V):

Fru talman! Överenskommelsen med Libyen är en skamlig överenskommelse. Den syftar till att hålla människor kvar under koncentrationslägersliknande förhållanden. Redan nu vet vi att det finns någonstans mellan 700 000 och 1 miljon människor som befinner sig i läger i Libyen.

Människorättsgrupper som Amnesty International, Human Rights Watch etcetera har kritiserat överenskommelsen skarpt. Man menar att det som EU kommer att göra är att skicka tillbaka människor till en tillvaro av tortyr, människohandel, våldtäkter – kort och gott till ett land som är helt och hållet på randen till ett inbördeskrig.

Stefan Löfven och EU-ledarna säger konsekvent att dessa tusentals människor som försöker fly från detta inferno är ekonomiska flyktingar. Jag har läst en rapport från Amnesty International där det framgår att kvinnor som flyr tar med sig kondomer och äter p-piller därför att de vet att de troligen kommer att bli våldtagna på vägen. Ändå flyr de.

Stefan Löfven! Tror du verkligen att de här kvinnorna är ekonomiska flyktingar? Kan det inte vara så att de vill göra allt de kan för att fly från de här fruktansvärda omständigheterna?

Det här avtalet kommer bara att leda till att människor tar till alltmer desperata metoder för att fly över Medelhavet. I fjol var det värsta året någonsin. Fler människor än någonsin drunknade i Medelhavet.

Ni vägrar konsekvent att kalla det här ett avtal, men det är precis som Eskil Erlandsson säger: Det finns ett avtal i grunden. Det är slutet med Italien och med Libyen, och ni säger i slutsatserna att EU står bakom det avtalet. Varför säger du inte som det är, Stefan Löfven?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag tror att vi delar uppfattningen att den situation som vi har nu, när miljoner människor tvingas fly från sina hem och tusentals människor dör på Medelhavet, måste få ett slut.

Därför hjälper vi i första hand Libyen, som är ett skört land som behöver få kontroll över sina gränser. Där finns fullständigt skrupelfria människor som säkert gör både det ena och det andra av det Jens Holm räknade upp men som dessutom skickar ut människor i farkoster som de vet med stor sannolikhet kommer att sjunka. Är det en bra situation? Nej, den är hemsk.

Därför måste vi hjälpa Libyen, hjälpa människor som finns i Libyen och hjälpa de länder varifrån de kommer så att de kan få ett drägligt liv. Därför är det här både ett stöd i Libyen för Libyens demokratiska regering och ett stöd till andra länder i Afrika för att människor inte ska behöva fly över huvud taget.

Jag ser inte det positiva i den här situationen. Den måste brytas, och då måste man knäcka människosmugglarnas affärsmodell. De tjänar enorma pengar på detta, på människors olycka. Det måste vi få stopp på, och jag menar att det här är en väg framåt för det.

Men det är inte bara aktiviteterna i Libyen som ska räknas. Se helheten! Se det stöd som vi nu utvecklar inom partnerskapsramen! För drygt ett år sedan satt vi med de afrikanska länderna och kom överens om att vi ska ha ett utvecklingsarbete som gör att färre behöver fly. Men vi måste få stopp på eländet som pågår runt Medelhavet.

Anf. 16 JENS HOLM (V):

Fru talman! Stefan Löfven och jag är nog överens om vikten av att utrota orsaken till att människor flyr. Det är fattigdom, krig, politisk och religiös förföljelse, sexuell diskriminering och så vidare.

Men, Stefan Löfven, då är det ju det som dessa 200 miljoner euro och alla andra pengar som ni pumpar in ska gå till – inte till att bygga en stor militär operation på Medelhavet, inte till att bygga uppsamlingsläger och inte till att satsa mer på övervakningsresurser utan tvärtom till att utrota skälen till att människor flyr.

Vi skulle kunna satsa mycket mer på kvotflyktingar. Vi skulle kunna satsa mer på lagliga vägar. Vi skulle kunna satsa mer pengar på att rädda liv på Medelhavet. Det görs alldeles för lite.

Jag vill återigen fråga om kvinnorna som är så desperata när de flyr att de till och med äter p-piller eller tar med sig kondomer. Stefan Löfven! Är de ekonomiska flyktingar?

Prot. 2016/17:67
14 februari

*Åtterrapporering från
Europeiska rådets
möte den 3 februari*

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det nämns inget om ekonomiska flyktingar i deklARATIONEN. Vi måste få stopp på den situation som är, och vi har över huvud taget inte någon sådan benämning på dessa flyktingar.

Detta är inte bara en stor militär operation. Vi måste se bredden på det. Det här eländet måste få ett slut, för människor dör på Medelhavet. Bara i år har hundratals dött. Det måste man få stopp på, och då måste man ta till de här metoderna.

Men i detta ingår också att Libyen ska kunna säkra sina gränser och att människor ska få bättre förhållanden också i Libyen. I Italiens avtal med Libyen ingår bland annat medicinsk hjälp. Det behövs mycket medicinsk hjälp, och det ingår.

I arbetet ingår samarbete med andra afrikanska länder för att människor inte ska behöva fly över huvud taget. Vi måste se bredden men också att detta måste få ett slut. Jag tycker att det är jätteviktigt.

Anf. 18 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Det var en spännande talarordning, måste jag säga.

Tack så mycket, statsministern, för redogörelsen! Alla som är politiskt involverade i de här frågorna har väl haft en svår situation de senaste åren. Här gäller det ju, som också statsministern säger, att balansera.

Därför blir jag glad när jag hör att fokus är på att rädda liv, stoppa människosmuggling, stärka ordnade asylförfaranden, förbättra livschanser och stärka gränser. Det är goda och fina värderingar som det är bra att Sverige står för – precis som alla andra värderingar som man bör stå för inte bara hemma utan oavsett var man är i världen. Det känns tryggt, i alla fall i denna fråga.

Men jag blir lite bekymrad när jag hör TT citera Stefan Löfven. Om det stämmer borde det, fastän det bara är februari, vara årets största underdrift. Stefan Löfven säger att Libyen inte är en helt fungerande stat. Det är inte en helt fungerande stat.

Jag skulle vilja höra Stefan Löfven berätta för oss hur han ser på Libyen. Är Libyen en inte helt fungerande stat, eller är det så att Libyen har grava problem när det gäller till exempel alla de saker som min kollega från Vänsterpartiet räknade upp?

Statsministern sa i EU-nämnden att han inte kan garantera att detta kommer att gå rätt till. Men det är ändå vår röst vi skickar iväg ut i världen. Då måste statsministern på något sätt kunna garantera att det som vi talar om när det gäller att upprätthålla den internationella rätten verkligen följs.

Även om Stefan Löfven anser att han inte kan lova någonting skulle jag vilja höra hur han kommer att agera i detta.

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! I den sista delen är det som jag sagt tidigare: Det finns en regering i Libyen. Den har stöd av FN:s säkerhetsråd, och den har en särskild FN-representant. Vi tycker att det är viktigt att den stöds i hela den

demokratiska processen. I det ingår landets möjligheter att kontrollera sina egna gränser.

Man kan ha olika beskrivningar av Libyen. Det är klart att det inte fungerar. Det är inte en fungerande stat. Det är vi alla överens om. Frågan är hur vi kommer dit. Det tycker jag är nog så viktigt att fundera på.

Det här arbetet, den här processen, är en del i detta. Det var bland annat därför som jag ringde till UNHCR-chefen Grandi veckan före för att höra hur UNHCR ser på det här arbetet. Det är klart att UNHCR ser alla möjligheter till förbättringar. Ingenting är perfekt. Men man tycker att det i grunden är rätt att göra detta. Det tycker också IOM. Svenska regeringen har haft direktkontakt med både UNHCR och IOM, liksom med höga representanten Federica Mogherini. För att det ska gå korrekt till finns de med.

Som jag sa i EU-nämnden kan jag inte personligen garantera att allt kommer att gå precis perfekt rätt till. Det tror jag inte att någon kan göra. Men vi har att välja mellan att göra det här försöket, byggt på internationell lag och rätt och mänskliga rättigheter – det är det som är som utgångspunkten – i samarbete med FN-organen, och att inte göra någonting och låta tusentals människor till dö på Medelhavet.

Jag tycker att det senare är fel väg att gå. Därför gör vi detta, och därför är utgångspunkten, precis som vi skriver i deklARATIONEN, mänskliga rättigheter och internationell lag. Det är grunden, och det är det som vi ska gå vidare med i samarbete med bland annat UNHCR och IOM.

Anf. 20 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Tack så mycket, statsministern! Jag tror att det är mycket vi är överens om. Det var särskilt skönt att höra att statsministern inte säger att Libyen är en inte helt fungerande stat. Det skulle ju vara årets hittills största underdrift.

I tidigare diskussioner om det här har alltid budgetdiskussionen kommit upp, det vill säga piska eller morot. Fanns det några sådana diskussioner på detta möte, det vill säga att inför budgetförhandlingarna 2020 sätta upp parametrar som gör att därest ett land inte tar emot den kvot som det har ansvar och skyldighet att göra kommer det heller inte att få till exempel jordbruksstöd? Vi vet ju att Ungern, Polen och Tjeckien hittills har vägrat att ta emot några av de 160 000 flyktingar från Grekland och Italien som vi tidigare hade att fördela och att Slovakien till och med har dragit flyktingbeslutet inför EU-domstolen. Fanns den diskussionen alls på agendan?

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Nej, det var inte uppe på mötet på det sättet. Den frågan diskuterades inte. Vi får återkomma till vårt gemensamma interna migrationssystem. Det var inte uppe till diskussion.

Men vi står fast vid vår uppfattning, som jag redogjort för tidigare. Det är dags att ta upp den frågan på riktigt, för man kan inte få välja à la carte bara det som är roligt och lätt att göra. Det måste synas om man väljer att inte göra sin del i det gemensamma ansvaret. Det får vi återkomma till.

Anf. 22 PAVEL GAMOV (SD):

Fru talman! Jag vill tacka statsministern för återrapporteringen från Europeiska rådets senaste informella möte. Mötet kretsade i huvudsak kring Libyen och den nya migrationsrutt som vi har sett sedan det avtal som EU slöt med Turkiet kom på plats. Vi ser stora migrationsströmmar, inte minst från Libyen och även andra afrikanska länder.

Det är väldigt angeläget att få till insatser just i Libyen för att bekämpa grundorsakerna till att människor väljer att söka sig mot Europa. Från Sverigedemokraternas sida välkomnar vi insatserna i Libyen. Vi ser gärna en utökning även i andra afrikanska länder och att man har en ständig bevakning från EU:s sida av hur migrationsrutterna utvecklas.

Vi har länge förespråkat hjälp på plats. Det gäller att se till att bygga upp länderna så att människor inte behöver söka sig mot Europa. Huvudfokus måste vara att minska asyltrycket, inte minst på länder som Sverige, Tyskland och andra länder som tagit ett väldigt stort ansvar, som det heter.

Min fråga till statsministern i sammanhanget är om hur finansieringen ser ut. Det har ställts frågor om det tidigare. Jag vill höra en försäkran från statsministern om att insatserna i Libyen och andra afrikanska länder inte kommer att belasta EU-budgeten ytterligare och att det inte kommer att belasta de svenska skattebetalarna, som redan är bland de största nettogivarna i unionen. Kan statsministern garantera att det inte kommer att leda till ytterligare utökningar av EU-budgeten och att det inte kommer att belasta de svenska skattebetalarna?

Jag har en annan fråga. Vi har kunnat ta del av medierapportering om att det på toppmötet framkom ett förslag från Österrike om att människor inte längre ska kunna söka asyl inom EU utan endast kunna göra det utanför unionen. Jag skulle vilja höra statsministern kommentera hur det förslaget togs emot och kommenterades.

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller den senare delen hade vi inte någon diskussion om ytterligare asylprövningsmekanismer. Det fanns inte någon sådan diskussion om detta.

När det gäller finansieringen får jag återigen hänvisa till 7 § i deklARATIONEN. Där går man igenom vilken finansiering som åsyftas. Som jag sa i ett tidigare svar handlar det bland annat om Official Development Assistance för Africa. Det finns EU Trust Fund for Africa. Sedan har kommissionen också tänkt mobilisera ytterligare 200 miljarder euro för norra Afrika från en fond som finns där.

Det är medel som finns där. Det har inte varit diskussion om att vi ska föra till några ytterligare medel till EU-budgeten eller att Sverige skulle lägga in ytterligare pengar. Den finansiering som man refererar till i 7 § var den som vi diskuterade och kom överens om.

Anf. 24 PAVEL GAMOV (SD):

Fru talman! Jag vill tacka statsministern för svaret. Jag kan dock återigen konstatera att i medierapporteringen – kanske inte i Sverige, men i andra europeiska länder – och inte minst från Reuters har det inför toppmötet ändå framkommit att Österrike skulle framföra ett sådant förslag.

Tolkar jag statsministern rätt att Österrike inte framförde ett sådant förslag om att människor inte längre ska kunna söka asyl inom EU utan att det endast ska finnas möjlighet till det utanför unionen? Jag vill gärna ha ett konkret och tydligt svar om huruvida förslaget över huvud taget dryftades.

Vad gäller utfästelsen om att det inte ska belasta EU-budgeten ytterligare är det självklart positivt. Vi hoppas att det är någonting som kommer att kvarstå och att man inte i ett senare läge kommer att försöka utöka budgeten, vilket är vanligt i dessa sammanhang när man har olika insatser.

Avslutningsvis vill jag också konstatera att Sverige nu återigen har återupptagit omfördelningsmekanismen, vilket vi beklagar, och att man från Sveriges sida tillsammans med Tyskland trycker på för att få ett permanent system på området. Det är någonting som är djupt beklagligt.

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det var inte någon sådan diskussion om vi skulle anta något sådant förslag eller inte anta något sådant förslag, som återges här av Pavel Gamov. Det fanns helt enkelt inte någon sådan diskussion. Om de vid något tillfälle nämnt att de tycker att det är bra ska jag låta vara osagt. Men det var inte ett konkret förslag uppe som diskuterades och behandlades på det sättet. Det som vi har behandlat, diskuterat och varit överens om är det som står i deklARATIONEN.

Anf. 26 MARIE GRANLUND (S):

Fru talman! Också jag vill tacka statsministern för åtterrapporeringen från Europeiska rådet. Som vid många Europeiska råd dominerades mötet av migration. Det är inte så konstigt så som det ser ut. I den bästa av världar hade vi inte behövt diskutera det. Men världen är inte så god.

Jag är glad att statsministern betonar att man måste se till ursprungssaken till att människor flyr. Det handlar om fattigdomsbekämpning, utvecklingspolitik, att lösa krig, och så vidare. Samtidigt står vi inför en situation just nu med väldigt många flyktingar. Dessutom börjar vädret att bli bättre, vilket får många människosmugglare att sätta igång sin verksamhet. Det är klart att man då måste göra någonting från Europeiska unionens sida och också i de samtal man har med Libyen.

Det är väldigt viktigt som statsministern framhåller att det måste vara i enlighet med internationell rätt och att det måste vara samarbete med UNHCR och IOM. Samtidigt måste vi fortsätta diskussionerna i Europeiska unionen om ett solidariskt flyktingmottagande. Det skulle lösa upp väldigt många knutar.

Jag skulle vilja att statsministern, även om jag vet att det inte var huvudpunkten på mötet, kanske ändå kunde säga någonting om läget med det solidariska flyktingmottagandet inom EU. Det är en skam att det inte finns en bra fördelning inom Europeiska unionen.

Samtidigt är det väldigt bra, eftersom asylrätt är någonting väldigt viktigt, att man enas om en återvändarpolitik. De som inte är flyktingar ska självklart återvända. Annars kan vi aldrig få en acceptans och aldrig värna asylrätten.

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar först helt uppfattningen att angripa anledningarna till att människor behöver fly. Det vi nu gör ska ske i enlighet med internationell rätt. Det är hela utgångspunkten och själva grundförutsättningarna.

När det gäller vårt gemensamma flyktingmottagande och EU:s system diskuterades inte det just här. Men det är klart att det också nämndes att det är viktigt att vi kommer till rätta med ett sådant.

Det maltesiska ordförandeskapet gör ett väldigt bra jobb, enligt min uppfattning, för att få till en kompromiss. Alla förstår att vi på något vis måste försöka nå varandra. Just nu är det en bit bort. Det låter så i varje fall. Det jobbet måste fortsätta. Om vi inte klarar detta – och det har jag sagt flera gånger till de länder som är mest motsträviga – försvagar vi alla EU. Det kan inte vara meningen här.

De sju rättsakter som finns som förslag som vi själva diskuterar här hemma ligger där. Jag skulle tro att det maltesiska ordförandeskapet arbetar på någon typ av kompromiss. Jag har ingen information om hur den skulle kunna se ut.

Vi vet att de länder som är mest motsträviga talar om den flexibla solidariteten, som de säger. De ska själva få välja vad de vill göra i detta sammanhang i det perspektivet. Vi menar att själva mottagandet ska vara ett delat ansvar för alla länder. Det är vi överens om inte minst med Tyskland. Angela Merkel bekräftade det när hon var här för några veckor sedan. Det är också vad flera andra länder har gett uttryck för.

Vi får helt enkelt själva vara aktiva och ligga på för att det ska bli något tillsammans med like-minded-länder och stötta det maltesiska ordförandeskapet, som har en mycket svår uppgift. Det gör också ett väldigt bra jobb med det.

Anf. 28 MARIE GRANLUND (S):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret. Den andra delen av mötet i Valletta handlar om EU:s framtid. Jag tycker som socialdemokrat att det är väldigt bra att statsministern också lyfter upp de sociala frågorna. Klyftorna har ökat drastiskt i Europa sedan finanskrisen. Om människor känner att de inte är med, att de inte får del av samhällets resurser, skapar det stor osäkerhet, och det kan vi se i många länder.

Att lyfta fram de sociala frågorna handlar självklart inte om att man ska börja besluta om dem på den europeiska nivån, utan det handlar om att det – till exempel när det gäller frihandeln, som kan slå ut en hel del jobb – finns olika sätt att fånga upp människor så att de inte känner att de hela tiden blir förbispungna. Jag skulle därför vilja fråga statsministern om han upplever att det i EU-kretsen finns en acceptans för att diskutera de sociala frågorna.

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Ja, det gör jag, och jag är glad att detta också verkar tydligt över partigrupsgränserna i parlamentet. Det gör mig glad. Det är flera som ser behovet av detta, och egentligen är jag inte så förvånad. Det är nämligen allt fler även runt om i världen som talar om att det vill till att det finns en social dimension som bygger på sjysta villkor om vi ska ha en

riktigt uthållig tillväxt och utveckling. Det är det som är det uthålliga, och jag tror att flera ser det.

Det finns alltså. Det är inte så att alla ställer sig upp och säger ”Precis detta ska vi ha!”, men jag skulle säga att de flesta nog ser att det behövs någon typ av social dimension – utan att vi utvidgar EU:s beslutskompetens ytterligare, vilket aldrig har varit tanken. Mycket av detta är nationella beslut, men vi ska ha en gemensam ambition att det också på europeisk arbetsmarknad ska vara ordning och reda samt sjysta villkor.

Anf. 30 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern för åtterrapporeringen från EU-toppmötet.

Att jobba med denna typ av åtgärder i Libyen i dag – enligt internationell rätt, vilket inkluderar internationell asylrätt – är, precis som statsministern sa, naturligtvis en utmaning. Jag tror att alla vi här i salen kan förstå och tydligt se problemställningarna i detta.

Eftersom Sveriges regering var bland de starkaste i att trycka på för att EU nu betonar vikten av samverkan mellan det internationella flyktingorganet UNHCR och IOM skulle jag vilja fråga statsministern om den möjlighet som ska finnas att genom deras försorg säkerställa att flyktingar på ett säkert sätt kan få skydd i europeiska länder. Jag vill veta om statsministern förde diskussioner också med EU-kollegor om att EU-länderna nu måste vara beredda på och förbereda sig för att ta emot flyktingar på ett säkrare sätt än att de sätter sig i sjöovärdiga båtar och reser över Medelhavet.

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag börjar i slutet: Vi hade ingen sådan genomgripande diskussion om vad respektive land ska göra, utan det ingår så att säga i detta paket. Man har en skyldighet. Vi ska följa internationell rätt och internationell lag, och i det ligger rätten att söka asyl. Däremot är vi överens om att vi måste få stopp på detta med att människor tvingas fly på detta sätt och dö på Medelhavet. Det handlar om tusentals människor, och det är någonting vi måste få stopp på. Där är samarbetet med Libyen viktigt.

Det samtal jag hade med UNHCR:s chef Grandi och det samtal Morgan Johansson har haft med IOM-chefen, liksom de samtal Federica Mogherini haft med båda två, ägde rum just i syfte att stärka detta. Vi ville höra direkt med organisationerna hur de bedömer situationen och om det går att genomföra detta på ett bra sätt. De säger ja. Saker behöver naturligtvis förbättras och förstärkas – ingenting är perfekt – men de gör bedömningen att detta kan ske på ett bra sätt.

Jag tycker att det är viktigt att vi har den dialogen. Det är viktigt både att EU har den och att vi som medlemsstater har en direktkontakt med dem och får höra deras bedömning. Detta är jättesvåra frågor. Det är naturligtvis mycket komplext, och det är mycket som ska falla på plats. Vi måste dock börja med detta för att få stopp på detta elände – denna fasansfulla situation. Då är det vi har gjort nu rätt steg att ta.

Anf. 32 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret.

Jag tror att vi alla håller med om att människor som flyr mot Europa i sjöovärdiga båtar över Medelhavet kommer från en situation som är mycket, mycket allvarlig och svår. Samtidigt är det uppenbart att flera länder i EU i dag är inne i en process där man, åtminstone från delar av ledarskapet, är tydlig med att alla typer av åtgärder handlar om att *hindra* migration och flyktingar från att komma till Europa över huvud taget.

Detta menar jag är problematiskt för den framtidsbild och det framtids-samarbete vi vill se i Europa. Det finns starka drivkrafter för migration i hela världen, och EU:s grundfundament har varit öppenhet för både handel och migration – såväl när det gäller flyktingar som när det gäller annan typ av migration. Detta är därför en del att ta upp. Även om det är en svår diskussion att föra i EU nu hoppas jag att statsministern bär det budskapet med sig i framtidsdiskussionerna.

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Så är det absolut. Vi står upp för asylrätten; det är en internationell rätt. Men när miljoner människor är i den här situationen måste vi förhindra katastrofen. Det är nämligen en katastrof för många av dessa människor. Det är därför jag vill att vi ska se bredden i detta.

Vi gör också en rejäl ansats vad gäller utvecklingsarbete på den afrikanska kontinenten. Vi har exempelvis ett bra samarbete med Niger, som ofta ett transitland. Där får människor relevant information om möjligheten att åka tillbaka i stället för att utsätta sig för detta. Många tror att det blir en resa till paradiset, men för många har det blivit en resa rakt in i döden. Vi måste verka mot detta, helt enkelt.

Sedan har vi en viktig flyktingdiskussion globalt, som UNHCR nu leder. Hur ska framtida globala standarder se ut? Hur ska vi ha det i Europa? Där ingår naturligtvis rätten att söka asyl.

Anf. 34 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tackar statsministern för åtterrapporten.

Under den andra delen av mötet diskuterades de globala utmaningarna, och statsministern beskrev kort inte minst innehållet i brevet och de geopolitiska utmaningarna. Statsministern lyfte också fram de sociala frågorna. Jag skulle ändå vilja att statsministern utvecklade detta något. Det är en oerhört angelägen diskussion, för vi står som sagt inför både yttre påfrestningar och inre påfrestningar. EU och dess framtid står om inte vid ett vägskafl så under väldigt högt tryck.

Vad var statsministerns bidrag i diskussionen, förutom den sociala dimensionen? Vad var de svenska utgångspunkterna i att nagla fast inte bara vad utmaningarna är utan även hur EU-länderna tillsammans ska ta sig an dem för att komma vidare?

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Detta är en viktig diskussion som det har tagits initiativ till. Vi kan inte bara titta bakåt i Rom, utan vi måste titta framåt och visa vad EU nu ska göra – och stå för.

En sådan fråga är trygghet. Vi tror att samarbete vad gäller att motarbeta och bekämpa terrorismen är en sådan fråga där vi kan bli mycket

bättre och skapa mer trygghet för människor. En annan fråga är försvarssamarbete, vilket jag själv tog upp som en möjlighet. Inte heller där ska vi flytta över beslutsmakten – den är nationell – men vi vill gärna bidra i ett förstärkt försvarssamarbete. Det behövs i den här tiden.

Ytterligare en fråga är klimatfrågan, där vi definitivt kan se att EU kan spela en mycket viktig roll i att vi lever upp till Parisavtalet – att det implementeras och att vi har en bra kontakt med Indien, Kina och andra stora spelare. Vi ska fortsätta påverka USA. Detta har betydelse för oss alla. Det är bra för USA, och det är bra för EU.

När det gäller jobbfrågan har jag hela tiden haft den bestämda uppfattningen att samarbetet i EU är helt nödvändigt om vi ska skapa tillräckligt bra förutsättningar, även här i Sverige. EU är en helt annan marknad där det kan utvecklas standarder och där man kan satsa på investeringar, utbildningar och allt det vi behöver göra. Det ska fortsätta. Det gäller framför allt ungdomsarbetslösheten. Vi måste visa ungdomarna att de också ska ha ett arbete i framtiden, och där kan vi göra mer tillsammans.

Avslutningsvis har vi de sociala villkoren. Jag menar att det hänger ihop: Ska du få en bra utveckling för arbetsmarknad och sysselsättning måste de sociala villkoren hänga med. Då känner människor trygghet också i en omställning, och det *blir* omställning. Framtiden kommer att vara annorlunda. Framtiden ska dock inte innebära oro och rädsla, utan framtiden ska också den innebära trygghet.

Det är några exempel på vad som har diskuterats och vad vi själva har fört fram.

Anf. 36 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Denna diskussion upphör ju inte i och med att detta behandlades i Europeiska rådet, utan den kommer att fortsätta. Jag vill därför haka på det statsministern sa kopplat till USA. Det var också något statsministern sa diskuterades på mötet: Man konstaterade att EU behöver USA men att USA också behöver EU.

Det är oerhört viktigt nu att den transatlantiska länken – både den ekonomiska aspekten och den säkerhetspolitiska aspekten – kan upprätthållas. Kan statsministern säga någonting mer om vad det finns för konkreta åtgärder som diskuterades, utan att avslöja något slags förhandlingstaktik? Det handlar om hur EU, såväl gemensamt som varje medlemsstat för sig, närmar sig USA för att vi ska försäkra oss om att den transatlantiska länken kan fortsätta att vara stark. Vi tjänar nämligen på det både i USA och i EU.

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Den höga representanten, Federica Mogherini, har varit i Washington och diskuterat och redogjort för EU:s ståndpunkt, precis i enlighet med det Karin Enström talar om och vad vi står för. Nu är det den amerikanska administrationen som har att utveckla sin policy. Vi vet ännu inte riktigt vad som händer på de olika områdena. Vi kan se några riktningar, men exempelvis vad gäller frihandeln vet vi ännu inte riktigt. Vi vet att TTIP-förhandlingen inte kommer att återupptas. Den är med all sannolikhet dessvärre död för ett bra tag. Men i andra frågor vet vi ännu inte.

När Theresa May var där betonade hon faktiskt också betydelsen av ett starkt EU för Washington. Den amerikanska administrationen hör alltså

från Storbritannien, som är på väg att lämna EU, att ett starkt EU fortfarande är viktigt också för USA.

Jag sa i mitt inlägg att det nu är viktigt för oss att vi är enade men också att vi, när vi möter USA bilateralt, ska göra det på ett sådant sätt som stärker vår samhörighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:67
14 februari

*Åtterrapportering från
Europeiska rådets
möte den 3 februari*

§ 2 Justering av protokoll

Protokollen för den 17, 18, 19, 20 och 24 januari justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Jakob Forssmed* (KD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 13 februari, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Rolf Åbjörnsson* (KD).

§ 4 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Tina Ghasemi* (M) av sagt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp anmält *Tina Ghasemi* som ledamot i socialförsäkringsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

ledamot i socialförsäkringsutskottet
Tina Ghasemi (M)

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:240

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:240 Avvecklingen av sysselsättningsfasen
av *Katarina Brännström* (M)
Interpellationen kommer att besvaras den 21 februari.

Prot. 2016/17:67
14 februari

Skälet till dröjsmålet är att tid saknas i kammaren.
Stockholm den 1 februari 2017
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

Interpellation 2016/17:241

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:241 Arbetsförmedlingens upphandlingar
av Katarina Brännström (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 21 februari.

Skälet till dröjsmålet är att tid saknas i kammaren.

Stockholm den 1 februari 2017
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

Interpellation 2016/17:246

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:246 Insatser för utrikes födda med låg utbildning
av Christian Holm Barenfeld (M)

Interpellationen kommer att besvaras den 21 februari.

Skälet till dröjsmålet är att tid saknas i kammaren.

Stockholm den 1 februari 2017
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

Interpellation 2016/17:247

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:247 Kontrollregim för arbetslösa och företag
av Ali Esbati (V)

Interpellationen kommer att besvaras den 21 februari.

Skälet till dröjsmålet är att tid saknas i kammaren.

Stockholm den 1 februari 2017
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:257 Den turkiska regeringens förtryck av oppositionen

av Jonas Sjöstedt (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 februari 2017.

Skälet till dröjsmålet är att kammaren är fullbokad tisdagen den 14 februari 2017.

Stockholm den 10 februari 2017

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:258

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:258 Resan till diktaturen Iran

av Hans Linde (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 februari 2017.

Skälet till dröjsmålet är att kammaren är fullbokad tisdagen den 14 februari 2017.

Stockholm den 10 februari 2017

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:262

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:262 Psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna

av Dennis Dioukarev (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 mars 2017.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 7 februari 2017

Socialdepartementet

Gabriel Wikström (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:269

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:269 Insatser för ett längre arbetsliv

av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 februari 2017.

Prot. 2016/17:67
14 februari

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 6 februari 2017
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Magnus Bengtson
Departementsråd

Interpellation 2016/17:273

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:273 Ny teknik för flygledartorn
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras till tisdag den 28 februari 2017 i ett gemensamt svar med interpellation 2016/17:274 och interpellation 2016/17:275.

Skälet till dröjsmålet är brist på tider i kammaren.

Stockholm den 7 februari 2017
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2016/17:274

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:274 Statliga jobb i Umeå
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras till tisdag den 28 februari 2017 i ett gemensamt svar med interpellation 2016/17:273 och interpellation 2016/17:275.

Skälet till dröjsmålet är brist på tider i kammaren.

Stockholm den 7 februari 2017
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2016/17:275

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:275 Swedavia och Umeå flygplats
av Edward Riedl (M)

Interpellationen har överlämnats till sr Johansson och kommer att besvaras tisdag den 28 februari 2017 i ett gemensamt svar med interpellation 2016/17:273 och interpellation 2016/17:274.

Skälet till dröjsmålet är brist på tider i kammaren.
Stockholm den 7 februari 2017
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2016/17:67
14 februari

Interpellation 2016/17:276

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:276 Otryggheten i Nordstan
av Ellen Juntti (M)
Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.
Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.
Interpellationen kommer att besvaras den 24 februari 2017.
Stockholm den 9 februari 2017
Justitiedepartementet
Anders Ygeman

Interpellation 2016/17:279

Till riksdagen
Interpellation 2016/17:279 Bärgningshastigheter
av Lotta Finstorp (M)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 februari 2017.
Skälet till dröjsmålet är brist på tider i kammaren.
Stockholm den 7 februari 2017
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemorior

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2016/17:FPM62 Ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet
KOM(2017) 11 till arbetsmarknadsutskottet

2016/17:FPM63 EU-rätten: Bättre resultat genom bättre tillämpning, till konstitutionsutskottet

§ 8 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2017:4 Lärdomar av flyktingsituationen hösten 2015 – beredskap och hantering

§ 9 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motion
2016/17:3603 till miljö- och jordbruksutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 10 Svar på interpellation 2016/17:225 om höjd skatt för fåmansföretagare

Anf. 38 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig hur regeringen avser att gå vidare med förslagen från utredningen om översyn av 3:12-reglerna och hur dessa kommer att påverka jobb och de offentliga finanserna.

Det är mer än skatter som påverkar företagens villkor och konkurrenskraft. Enligt World Economic Forums senaste rapport har Sverige förbättrat sin konkurrenskraft och klättrat från en niondeplats till en sjätteplats på rankingen av 138 länder. Regeringens näringspolitik syftar till att göra det enklare för företag att utveckla och driva sin verksamhet.

Det ska vara fortsatt goda skattemässiga villkor för att driva företag, vilket bidrar till tillväxt, jobb och stabila offentliga finanser. Utredningens förslag syftar inte primärt till att göra det dyrare att arbeta utan snarare till att minska incitamenten till inkomstomvandling. Förslaget syftar även till att förbättra de skattemässiga villkoren vid generationsskiften.

Utredningens förslag är för närvarande ute på remiss. Komplexiteten kring regelverket gör att regeringen vill invänta remissvar innan vi lämnar ytterligare kommentarer.

Anf. 39 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret! Det är människor i arbete som bygger Sverige starkt. Tack vare dem kan vi ha duktiga lärare i skolan, god mat på omsorgsboendet och trygg vård på akutmottagningen. Ju fler som jobbar och utvecklas på jobbet, desto tryggare blir vår välfärd, eftersom fler kan vara med och betala och färre behöver bidrag.

Fyra av fem jobb skapas i små och medelstora företag. Villkoren är avgörande för om företagen ska kunna fortsätta att vara Sveriges jobbmotor. Skatterna är en viktig del i det.

Nyligen överlämnades utredningen om de så kallade 3:12-reglerna, som rör just beskattning av delägare i mindre företag. Utredningen tillsattes av alliansregeringen för att underlätta ägarskiften i de bolagen, och i de delarna har utredningen också presenterat viktiga förslag.

Men när den nuvarande regeringen kom till makten förändrade den direktiven väsentligt, med det enda syftet att höja skatten. Det har nu resulterat i förslag på skattehöjningar om närmare 5 miljarder kronor, något som riskerar att drabba företag och jobb i Sverige hårt. Av själva utredningen framgår att förslagen kan leda till just minskat företagande och färre jobb. Skattehöjningarna står tydligt i strid med regeringens mål om att ha lägst arbetslöshet i EU år 2020. Dessutom vittnar det om kortsiktiga perspektiv.

Att tro att höjningar av skatten alltid innebär långvarigt ökade intäkter är att blunda för hur skatter faktiskt påverkar människors och företags vilja att investera och att utvecklas. När färre tycker att det lönar sig att jobba blir det också färre som gör det. Detta är bakgrunden till min interpellation till finansministern.

Hur avser regeringen att gå vidare med utredningens förslag? Hur ser finansministern på risken att jobben blir färre när det blir mindre lönsamt att driva företag? Och hur ser finansministern på risken att de offentliga finanserna drabbas när det lönar sig mindre att arbeta, att anställa och att driva företag?

Finansministern svarar att det inte bara är skatten som spelar roll. Det stämmer naturligtvis. Men skatten är en oerhört viktig del, eftersom den påverkar lönsamheten, viljan att investera och viljan att ta risker. Entreprenörskapsutredningen, som är en annan statlig utredning, skriver att skatter sannolikt är det viktigaste och mest kraftfulla ramverk som den politiska makten har för att skapa en dynamisk och entreprenörvänlig miljö. Därför, fru talman, ska man vara försiktig när man rattar skatterna.

Jag tycker att det är intressant att finansministern tar upp just World Economic Forum. De framgångarna beror ju till stor del på alliansregeringens reformer för att få ned skatterna på arbete – det är viktigast för dem som tjänar minst – och på att Alliansen tog Sverige föredömligt väl ur den ekonomiska krisen. Därför finns det i dag förutsättningar för bra tillväxt och sjunkande arbetslöshet. Det har däremot väldigt lite att göra med regeringens näringspolitik, så som finansministern säger i sitt svar. Tvärtom förstärker regeringens politik de farhågor som World Economic Forum lyfter när det gäller Sverige. När det gäller skatternas effekt på drivkraft att arbeta rasar Sverige från plats 94 till 120. Skattetrycket på arbete bedöms till och med som en större risk än bostadsmarknaden, som vi alla vet är dysfunktionell.

Regeringen väljer trots detta att höja skatten på arbete – tvärt emot alla rekommendationer. Det görs trots att finansministern själv i dag säger till mig att det ska vara fortsatt goda skattemässiga villkor för att driva företag, vilket bidrar till tillväxt, jobb och stabila offentliga finanser.

Varför har man höjt skatten på jobb och företagande med 40 miljarder? Och varför planerar man att höja den med ytterligare 20 miljarder kronor, varav 5 på Sveriges jobbmotor – entreprenörerna?

Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Om det var så att World Economic Forums ranking berodde på Moderaterna kan man undra precis det som Maria Malmer Stenergard gör. Vi har ju sjunkit just vad gäller skattesänkningar. Att vi har sjunkit i rankningen vad gäller skatter jämfört med tidigare beror just på den politik som den här regeringen har fört. Men det som World Economic Forum visar är att man inte bara kan titta på skatterna, utan man måste också titta på de andra indikatorerna.

World Economic Forum lägger samman de skattehöjningar som den här regeringen har genomfört, det vi har använt pengarna till samt den största förändringen, nämligen att vi har tagit ansvar för de offentliga finanserna och gör ett stort hopp uppåt i den ligan. World Economic Forum gör bedömningen att detta sammantaget – det handlar om skattehöjningarna, hur vi använder pengarna och hur vi stärker statsfinanserna – stärker Sveriges konkurrenskraft.

Därför kan man inte, som moderater så gärna gör, enbart titta på skatterna. Man måste också titta på vad skattepengarna används till. Vi kan se hur tillväxten stiger, hur sysselsättningen ökar och hur arbetslösheten sjunker med de skatteförändringar som regeringen har gjort hittills under mandatperioden. Ungdomsarbetslösheten är den lägsta på 13 år, trots att Maria Malmer Stenergard många gånger har stått i denna talarstol och undrat hur regeringens skattehöjningspolitik ska kunna leda till fler i arbete. Detta sker genom att pengarna används till utbildning, infrastrukturinvesteringar, bostadsbyggande och mycket annat.

3:12-utredningen är ute på remiss. Denna lagstiftning är komplex, och det är därför viktigt att vi lyssnar noga på remissinstanserna. Vi kommer inte att bestämma hur vi ska gå vidare med denna utredning innan vi har fått in synpunkter från alla remissinstanser.

Däremot är det viktigt att se hur 3:12-reglerna fungerar i dag. Om man jämför en läkare med någon som har ett 3:12-företag är det så att 3:12-företagaren varje år betalar 100 000 mindre i skatt på samma inkomst. Där någonstans borde man kanske reflektera över om detta är alldeles rätt. Det är min fråga till Maria Malmer Stenergard.

Anf. 41 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag och finansministern kan ju träta om hur vi ska tolka World Economic Forum – jag vågar i alla fall inte tänka på vad de ska säga om regeringen genomför 3:12-utredningens förslag som de ser ut i dag.

Finansministern hänvisar i sitt svar till att utredningen är ute på remiss och att hon vill invänta remissvaren. Den 10 februari gick remisstiden ut, och remissvaren har nyligen kommit in. Jag ska nu läsa upp ett litet axplock.

Förslagen som helhet innebär en allvarlig försämring som kan slå hårt mot företagande och sysselsättning i Sverige, menar Svenskt Näringsliv.

Företagarna skriver att förslagen riskerar att slå hårt mot företagande, investeringar och tillväxt. Förslagen kan vara skadliga, då de riskerar att bryta Företagarsveriges förtroende för stabila ramvillkor när reglerna inte uppfattas som legitima.

Småföretagarnas Riksförbund anser att förslagen ger ett orimligt skattepåslag för medlemsföretagen på kort sikt och att de på lång sikt begränsar möjligheterna för företag att utvecklas.

Fru talman! Så många som 300 000 företag och 400 000 delägare av företag berörs av de här förändringarna. Av dessa kommer 150 000 företagare att drabbas av höjda skatter. Indirekt berörs också de 800 000 som är anställda i dessa företag.

De skattehöjningar som föreslås i utredningen är mycket stora för vissa. Tyvärr är konsekvensanalysen begränsad, men vi har låtit riksdagens utredningstjänst räkna på förslagen. Beräkningarna visar exempelvis att en rörmokare med eget företag kan få en skattehöjning på upp till 20 000 kronor per år. Organisationen Företagarna pekar på att vissa företagare skulle få skattehöjningar på mellan 74 och 114 procent.

Finansministern jämför detta med en löntagare. Jag är ganska säker på att ingen skulle acceptera en sådan skattehöjning för en löntagare, och det borde vi inte heller göra för företagarna.

Det verkar finnas en underliggande uppfattning om att man kan krama ut hur mycket som helst ur landets företagare utan att de tappar lusten. Det verkar finnas en föreställning om att varje företagare täljer guld.

Men detta stämmer inte. De som drabbas av de nya reglerna är inte något ansiktslöst kapital i ett skatteparadis. Det rör sig i stället om grannen som driver en städfirma, om egenföretagaren inom it på andra sidan gatan och om kaféägaren i förorten. Det handlar om företagare som inte bara satsar sina pengar, vilket är en väsentlig skillnad mot den som är anställd. Det innebär en risk. Företagare satsar också helger, kvällar och nätter för att företaget ska gå runt. Regeringen brukar säga att man vill värna dessa entreprenörer, men man måste visa det även i praktisk handling.

Kan finansministern svara ja eller nej på denna fråga: Anser finansministern att höjd skatt för småföretag kan leda till färre jobb, precis som en rad experter och själva utredningen menar? Om svaret är ja måste jag naturligtvis ställa följdfrågan varför regeringen vill riskera jobben.

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag noterar att Maria Malmer Stenergard inte svarade på min fråga.

Självklart är det så att om man är egenföretagare och tar en risk ska man kunna få avkastning på den risken. Samtidigt är det viktigt att reglerna är legitima, precis som Maria Malmer Stenergard påpekar. Hon talar om egenföretagare som jobbar helger, kvällar och nätter. Jag tog upp exemplet med en läkare, och Maria Malmer Stenergard ville inte svara på min fråga i samband med detta. En läkare jobbar också helger, kvällar och nätter. Ändå är det så att med det skattesystem som vi har i dag betalar 3:12-företagaren 100 000 mindre i skatt än läkaren varje år.

Jag tycker också att det är rimligt att den som har satsat på ett eget företag ska kunna få en högre avlastning och därmed lite lägre skatt för detta. Men är 100 000 kronor en rimlig skillnad i beskattning mellan en 3:12-företagare och en läkare när båda jobbar kvällar, helger och nätter? Ja eller nej?

Nu ska jag svara på din fråga: Är det så att höjd skatt för småföretag kan ge färre jobb? Det går inte att svara på denna fråga om man inte svarar på vad pengarna används till. Det skulle kunna påverka negativt om man bara höjde skatten och stoppade pengarna i fickan – vi vet ju att skatter påverkar beteendet.

Men det är annorlunda om man använder skatteintäkterna till någonting som förbättrar företagets möjligheter att verka och expandera. När jag träffar småföretagare säger de att ett av de största problemen är att de har svårt att rekrytera arbetskraft med rätt kompetens. Om vi höjer skatten men ser till att människor utbildas så att de kan ta de jobb som växer fram kan detta skapa fler jobb än om man inte gjorde denna skatteförändring.

Anf. 43 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tyckte faktiskt att jag svarade på frågan. Jag tycker att det är rimligt att man ska få en ökad avkastning när man tar en större risk. Det är viktigt med människor som driver företag, som lyckas och som anställer. Jag tycker i stället att finansministern kan svara på om hon anser att det är rimligt att rörmokaren ska få 20 000 kronor mer i skatt.

Den rödgröna regeringen har sedan den tillträdde radat upp åtgärder som slår mot företagare och företag. Några exempel är begränsningarna av RUT-avdragen, ett undermåligt förslag om personaloptioner, ett vinstförbud som skulle innebära nedläggningar i välfärdssektorn, höjd marginalskatt, finansskatt som drabbar så många som 300 000 företag utanför finanssektorn samt en kilometerskatt. Detta är bara några exempel.

Höjd entreprenörsskatt skulle bli ännu ett i raden av förslag som försämrar för företagarna. Regeringen har redan höjt skatterna med 40 miljarder kronor på jobb och tillväxt, och man planerar för ytterligare 20 miljarder, varav 5 miljarder ska slå mot entreprenörerna – Sveriges jobbskapare.

En trygg skola, en trygg förskola, trygg vård, trygg ålderdom, trygghet från våld och andra brott: Allt detta, fru talman, kräver trygga företag, för det är de som betalar för välfärden.

Tyvärr har regeringen sedan den tillträdde skapat otrygghet för just dem. Det har vi inte råd med. Vi har inte råd med att de som skapar fyra av fem nya jobb tappar gnistan. I en globaliserad och digitaliserad värld, där varor och tjänster rör sig över gränser, måste svenska företag ha bra villkor. Skatterna är en viktig del i detta – det måste löna sig att arbeta, och det måste löna sig att driva företag. Därför säger vi nej till ensidiga skattehöjningar för de små och medelstora företagen. Detta borde regeringen också göra om man verkligen värnar om jobben.

Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Lystring, Sveriges läkare! Det är bra att Moderaterna talar klartext. Moderaterna tycker alltså att en läkare ska betala 100 000 kronor mer i skatt än någon som driver ett 3:12-företag. Detta tycker Moderaterna är rätt och rättvist. Jag tror dock att det finns många läkare som inte håller med om det.

Men denna politik får en konsekvens, nämligen att det blir väldigt lönsamt att driva eget bolag snarare än att vara anställd. Risken finns att många människor som har den möjligheten väljer att skapa ett fiktivt bolag och ta in intäkterna på det sättet i stället för att vara anställda.

Det är precis den utvecklingen som vi har sett inom inte minst en hel del branscher här i Stockholm. Man sätter sig i bolag, tar ut lön till en viss nivå och tar sedan ut resten i kapitalinkomst. Vad händer då? Då ökar klyftorna. När människor plockar ut höga inkomster och inte betalar inkomstskatt utan betalar en låg avkastningsskatt på inkomsten, då ökar klyftorna.

Det är inte så konstigt att Moderaterna tycker att det här är en bra politik, för Moderaterna är och förblir ett parti som vill öka klyftorna och se till att de som tjänar mycket ska ha låga skatter medan vanligt folk ska betala.

Sedan får vi se hur vi går vidare med utredningen. Men att det system som vi har i dag inte är helt optimalt har nog jag och Maria Malmer Stenergard olika uppfattning om. Jag tycker att det är viktigt att också höginkomsttagare är med och bidrar till våra barns skola.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2016/17:242 om varsel på landsbygden

Anf. 45 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Ann-Britt Åsebol har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen är beredda att vidta för att se till att hela landet får förutsättningar att bidra samt för att öka den statliga närvaron, till exempel i form av Apoteket AB, på mindre orter.

Regeringen ser frågan om de statliga myndigheternas lokalisering som mycket viktig. Människor, orter och hela bygder ska inte överges av staten. Den statliga närvaron bör öka i hela landet, och staten bör ta sitt ansvar för ett Sverige som håller ihop.

Flera initiativ har tagits för att förverkliga detta. Bland annat har civilminister Ardalan Shekarabi i uppdrag att säkra att varje medborgare ska ha tillgång till en grundläggande statlig service oavsett var i landet man bor. En effektiv statlig förvaltning måste på bästa sätt kunna möta medborgarnas behov.

Regeringen har tagit initiativ till en parlamentarisk landsbygdskommitté som haft i uppdrag att föreslå hur en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder bör se ut. Landsbygdskommittén har lämnat över sitt slutbetänkande. Ett av förslagen är att arbetstillfällena vid statliga myndigheter ska omlokaliseras från Stockholms FA-region. Slutbetänkandet har nu skickats på remiss till ett stort antal aktörer. Jag ser fram emot att ta del av synpunkter på bland annat en stärkt statlig närvaro i landsbygderna.

Ann-Britt Åsebol frågar specifikt om Apoteket AB:s lokalisering av sina anläggningar för distansapotek. Beslutet att omorganisera distanshandeln är dock en operativ bolagsfråga att besluta för Apoteket AB, som verkar på en fullt konkurrensutsatt marknad, vilket är en konsekvens av den förra regeringens beslut att avreglera apoteksmonopolet. Regeringen beslutar inte om lokalisering av enskilda verksamhetsdelar i statligt ägda bolag.

Apoteksmarknaden har utvecklats snabbt sedan omregleringen. Nya, snabba och effektiva leveranslösningar är en förutsättning för att möta såväl förväntningar och önskemål från kunder som hård konkurrens inom e-handeln på apoteksmarknaden. Det är av stor vikt att distanshandeln kan

drivas på bästa sätt, så att kvinnor och män i alla delar av landet kan få en så effektiv, snabb och säker leverans av läkemedel som möjligt. Jag vill poängtera att Apoteket AB fortsätter att ha en mycket omfattande verksamhet utanför storstäderna även efter omorganisationen.

Anf. 46 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Tack för svaret, landsbygdsministern!

Den 30 juni 2000 var en ledsam dag i dalregementets historia. Ett förband med anor från 1600-talet lades ned, och många arbetstillfällen försvann från småstaden Falun. Den socialdemokratiska regeringen skulle då se till att arbetstillfällena skapades på orten. Bland annat fick Falun ett dosapotek och ett distansapotek med ett hundratal anställda. Det var en kompensation för nedläggningen av I13.

Dosapoteket lades ned 2011, och nu är det distansapotekets tur att försvinna från orten. Ett femtiofemtal personer berörs av flytten av verksamheten från Falun till Stockholmsområdet, där grossistföretaget Tamro tar över verksamheten.

Samtidigt har Parlamentariska landsbygdskommittén lagt fram sitt slutbetänkande med många förslag för att hela Sverige ska leva. I betänkandet finns bland annat ett förslag om att utlokalisera 10 000 statliga jobb från Stockholmsområdet, och det låter ju bra.

Men, fru talman, nu är jag, som har varit med länge i politiken, lite luttrad. Under 1970-talet utlokaliserades ett antal statliga verk till landsorten, bland annat Domänverket till min hemort. Ett tiotal år senare flyttade Domänverket tillbaka till Stockholmsområdet, och man lämnade ett påkostat kontorskomplex åt sitt öde. Under många år gapade fina lokaler tomma. Jag är tyvärr inte alltför optimistisk om att ersättningsjobb kommer till stånd i de fina, nybyggda lokalerna där Apoteket AB haft sin verksamhet.

Min fråga kvarstår därför till landsbygdsministern: Vilka åtgärder ämnar ministern vidta för att hela landet ska få lika förutsättningar och för att öka den statliga närvaron i form av jobb, inte bara service, utanför Stockholmsområdet?

Anf. 47 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag tycker att det är jättebra att Ann-Britt Åsebol engagerar sig i den statliga närvaron på landsbygden. Jag välkomnar alla som engagerar sig i den och för svensk landsbygd.

Svensk landsbygd har under lång tid försumrats, och det är något som den här regeringen faktiskt vill ändra på och har börjat att ta tag i. Vi tillsatte också en parlamentarisk landsbygdskommitté för att ta fram en sammanhållen politik för svensk landsbygd. Jag är glad att kommittén har lämnat 75 förslag och att i 74 av dem sju riksdagspartier är helt överens om det som berör svensk landsbygd och utvecklingen där och där bland annat den statliga närvaron tas upp.

Vi har även jobbat med en livsmedelsstrategi som i många stycken berör svensk landsbygd. Jag är också glad att sju riksdagspartier har kommit överens om de övergripande målen och de strategiska områdena för svensk livsmedelsstrategi till 2030. Det är bra att man har hittat en samsyn kring detta.

Jag vill påminna om att den här regeringen har påbörjat utflyttningen av statliga jobb från Stockholm ut till landet. Skatteverket var på väg att lägga ned nio skattekontor runt om i landet när vi tillträdde. De lades aldrig ned. E-hälsomyndigheten har utlokaliseras till Kalmar. Fastighetsinspektionsnämnden har utlokaliseras till Värmland. Utflyttningen är alltså påbörjad men långt ifrån klar.

Ann-Britt Åsebol verkar ju inom Moderaterna, ett parti som brukar säga att marknaden har de bästa lösningarna – det har jag hört väldigt många gånger. Det var kanske den analysen som låg till grund för den borgerliga regeringens beslut att avreglera apoteksmarknaden. Det var ju då beslutet fattades om att avreglera apoteksmarknaden.

Jag har i alla fall insett att den ideologiskt motiverade avregleringen inte har räddat landsbygden. Konsekvenserna av avregleringen är att Apoteket AB självt ska fatta de beslut som krävs för att anpassa sig till gällande förutsättningar på marknaden. Detta var den borgerliga regeringen mycket väl medveten om när man tog dessa beslut.

Jag har en följdfråga till dig, Ann-Britt Åsebol: Har Moderaterna i och med din interpellation omprövat sitt ställningstagande? Tycker ni inte längre att det var en bra idé att avreglera apoteksmonopolet? Jag ser fram emot att höra ditt svar på detta.

Anf. 48 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsministern för frågorna.

Det gläder mig som också bor i ett glest befolkat landskap att vi har en landsbygdsminister som verkar ta tag i dessa frågor och göra något åt dem.

Jag ska återkomma till landsbygdsministerns fråga, men först ska jag berätta lite hur det ser ut på distansapoteket i Falun, varifrån det nu ska flyttas 55 arbetstillfällen till Storstockholmsområdet. Ett distansapotek är ett apotek som sysslar med e-handel och har många kunder. De stoppar ned mediciner i kartonger och skickar iväg ut till beställarna.

För många av dem som arbetar på distansapoteket i Falun är det deras första jobb. De ungdomar som har dessa jobb lär sig hur det är att vara på en arbetsplats. De måste komma på en viss tid och utföra de utgifter de ska. Här kommer inte skolbetyg i första hand, utan det viktigaste är de personliga förutsättningarna: att man kan passa tider och vill lära sig att komma in i det svenska arbetslivet.

Det finns också en stor grupp med utländsk bakgrund. De får här en fin introduktion till hur den svenska arbetsmarknaden fungerar. De lär sig jobbet på jobbet så att säga. De flesta jobben här lär man sig nämligen på jobbet.

Nedläggningen berör också ett antal farmaceuter. Men vi i Dalarna kan glädjas åt att de stannar kvar, för som läget ser ut finns det gott om jobb för dem.

Farmaceuterna är en liten grupp, och de flesta jobben är så kallade enkla jobb – om nu ett jobb kan vara enkelt, men jag tror att det är den beteckningen den socialdemokratiska regeringen använder. Man vill ha en massa enkla jobb. Då förstår jag inte detta när man har möjligheten att genom ägardirektiv eller på andra sätt styra så att Falun kan ha kvar denna verksamhet. Här är det som sagt personliga egenskaper och förutsättningar, inte betyg och lång utbildning, som gäller.

Fru talman och landsbygdsministern! Jag tror på avregleringen. Det bästa vi har gjort är apoteksavregleringen. Men eftersom vi har det statliga bolaget Apoteket AB har regeringen ett ansvar för att se till att dessa arbetstillfällen kan finnas runt om i Sverige.

Min fråga kvarstår: Vad vill regeringen och landsbygdsministern göra för att det ska bli fler enkla jobb av den typ som finns på distansapoteket i Falun, så att fler kan komma in i jobb?

Anf. 49 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! År 2008 och 2009 fattades beslut om att avreglera apoteksmarknaden. Det fick konsekvenser. Som jag sa i mitt förra inlägg var den borgerliga regeringen fullt medveten om att Apoteket AB på detta sätt fick ett helt annat sätt att hantera beslutsfattande, vilket innebär att en regering inte kan gå in och fatta beslut i denna typ av lokaliseringsfrågor.

Apoteken jobbar nu på en fullt konkurrensutsatt marknad. Det var konsekvensen av det avregleringsbeslut man tog.

Det finns i dag 1 392 apotek i Sverige. Före beslutet var de färre. Det var 929 apotek i juli 2009 när marknaden avreglerades. Ja, det har kommit fler apotek, men de nya apoteken finns inte på den svenska landsbygden utan där det redan tidigare fanns många apotek.

Ann-Britt Åsebol tror fortfarande på avregleringen och marknaden, så det finns en ideologisk skillnad mellan våra partier och våra synsätt. Jag menar att marknaden alltid kommer att finnas där de många människorna finns. Men i andra delar av vårt land är det kanske inte så många människor, och där finns inte marknaden på samma sätt.

Ett tydligt exempel på detta är bredbandsutbyggnaden på den glesbefolkade landsbygden. Där marknaden inte går in går politiken in och ser till att det kommer resurser så att människor på svensk landsbygd också ska få bredband. Precis så gjorde man när man en gång i tiden elektrifierade Sverige. Där marknaden inte gick in gick samhället in och hjälpte till.

Jag hör vad du säger, Ann-Britt Åsebol. Du tror på en avreglering. Tror du också på en avreglering av bredband? Tror du att vi får ut bredband på svensk landsbygd om vi överlåter det till marknaden? Jag tror definitivt inte det.

Avreglering får man vara väldigt försiktig med. Den avreglering som har skett har i många stycken förstärkt klyftan mellan stad och land. Sverige är alldeles för bra för att slitas isär. Vi måste hålla ihop Sverige.

Anf. 50 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman och landsbygdsministern! Jag tycker inte om att säga att någon har fel. Men landsbygdsministern har faktiskt fel. Insjön är en liten ort söder om Rättvik och Leksand. Före avregleringen hade man inget apotek, men det har man nu. Det är till och med öppet på söndagar, vilket man är tacksam för inte bara i Insjön utan i Leksand och Rättvik eftersom det innebär att också dessa orter har fått bättre service genom detta apotek. Så helt korrekt var inte inlägget från landsbygdsministern om att det inte öppnas apotek på små orter.

Det var egentligen inte avregleringen vi skulle diskutera utan de arbetstillfällen som jag värnar om på min hemort. Det handlar om 55 personer av vilka de flesta har svårt att få jobb eftersom det inte finns så många enkla jobb på arbetsmarknaden i Falun. Det är personer som inte är lätta

att placera på den allmänna arbetsmarknaden; de har helt enkelt svårt att få jobb. Nu är de oroliga för vad som ska hända. De är etablerade på orten med familjer, hus och utgifter. De måste få vardagen att fungera.

Jag menar att staten måste gå in och hjälpa till genom sitt bolag när man nu har ett sådant. Men landsbygdsministern säger att det inte är möjligt. Okej, men jag värnar om dessa 55 personer som kommer att kastas ut i arbetslöshet om ett år.

Anf. 51 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Även apoteksombuden har minskat dramatiskt. De enda som har kvar apoteksombud är faktiskt Apoteket AB. De nya privata apoteken har inte det. Detta är också en negativ konsekvens mellan stad och land. Regeringen kommer aldrig att acceptera att klyftan mellan stad och land förstärks ytterligare.

Det var med anledning av detta som vi i juni 2015 tillsatte Parlamentariska landsbygdskommittén – för att ta fram en sammanhållen politik för svensk landsbygd. Denna landsbygd har försumrats under lång tid av många olika regeringar, av olika kulör.

Remisstiden löper ut den 22 mars, och jag hoppas att vi får in förslag och synpunkter på kommitténs betänkande. En del i betänkandet där det finns konkreta förslag gäller den statliga närvaron. Det blir väldigt intressant att höra remissvaren. Det är 75 olika förslag för svensk landsbygd som berör i stort sett alla politikområden.

Statsministern har gett ett särskilt uppdrag till civilminister Ardalan Shekarabi, som ska titta på och säkerställa grundläggande service i vårt land oavsett var man bor. Det är också viktigt.

Av budgetpropositionen för 2017 framgår att regeringen avser att fortsätta att verka för att öka spridningen av statliga myndigheter över hela landet. Det är viktigt att vi kan jobba över partigränserna, så som vi har gjort inom Parlamentariska landsbygdskommittén och även när det gäller den nationella livsmedelsstrategin, för att vända utvecklingen så att vi kan hålla ihop Sverige, inte slita isär det.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2016/17:243 om livsmedelsförsörjningen i händelse av kris

Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Magnus Oscarsson har frågat inrikesministern vilka åtgärder statsrådet och regeringen avser att vidta för att Sveriges invånare inte ska stå utan livsmedel i ett läge där vår livsmedelsimport från omvärlden skurits av eller då de inrikes transporterna drabbas av svåra störningar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Det är naturligtvis av största vikt att civilbefolkningen vid en kris, vid höjd beredskap och ytterst i krig kan ha tillgång till livsmedel i form av mat och vatten. Vår förmåga på det här området ska byggas utifrån en analys av dagens behov, risker och sårbarheter, vilka inte nödvändigtvis är

Prot. 2016/17:67

14 februari

Svar på
interpellationer

desamma som förr. I händelse av en kris eller vid höjd beredskap ska vi i så stor utsträckning som möjligt samarbeta med våra grannländer och andra handelspartner för att kunna utbyta varor.

Regeringen tog ett stort steg mot en förbättrad beredskap genom propositionen *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020* (2014/15:109). Där anges att planeringen för att bygga ett civilt försvar anpassat till nutida förhållanden ska återupptas. Vidare framgår att det krävs analyser och planering av hur leveranssäkerheten och beredskapen inom livsmedelsförsörjningen kan förbättras inför till exempel höjd beredskap i den förändrade omvärld som vi har i dag.

Regeringen följde upp propositionen med att besluta om anvisningar för civilt försvar. I enlighet med anvisningarna lämnades en första redovisning in i juni förra året där berörda myndigheter beskriver pågående arbete. Nästa rapporteringstillfälle kommer inom kort i samband med att myndigheterna lämnar in sin årsredovisning.

Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har efter ett särskilt regeringsuppdrag tagit fram en grundsyn för en sammanhängande planering av totalförsvaret, och det pågår en process med ett stort antal aktiviteter och projekt. Resultaten kommer successivt att ge regeringen underlag för vilka fortsatta beslut och åtgärder som måste vidtas för att stärka beredskapen vid höjd beredskap.

Såväl privata som offentliga aktörer fyller viktiga funktioner i detta arbete. Bland de offentliga aktörerna har Livsmedelsverket en särskilt viktig roll, eftersom myndigheten har ett övergripande ansvar för att samordna kris- och beredskapsplaneringen för livsmedelsförsörjningen och bland annat leder en privat-offentlig samrådsgrupp.

För att få en god försörjningsberedskap avseende livsmedel innebär en ökad nationell produktion fördelar. Att öka livsmedelsproduktionen i Sverige ingår i de långsiktiga mål för livsmedelsstrategin som regeringen tillsammans med de borgerliga partierna och Vänsterpartiet har kommit överens om. Genom att Sverige i större omfattning ska öka den inhemska produktionen av livsmedel kommer även sårbarheten att minska.

Det är dock inte relevant att enbart se på livsmedelsförsörjningen som en isolerad företeelse. En effektiv livsmedelsförsörjning är beroende av insatsvaror såsom fordonsbränsle och gödningsmedel, förädlingsindustri, lagerhållning, distributionsvägar, dagligvaruhandel, el och möjlighet att köpa varor med kontanter eller kort. Därför är det inte enbart tillgången på livsmedel som är av betydelse för livsmedelsförsörjningen. Vi måste först och främst se på krisberedskapen ur ett helhetsperspektiv.

När det gäller regeringens ambitionsnivå för svensk försörjningsberedskap i händelse av en situation då import av livsmedel och förnödenheter riskerar att begränsas är målet att de samhällsviktiga funktionerna ska säkerställas och civilbefolkningen värnas.

Anf. 53 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Min interpellation har jag ställt till inrikesminister Anders Ygeman, men inrikesministern har lämnat interpellationen vidare till landsbygdsministern. Det är vi som ska ha denna debatt här i dag.

Vid Centralförbundet Folk och Försvars konferens i Sälen var inrikesministern inbjuden för att redogöra för regeringens samlade strategi för att rusta upp den civila beredskapen.

Inrikesministern sa bland annat att självförsörjningsgraden kanske inte är det absolut viktigaste och att vi sannolikt kommer att kunna utbyta varor med länder i vår närhet. Detta resonemang reser naturligtvis stora frågetecken. Är livsmedelslager en sådan struktur som inte ska finnas i den framtida krisberedskapen? Anser regeringen inte att Sverige bör planera för en kris där vi inte kan ha ett omfattande varuutbyte med omvärlden?

Fru talman! Av erfarenhet vet vi att krissituationer ofta innebär just svårigheter att importera livsmedel. Speciellt svårt kan det vara att frakta livsmedel över vatten. I ett sådant läge är det endast Norge som vi har en betydande landförbindelse med. Är det grannlandet Norge som ska försörja oss i Sverige? Det är min fråga. Är det Norge som regeringen menar ska försörja svenskarna?

Är självförsörjningsgraden en prioriterad fråga för regeringen – att ha en plan för hur vi ska försörja våra invånare i en krissituation?

Anf. 54 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag måste erkänna att jag är något överraskad över att allianspolitikerna har blivit så oerhört engagerade i krisberedskapen. Det är tredje gången sedan i april som jag står här i riksdagen och svarar på en interpellation i ämnet. För några veckor sedan stod inrikesministern också här och svarade på liknande frågor.

Jag blir lite fundersam. Gjordes det inte något över huvud taget i dessa frågor under de där åtta åren? Nu har intresset plötsligt uppstått. Hur var det, Magnus Oscarsson?

Vi ska förbereda oss för olika situationer. Vi ska utgå från realistiska scenarier.

Jag litar på att våra myndigheter förser regeringen och riksdagen med relevanta faktauppgifter i fråga om detta. Expertisen gör bedömningen att en fullständig blockad är mer osannolik. Först och främst måste vi försäkra oss om att vi inte blir avskurna från omvärlden, bland annat genom att se på handelsavtal och transportvägar från exempelvis Norge och Finland, innan vi börjar diskutera lagring av varor i stora lager.

Det som regeringen har gjort i frågan är att vi tog ett mycket steg framåt när vi lade fram propositionen om en försvarspolitisk inriktning, där vi sa att vi ska upprätta civilförsvaret på nytt. Det är ett mycket stort steg framåt. Vi har också tagit initiativ till att starta arbetet med den nationella livsmedelsstrategin. Det är ett annat steg framåt för att öka vår självförsörjningsgrad. Jag är glad över att de borgerliga partierna var med om att ta fram de övergripande målen och de strategiska områdena.

Vi ingår också i ett globalt nätverk, inte minst med EU, där vi har mycket samverkan och samarbetsavtal. Det är också en del i vår livsmedelsförsörjning. Oavsett om det blir en kris eller inte finns det avtal om detta. Vi har också en förstärkt nordisk solidaritetsförklaring som har en betydelse i denna typ av situationer. Dessbättre har vi hittills inte upplevt någon kris i fråga om livsmedelsförsörjningen. Men det är någonting som kan komma, och vi måste givetvis förbereda oss för detta. Men vi måste också ha ett förtroende för våra myndigheter och de relevanta fakta som de levererar till oss över tid.

Anf. 55 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ministern för detta. Interpellationen var ställd till statsrådet Anders Ygeman på grund av hans resonemang på Folk och Försvar.

Vår försörjningsberedskap är god. I synnerhet livsmedelssidan är under kontroll. Beredskapslagren garanterar att den inhemska produktionen kan fortgå också i en krissituation. En säkrad livsmedelsproduktion är grunden till samhällets kristålighet.

Detta tycker jag är fantastiskt bra ord. Det är tyvärr inte ord från något statligt verk i Sverige utan från Finlands försörjningsberedskapscentral. Finland är ett mycket bra exempel.

Finland är liksom Sverige med i EU, och vi är på många sätt broderfolk. Men ändå är vi så olika när vi funderar på självförsörjningen. Finland har faktiskt en självförsörjningsgrad på 80–85 procent. Sverige är nere på 40–50 procent. Jag har ibland funderat på hur det kan vara på så olika sätt i Sverige och Finland.

Ett svar kanske jag fick för något år sedan vid en samling. Jag träffade då en äldre dam. Hon berättade för mig att hon var född i Finland men kom till Sverige som ett så kallat krigsbarn under andra världskriget. När hon kom tillbaka till Finland efter kriget fanns det ingen mat. Det var helt tomt. Hon berättade hur bekymmersamt läget var. Hon kunde med kristallklar ton berätta för oss hur det var.

Tyvärr verkar vi i Sverige ha glömt bort hur det kan vara. Vi har tack och lov levt i fred i över 200 år. Ibland känns det som att vi tror att det nog ska ordna sig. Ingen kan tyvärr berätta för oss hur det är när det inte finns någon mat att få tag i.

Finland är ett lysande exempel på ett land som vet hur man bör handskas med självförsörjningsfrågan.

Jag har en fråga till ministern. Sveriges självförsörjning är nere på en bottennivå på 40–50 procent. Vad tycker ministern är en rimlig självförsörjningsgrad inom tio år?

Anf. 56 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Magnus Oscarsson tar upp Finland. Finland har en betydligt högre självförsörjningsgrad än Sverige. Sverige har faktiskt minskat sin livsmedelsproduktion dramatiskt under 20 års tid. Vi hade för inte alltför länge sedan en självförsörjningsgrad på 80 procent i vårt land. Vi har i dag ett handelsunderskott på livsmedel på – hör och häpna – minus 47 miljarder. Det är klart att detta har försämrat våra möjligheter att i kristider förse oss med livsmedel. Det har gjort att många jobb har försvunnit, inte minst på svensk landsbygd.

Det är därför som denna regering tog initiativet till att starta diskussionen om en nationell livsmedelsstrategi. Det handlar om att avsevärt öka vår produktion av livsmedel. Jag har inte angett någon procentsats för detta. Jag tycker ändå att vi ska ta tag i detta, och vi har kommit överens om att vi rejält ska öka vår självförsörjningsgrad och vår livsmedelsproduktion till 2030. Om vi lyckas med detta kommer det att skapa jobb. Regeringen har nyligen sjösatt första delen av sin handlingsplan för detta.

När det gäller möjliga hot mot Sverige är de inte helt entydiga. De är inte enbart territoriella. Det kan vara både öppna och dolda påtryckningar som kan påverka oss. Det kan vara med politiska, psykologiska och ekonomiska medel som man utövar påtryckning mot vårt land. Det gäller därför att vi gör genomgripande analyser. Vi kan inte rusa rakt in i modeller från andra världskriget. Vi kan lära oss av historien, men vi har inte svaren i historien. Svaren för framtiden måste tas fram utifrån dagens situation. Lösningarna kan se helt annorlunda ut än de gjorde en gång i tiden. Det är fråga om nya hotbilder. Därför är denna civila beredskap oerhört viktig. Det är också viktigt att vi gör en riktig genomlysning av detta och har ett förtroende för de myndigheter som har ansvaret att ta fram dessa delar.

Denna regering är mycket tydlig med att man ska jobba med detta inför den försvarspolitiska propositionen. Det är tydligt när vi gör den nationella livsmedelsstrategin att vi tar dessa frågor på allvar och ska förändra situationen i rätt riktning.

Anf. 57 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ministern för den diskussion som vi har haft. För mig och för många runt om i Sverige är detta en stor och viktig fråga. När man åker runt i landet säger människor: Hur kunde detta ske så fort? Beredskapslager och så vidare bara försvann. Detta diskuterades också i *Agenda* i söndags. Det försvann så fort, och till vilken nytta? Och vad har vi i dag? Det är alltså många frågor som kommer. Jag tycker att vi måste föra ett resonemang om hur detta ska kunna bli bättre.

Jag tycker att det ibland finns en mentalitet i samhället att detta nog ordnar sig. Det reder sig, som vi säger hemma i Östergötland. Men jag tycker att detta är mycket viktigare än så.

Olika beräkningar har gjorts, och de visar att i stora städer som Stockholm, Göteborg och Malmö står hyllorna tomma i matbutikerna efter två dygn. Det tycker jag är oerhört alarmerande. I lite mindre städer kanske det handlar om en vecka eller tio dagar innan det är tomt.

Senast i går var jag i Örkelljunga. Då fick jag en fråga: Hur ska Sveriges invånare få livsmedel vid en eventuell kris? Detta är en stor fråga, märker jag.

Ministern ville inte säga någon procentsats. Han ville bara öka rejält. Jag tycker dock, som sagt var, att vi ska sikta på att ha högre beredskap om tio år. En procentsats vore intressant att få.

Anf. 58 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Magnus Oscarsson ställer frågan hur detta kunde ske så snabbt. Det skedde under 20 års tid. Under den tiden försämrades vår livsmedelsproduktion avsevärt. Det finns en annan fråga som har direkt koppling till detta, nämligen vårt försvar, som det gick mycket snabbare att förändra. Under regeringen Reinfeldt 1 satt man här i kammaren, jag tror att det var 2009, och tog beslut om att avveckla värnplikten, med en rösts övervikt. Då gick det väldigt snabbt, och det får givetvis konsekvenser för vår beredskap. Det är också en sak som vi tittar på.

Livsmedelsproduktion är väldigt viktig, och den är viktig inte bara utifrån ett säkerhetsperspektiv utan också utifrån ett landsbygdsperspektiv. Det handlar också om jobben och om den biologiska mångfalden.

Vi behöver få en bättre självförsörjningsgrad. Vi behöver producera betydligt mycket mer livsmedel för att klara oss, inte bara i nutid utan i kristid. Har vi ett handelsunderskott på 47 miljarder är det klart att en ökad produktion också skulle förbättra vår ekonomi totalt sett och öka antalet jobb i Sverige. Detta är väldigt viktigt.

Det finns många olika aktiviteter som måste till för att lösa dessa problem. Myndigheterna har fått tydliga uppdrag av den här regeringen att ta fram förslag som ska bygga på fakta – inte alternativa fakta utan riktiga fakta – för att vi ska kunna komma till rätta med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2016/17:267 om handelsavtalen och den svenska livsmedelsstrategin

Anf. 59 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag har gjort någon analys av hur framtida handelsavtal kommer att påverka målsättningarna i livsmedelsstrategin samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att målsättningarna i livsmedelsstrategin inte ska äventyras.

Jag vill inledningsvis understryka att ökad handel är ett viktigt instrument för ekonomisk tillväxt och för att skapa sysselsättning i hela landet. Det är angeläget att erinra om att handel är grunden för Sveriges framgångsrika ekonomiska utveckling. Regeringen stöder därför EU:s omfattande arbete med att förhandla breda och ambitiösa frihandelsavtal samtidigt som klimat, miljö, löntagarnas intressen och människors och djurs hälsa värnas.

Jens Holm refererar till en rapport som EU-kommissionen tagit fram om frihandelsavtalens påverkan på EU:s jordbrukssektor. Rapporten visar på ett relativt balanserat resultat där EU fortsätter att vara en stor nettoexportör av livsmedel, vilket gynnar sysselsättning och lantbrukares inkomster i EU. Vissa sektorer, som mejerisektorn och grissektorn, förväntas vinna på en öppnare handel. Andra sektorer, framför allt nötkött och ris, förväntas möta en ökad importkonkurrens. Rapporten visar på effekterna på EU-nivå. Det har inte gjorts någon motsvarande rapport som tittar på effekter enbart i Sverige.

Jens Holm har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att målsättningarna i livsmedelsstrategin inte ska äventyras. Det finns mycket som kan göras för att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan, och vi har nu tagit de första stegen i genomförandet av de mål som regeringen, tillsammans med Vänsterpartiet och den borgerliga oppositionen, enats kring. Regeringen lanserade den 7 februari sin handlingsplan för livsmedelsstrategin. I denna presenterar regeringen åtgärder för hela livsmedelskedjan för att uppnå målen i livsmedelsstrategin. Vi pekar bland annat ut områden som regelförenklingar för företagen i livsmedelskedjan, insatser för ökad export av livsmedel, likvärdig kontroll- och tillståndsverksamhet i hela landet, ökad ekologisk produktion och konsumtion samt satsningar på forskning och innovation.

För mig är det glädjande att svenska konsumenter alltmer uppskattar de mervärden som kännetecknar våra livsmedel. Svenska mervärden, som ett gott djurskydd, låg antibiotikaanvändning och relativt liten miljö- och klimatpåverkan, gör våra livsmedel hållbara och säkra. Dessa mervärden börjar även efterfrågas alltmer hos konsumenterna runt om i världen. Detta är positivt och något vi avser att ta vara på genom satsningar på ökad export inom ramen för livsmedelsstrategin. Regeringen ska också jobba för att underlätta för svenska konsumenter att göra medvetna val. Genom såväl regeringens egna insatser som den ökade medvetenheten om vikten av hållbart producerade livsmedel hos konsumenterna, både nationellt och globalt, är jag övertygad om att den svenska livsmedelsproduktionen kommer att öka.

Anf. 60 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tycker att det här är en viktig debatt. Bläcket har knappt torkat på den överenskommelse som sju av riksdagens åtta partier har slutit gällande en livsmedelsstrategi för Sverige. Vi i Vänsterpartiet välkomnar överenskommelsen. Vi ser det som en historisk möjlighet att vända den trend som nu har pågått under ett antal decennier i Sverige, där vi har producerat allt mindre mat och blivit tvungna att importera alltmer. Vi ser det också som en historisk möjlighet att producera mer hållbar mat i Sverige. Det måste vi göra, för vi vet att livsmedelsproduktionen står för både en stor miljöpåverkan överlag och stora klimatutsläpp, inte minst från kött- och mjölksektorn.

Samtidigt förhandlar den svenska regeringen, genom EU-kommissionen som ombud, om två mycket omfattande handels- och investeringsavtal med Nordamerika: TTIP-avtalet med USA och CETA-avtalet med Kanada. TTIP ligger väl i frysboxen efter Donald Trumps seger, men CETA-avtalet är i allra högsta grad aktuellt. I morgon ska avtalet debatteras och eventuellt klubbas i EU-parlamentet.

All erfarenhet visar att om man släpper in livsmedelsproduktion på en frihandelsmarknad och tar bort alla möjligheter till skydd för den inhemska produktionen gynnar det stordrift. Det blir ökad konkurrens och troligen också lite lägre priser, men det drabbar småbönder och dem som har höga ambitioner på miljö-, folkhälso- eller djurskyddsområdet. Vi kan se det själva här i Sverige. Precis som har framhållits i den föregående interpellationsdebatten producerar vi i dag i Sverige blott hälften av den mat som konsumeras i vårt land. Innan vi blev EU-anslutna producerade vi själva nästan 80 procent av all mat som konsumerades i Sverige. Detta är ett direkt resultat av att vi är en del av EU:s inre marknad, där full konkurrens råder.

Nu ska vi få en likartad marknad med hela Nordamerika, åtminstone med Kanada, är det tänkt. I många länder förs en intensiv diskussion om detta. Man är med rätta orolig för vad som ska hända med den egna livsmedelsproduktionen och med de högre ambitioner man har på till exempel miljöområdet.

Sven-Erik, jag vet att ni två gånger på jordbruksråden har debatterat en rapport som EU-kommissionen har tagit fram och som just handlar om hur dessa handelsavtal påverkar möjligheterna till europeisk livsmedelsproduktion.

Precis som du konstaterar i svaret till mig berörs man inte så mycket på vissa områden medan konkurrensen på andra områden kan bli mycket hård och produktionen minskad. Det kan bli svårare att vidmakthålla den standard som vi har i dag. Därför har också den här rapporten blivit mycket omdebatterad på ministerrådsmötena, som jag har förstått det.

EU-parlamentet har tagit fram en granskning av de väntade effekterna av ett handels- och investeringsavtal med USA, och där konstaterar man ganska tydligt att det här kommer att innebära en harmonisering nedåt, alltså att vi kommer att tvingas sänka våra miljöstandarder och -nivåer. Därför skulle jag vilja fråga: Har inte regeringen tagit fram någon strategi för och analys av hur ambitionerna, intentionerna, i livsmedelsstrategin kommer att påverkas av de här handels- och investeringsavtalen?

Anf. 61 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Nej, handelsavtal kommer inte att resultera i sänkta skyddsnivåer för vare sig hälsa eller miljö. Det är någonting som kommissionen tydligt har framhållit när de här frågorna har diskuterats. Det är endast EU-lagstiftning som kan ändra den typen av beslut kring sådana frågor. Jag vill försäkra dig, Jens Holm, om att de gånger de här frågorna har debatterats har Sverige alltid fört fram de här synpunkterna. Det handlar om att ha ett gott djurskydd – vi får icke slarva bort det i några handelsavtal. Vi ska ha en hög standard och minska antibiotikaanvändningen.

Jag kan nämna att när TTIP-avtalet diskuterades – nu ligger det ju på is – var det faktiskt Sverige som förde in att det här med antibiotikaresistens måste tas med i diskussionerna med USA, och vi fick ett stort stöd för den åsikten. Kommissionären tog också med sig den i de fortsatta förhandlingarna.

Inom ramen för det avtal som vi har förhandlat fram med Kanada finns det ett samarbete kring djurskydd och minskad antibiotikaanvändning. Det görs alltså inget avkall på de områdena.

Sedan tycker jag att det är mycket glädjande att vi är överens om att vi ska öka vår livsmedelsproduktion, som har minskat under 20 års tid. Det är mycket som har försvunnit, inte minst från landsbygden och landsbygdens jobb, i och med att vi har gått den här vägen och fått ett handelsunderskott på hela 47 miljarder inom livsmedelsproduktionen. Det är också därför jag välkomnar att vi har kunnat komma överens om livsmedelsstrategin med sju riksdagspartier. Det är unikt att man har gjort en sådan överenskommelse, och den ska hålla till 2030.

Regeringen har tagit fram sin handlingsplan för att det nu också ska bli verkstad. Det är *en* del att regeringen har en handlingsplan, men hela civilsamhället, branschen, måste också engagera sig för att det här ska bli bra och för att vi ska öka vår produktion.

Regeringen har anslagit 1 miljard till att jobba med handlingsplanen, och den består av totalt 40 olika punkter. Vi antog det första åtgärds paketet i förra veckan, den 7 februari. Vi kommer att anta det andra paketet i mars och det tredje under hösten.

Jag kan nämna några saker som finns i det paket som vi antog i förra veckan gällande handlingsplanen. En av dem är nyckelhålmärkningen. Den har vi haft under lång tid, och den har tjänat människor väl. Den vill vi att Livsmedelsverket utvecklar mycket mer. Det handlar om hållbar och

hälsosam konsumtion, och det är mycket bra att vi kan utveckla nyckelhälsmärkningsen.

En annan sak är att minska matsvinnet. Där har vi internationella åtaganden, och det här måste vi också göra i Sverige.

Likvärdiga livsmedelskontroller så att vi får likvärdighet över hela landet är ett annat förslag. Det ser väldigt olika ut i dag, och vi måste höja kompetensen när det gäller detta.

Samverkansforum för ökad export är mycket viktigt. Exporten är viktig för Sverige oavsett vilken bransch vi talar om. Utan export kan vi inte bygga ett Välfärdssverige; exporten har i många stycken bidragit till det välfärdsland som Sverige är.

Det här jobbet är alltså igång, och jag vill försäkra Jens Holm om att vi inte kommer att ligga på latsidan när det gäller att göra verklighet av livsmedelsstrategin.

Anf. 62 JENS HOLM (V):

Herr talman! Som jag sa tidigare visar all erfarenhet på att om vi släpper ut livsmedel på ett frihandelsområde är det stordriften som gynnas. Det kan man tycka är bra ifall man vill ha billigare livsmedel med låg miljöstandard. Men om vi, som vi säger i livsmedelsstrategin, ska ha höga nivåer vad gäller miljö och djurskydd, blir i alla fall jag en smula oroad. Det förvånar mig att regeringen inte har gjort och inte avser att göra någon analys av hur de här avtalen kan påverka intentionerna i livsmedelsstrategin. Så har jag förstått det, och jag vill fråga landsbygdsministern om det är så.

Sådana här analyser har gjorts på EU-nivå, vilket jag hänvisade till. Det finns två rapporter, en från kommissionen och en från EU-parlamentet som jag refererar till i min interpellation, och där står det faktiskt att det finns en uppenbar risk för att man kommer att anpassa sig nedåt vad gäller miljöstandard.

Jag tänker på sådana saker som att man i Nordamerika rutinmässigt använder hormoner och antibiotika i djuruppfödningen, att man doppar kycklingar i klor för att få bort bakterier och att man har långt mycket mer kemiska insatsvaror och kemikalier överlag än vad vi har i Europa.

Jag säger inte att vi kommer att bli pådyvlade de här metoderna och kemikalierna, men, Sven-Erik Bucht, finns det inte en risk för att det, när vi öppnar våra marknader för alla de här produkterna, blir just som i EU-parlamentets analys av det så kallade TTIP-avtalet att vi får en anpassning nedåt i miljöstandard?

Det är också det som vår svenska kemikalieinspektion har konstaterat då regeringens expertmyndighet på det här området har ställt frågan om vad de anser om möjligheten att föra en ambitiös kemikaliepolitik med de här avtalen. De säger att så som avtalen är formulerade nu finns det en uppenbar risk för en anpassning nedåt.

Sven-Erik Bucht: Var finns beredskapen, analyserna och rapporterna hos den svenska regeringen? Om ni går in i det här utan någon som helst beredskap är jag rädd för att vi om ett par år kommer att producera en ännu mindre mängd hållbara livsmedel i Sverige.

Det förvånar mig också att du säger i ditt svar till mig att det är glädjande att svenska konsumenter alltmer uppskattar de mervärden som kännetecknar våra livsmedel. Men vi har ju sett en trend där vi gått från

80 procents livsmedelsproduktion i Sverige ned till 50 procent. Ja, svenska folket tycker att det är bra med djurskydd och miljö och så vidare, men ärligt talas produceras allt mindre av den mat som konsumeras i Sverige här i Sverige.

Nu ska vi ha den här logiken på en transatlantisk nivå. Ifall ingenting görs kommer det här bara att fortsätta att drabba den svenska produktionen. Det är jag rädd för.

Sven-Erik Bucht kanske kan berätta för församlingen här inne vilka kemikalier och vilka kemiska insatsvaror som Sverige och EU har förbjudit inom ramen för det så kallade CETA-avtalet som ska debatteras i EU-parlamentet denna vecka och sedan kommer upp för godkännande i Sverige under det här året. Kan du ge något exempel på någon enda kemikalie som ni har fått igenom ett förbud för inom ramen för CETA-avtalet?

Det finns en mängd andra kritiska dimensioner också på de här avtalen, till exempel att storföretag kommer att kunna stämma stater men stater omvänt inte kommer att kunna stämma storföretag. Vad anser den svenska regeringen om det? Är inte det ett komplicerande faktum när vi vill producera mer livsmedel på ett hållbart sätt?

Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag vill påminna Jens Holm om att det här inte är bilaterala avtal utan avtal mellan EU och tredjeland. Det är de regelverken som gäller inom EU, och jag berättade i mitt förra inlägg hur vi påverkar dem och också vilka garantier som kommissionären har gett. Vi kommer inte att sänka kraven när det gäller hälsa och miljö. Så är det.

När det gäller analyserna är rapporten som har kommit bristfällig på så sätt att det bara är jordbrukssektorn som behandlas. Man ser inte till helheten. Det har jag också uttryckt vid ministerrådet. I fråga om Mercosur-avtalet till exempel berörs 200 svenska företag som handlar i de länderna, inom helt andra branscher som inte alls belyses. Man måste ju se till helheten när man tittar på hur ett handelsavtal kan påverka ett land eller en sammanslutning som EU. Där finns det faktiskt en brist.

Det har inte blivit några ändringar i EU:s regelverk till följd av handelsavtalen. Det är inte på det sättet.

Det är också viktigt att vi ser betydelsen av att Sverige kan ha export av livsmedel, framför allt till tredjeländer. Vi har lyckats bra; vi har sett till att vi har ett lantbruksråd i Peking. Vi har också ökat vår livsmedelsexport dit med hela 32 procent.

Vi har nu tagit fram en livsmedelsstrategi i vilken vi säger att exporten är viktig. Då är det också viktigt att vi bevakar det här över tid. De landsbygdsministrar som får uppgiften framgent måste också jobba med exporten, så att vi inte sluter oss och säger att handelsavtal inte är bra. Det finns en ökad protektionism i världen; det uttalas tydligt av en del stora länder.

Fall inte i den fällan, Jens Holm! Den fällan kan innebära stora problem för utvecklingsländer som också har behov av att komma ut på nya marknader.

Anf. 64 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag ställde ett antal frågor men tycker inte att jag fick svar på dem. Jag hoppas få svar på dem i den här sista vändan.

Sven-Erik Bucht har rätt i att det är EU-kommissionen som förhandlar å medlemsstaternas vägnar. Men EU är alla vi länder. Vi har chansen att påverka EU. Sveriges roll i sammanhanget verkar vara att bara driva på för mer och mer handel och mer och mer investeringar. Men man står väldigt lite upp för miljön, djurskyddet, folkhälsan och så vidare.

Jag kan berätta för ministern att för ett drygt år sedan ansåg ett stort kanadensiskt bolag som heter Gabriel Resources – de tjänar pengar på olja och kol – att de hade blivit dåligt behandlade av regeringen i Rumänien. De vill öppna en gruva där men får inte göra det eftersom regeringen och parlamentet i Rumänien har röstat nej till det. Nu har bolaget stämt den rumänska staten på 4 miljarder US-dollar för att de inte får öppna gruvan. 4 miljarder US-dollar är ungefär hälften av hela Rumäniens hälsobudget för ett år.

Rumänien säger att man vill kunna producera livsmedel i det området i stället för att det ska öppnas en gruva där. Man vill bevara stora delar av området eftersom det är ett vackert och naturskönt område. Men bolaget kan stämna Rumänien eftersom det finns en investeringsklausul i ett avtal.

Det finns risk för att vi kan bli stämda på samma sätt av stora bolag ifall vi går med på de här avtalen. Investeringsklausuler finns nämligen inskrivna i både TTIP och CETA. Insikten om det är icke-existerande hos den svenska regeringen.

Om vi ska kunna producera mer hållbara livsmedel måste vi också kunna kritisera avtalen och göra dem bättre eller inte anta dem alls.

Anf. 65 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag vill återigen påstå att Sverige påverkar EU väldigt starkt i riktning mot hållbarhet i livsmedelsproduktionen. På 90-talet, när vi gick med, talade vi i EU-sammanhang om de risker som fanns med användningen av antibiotika. Det var ingen som lyssnade på det. När man tar upp det i dag är det många som lyssnar, och de förstärker också hur viktigt det är att jobba med de här frågorna. Det har skett en jättestor förändring, tack vare Sveriges agerande på området.

Jag har inte varit med på ministerråden så länge, drygt två år. Jag har bland annat tagit upp djurskydd. Vi har fått till stånd en EU-plattform för djurskydd. Det har skett på ganska kort tid, Jens Holm. De lyssnar på oss, och vi är med och påverkar.

När det gäller kemikalierna är det handelsministern som har helhetsbilden. Det har inte jag. Jag vet att handelsministern har svarat Jens Holm i den här kammaren när det gäller investeringsskyddet. De diskussionerna måste Jens Holm ta med handelsministern. Men svaren har han redan fått.

Det här berör vår livsmedelsstrategi. Jag tror att det är viktigt att vi fortsätter att jobba för att öka livsmedelsproduktionen i Sverige, på ett hållbart sätt. Vi har fantastiska möjligheter att göra det. Sverige är världsledande när det gäller hållbara livsmedel. Vi har världens bästa djurvård och världens bästa regler för djurhållning. Vi har alltså alla möjligheter att öka vår produktion på ett hållbart och bra sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

**§ 14 Svar på interpellation 2016/17:261 om bottentrålning i naturre-
servat**

Anf. 66 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jens Holm har frågat miljöministern om ministern avser att vidta åtgärder för att förbjuda bottentrålning i våra skyddade havsområden och om ministern avser att vidta åtgärder för att inrätta skyddade områden som är helt fiskefria.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Vissa fiskemetoder, såsom bottentrålning, kan påverka skyddsvärda arter och livsmiljöer på ett negativt sätt. I Sverige ansvarar länsstyrelserna för förvaltningen av våra skyddade områden. Det innebär att det är länsstyrelserna som ansvarar för att analysera och påpeka när det finns behov av att reglera fisket i marina skyddade områden. Analysen görs utifrån syftet med områdesskyddet och de bevarandemål som finns för området.

Havs- och vattenmyndigheten har, efter samråd med länsstyrelserna, bedömt att det i en första fas är aktuellt att reglera fiske i sex stycken marina skyddade områden utanför den så kallade trålgränsen. Detta faller då inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Havs- och vattenmyndigheten redovisar årligen sitt arbete med bevarandeåtgärder i marina skyddade områden till regeringen. Myndigheten ska även inkomma med en begäran om åtgärd när myndigheten identifierat bevarandeåtgärder som faller inom ramen för fiskeripolitiken. Beslut om att reglera fisket i dessa områden tas i dag vanligtvis av EU-kommissionen efter ett förslag från samtliga berörda medlemsländer med fiskerättigheter i området.

I juni 2016 lämnade Sverige, tillsammans med Danmark och Tyskland, ett förslag till fiskeregleringar i det marina Natura 2000-området Bratten i svensk ekonomisk zon. Regleringarna antogs av EU-kommissionen i september, och från januari i år gäller bestämmelser som begränsar såväl trålfiske som annat fiske i området.

Bratten är därmed det första skyddade området där Sverige har infört fiskeregleringar inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Det är även det första marina skyddade området inom hela EU där fiskeregleringar införts med hänvisning till EU:s havsmiljödirektiv, för områden och livsmiljöer som skyddas genom Osparkonventionen.

Länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten fortsätter arbetet med att ta fram förslag till fiskeregleringar i övriga marina skyddade områden där det finns behov. Skydd av marina områden är en prioriterad fråga för regeringen, och det är viktigt att de skyddade områdena är väl förvaltade och reglerade så att känsliga arter och livsmiljöer skyddas mot negativ påverkan.

När det gäller Jens Holms andra fråga – om inrättande av skyddade områden som är helt fiskefria – har regeringen nyligen mottagit en utvärdering från Havs- och vattenmyndigheten av de fiskefria områden som tidigare inrättats för att skydda fiskbestånden. Den rapporten är för närvarande under beredning i Regeringskansliet.

Anf. 67 JENS HOLM (V):

Herr talman! Våra hav är ju hem för fiskar, för marina däggdjur, för fåglar, för koraller, för rev – ja, där lever ett myller av olika arter. Ibland kan man få en känsla av att bara för att saker och ting sker under vatten är det mindre viktigt än det som sker på land. Men så är det ju förstås inte.

Vi vet att det finns väldigt mycket att göra för att det överlag ska bli en god ekologisk status i våra hav och vattendrag. Vi har miljömål såsom Hav i balans samt levande kust och skärgård. Dessa miljömål uppnår vi inte i dag.

Vi har anslutit oss till art- och habitatdirektivet och till havsmiljöförordningen. Där finns det också ganska långtgående krav som vi i dag inte lever upp till.

En strategi är helt enkelt att skydda fler områden till havs. Jag tycker att det har gjorts en del bra saker. Men när man tittar på hur väl de marina skyddade områdena – naturreservaten till havs – fungerar studsar i alla fall jag till lite grann. Bottentrålning är huvudprincipen och inte bara undantag. Bottentrålning är kanske den mest förstörande fiskemetoden.

Vi förflyttar oss återigen till land och tänker oss ett naturreservat, en vidsträckt skog. Om man skulle bottentråla där och skövla vartenda träd och allt som växer där med stora tunga trålar fungerar det ungefär som när trålarna dras utmed havsbottenarna. Vissa bottenar klarar sig någorlunda bra, andra bottenar får väldigt stora skador.

I stora och betydande naturreservat förekommer det bottentrålning. Det gäller till exempel norra Bjäre-kusten, Kosterhavets nationalpark, Marstrand, Stora Kornö, Svartberget, Tofta, Vinga, Väderöarna – ja, jag skulle kunna fortsätta och göra listan väldigt lång.

Därför frågade jag i min interpellation om regeringen är beredd att förbjuda bottentrålning åtminstone i de skyddade havsområdena. Men jag fick inget svar från landsbygdsministern. Det känns som att han vill gömma sig bakom myndigheterna. Men, Sven-Erik Bucht, om ni vill införa ett förbud kan ni ge ett sådant uppdrag till våra myndigheter.

Jag skulle också vilja fråga ministern ifall det behövs fler fiskefria områden. Det finns ett sådant fiskefritt område i Kattegatt och på ett fåtal andra ställen. Det har visat sig vid utvärderingar att dessa fiskefria områden är otroligt viktiga. De är barnkammare till fiskar och en mängd andra arter så att de kan växa till sig.

Sven-Erik Bucht! Kommer regeringen att verka för att det inrättas fler fiskefria områden i våra svenska vatten och hav?

Anf. 68 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Syftet med skydd är att man ska styra vilka arter och vilka livsmiljöer som behöver skyddas och hur de påverkas. Detta måste vägas in i en helhet där möjligheterna till fiske finns.

Sedan förlitar jag mig faktiskt på myndigheter. Jag tar inte på mig expertrollen som Jens Holm nu gör. Jag förlitar mig på att de förslag och insatser som kommer från våra myndigheter är väl avvägda. Sedan kan man givetvis visa på olika vägar för att vidta de åtgärder som behövs. De kan se lite olika ut över tid.

Vi har också tillfört medel för att myndigheterna ska jobba med dessa frågor. Det har regeringen prioriterat. Jag kan inte säga att ytterligare si

eller så många områden ska bli fiskefria eller att där och där ska man sluta med bottentrålning.

Jag måste lyssna på den expertis som finns hos myndigheterna, och som är en mycket bra expertis, hävdar jag. Men om Jens Holm känner att han är duktigare är det väl i så fall hans sak.

Vi håller på att titta på den rapport som har lämnats och ser hur vi kan gå vidare. Det är en prioriterad fråga för regeringen. Något mer kan jag inte säga när det gäller förbud mot bottentrålning.

Anf. 69 JENS HOLM (V):

Herr talman! När jag skrev min interpellation riktade jag den till miljöminister Karolina Skog eftersom jag ville diskutera miljöaspekten på våra hav. Men hon lämnade över interpellationen till Sven-Erik Bucht. Det är kanske därför som svaret är lite knapphändigt.

Jag vill påminna Sven-Erik Bucht om att när miljöåtgärderna vidtogs i området Bratten fredades ett betydande område från fiske. Både Sven-Erik Bucht och Karolina Skog skickade då ut ett pressmeddelande om att detta var regeringens politik. Man sa också att man avsåg att gå vidare med den politiken och skydda fler marina områden från fiske, om jag förstod det rätt.

Sven-Erik Bucht! Om ni rent politiskt kunde ta åt er äran för detta för några månader sedan tycker jag att det är lite märkligt att du här och nu bara gömmer dig bakom våra myndigheter. Den svenska regeringen borde rimligen kunna ha en åsikt om huruvida det är bra att bottentråla i alla de marina naturreservat som jag har räknat upp och ytterligare ett trettiotal marina reservat. Det är faktiskt så många som det handlar om.

Om regeringen inte har någon åsikt om bottentrålning, som har den mest långtgående och omfattande påverkan på marina miljöer, då tycker jag att regeringen inte tar den här frågan på allvar, och det är oroväckande i sig.

Sedan vill jag ta upp frågan om helt fiskefria områden. Det finns till exempel ett fiskefritt område i Kattegatt som delas mellan Sverige och Danmark. Jag vet att det nu sker stora påtryckningar från Danmark för att öppna upp området för fiske.

I rapporten från Havs- och vattenmyndigheten som ministern hänvisar till säger man på s. 37 att det är otroligt viktigt att det här området fortsätter att fredas och att det fortsätter att vara ett fiskefritt område. Det har haft en otroligt stor betydelse för bestånden, marina växter och annat som växer i det området.

Återigen vill jag ställa frågan: Anser inte regeringen att det är bra med fiskefria områden? Anser inte regeringen att de behöver bli fler både till ytan och till antalet? När nu vår expertmyndighet på området rekommenderar den svenska regeringen att värna det fiskefria området vill man förstås veta från ansvarig minister: Kommer ni att göra det? Är det den politik som ni driver mot danskarna i dessa förhandlingar?

Anf. 70 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jens Holm är väldigt pigg på att påminna mig om än det ena, än det andra, och jag vill då också piggt påminna Jens Holm om att denna regering förlitar sig på fakta från expertmyndigheter, inte på alternativa fakta. Vi hävdar att vi har väldigt goda expertmyndigheter som kan

göra bedömningar som gör att vi kan fatta välgrundade beslut. Det är viktigt att man grundar sig på fakta, inte på alternativa fakta. Det finns en tydlig process för detta.

Jag vill säga några ord om Kattegatt också. Det pågår givetvis en diskussion. Sverige och Danmark har inte exakt samma syn, men vi måste komma överens om detta för att komma vidare. Diskussionen pågår, och jag har ingen anledning att här i kammaren i dag gå närmare in i detalj på den.

Det finns alltså en tydlig process för hur man reglerar och skyddar områden. Bratten är ett gott exempel. Där har vi kommit överens efter en lång diskussion mellan länderna och har kommit fram till ett beslut om skyddet där. Det skydd som har inrättats där ser jag som bra och välbalanserat; det är mitt besked. Beslutet grundar sig på den expertis som har gett oss råd om allt detta.

Det finns givetvis andra saker som vi måste gå vidare med när det gäller skydd. Så är det. Men som jag sa i mitt förra inlägg är jag inte i dag beredd att exakt säga vad vi kommer att göra inom de olika områdena. Det här är prioriterat av regeringen, och vi har anslagit medel. Myndigheterna jobbar med dessa saker, och inom en inte alltför avlägsen framtid kommer det säkerligen nya beslut och förslag på området.

Anf. 71 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag är förvånad över att regeringen inte är mer bekymrad över den storskaliga bottenrålningen i 40 marina reservat och Natura 2000-områden. Man verkar inte intresserad av att göra så mycket åt det.

Jag vill önska ministern lycka till i förhandlingarna med danskarna. Det vore extremt olyckligt om regeringen viker sig och öppnar upp området i Kattegatt för fiske igen.

Återigen måste jag dra en parallell till processen kring Bratten på västkusten, där bottenrålning och fiske överlag i ganska betydande delar är förbjudna. Detta var en helt och hållet politiskt driven process, Sven-Erik Bucht. Det var ni i regeringen som drev detta. Jag tror att ni samarbetade med tyskarna. Ni tog också upp detta med EU. Men det var som sagt ett politiskt initiativ från dig och miljöministern genom ett pressmeddelande för några månader sedan. Ni var glada över att detta nu verkligen hade blivit av.

Om ni kunde göra så där i det området undrar jag återigen varför ni inte kan göra samma sak i fler områden. Det var ju otroligt viktigt att värna området Bratten från bottenrålning. Varför gömmer ni er bakom myndigheterna? Du vet ju att du som politiker kan driva på frågan, även om det är myndigheter som tar fram underlag och annat. Vi som politiker kan driva på den politiska processen, och detta saknar jag hos den här regeringen.

Anf. 72 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Fakta är att förslaget angående Brattenområdet kom från våra myndigheter. Detta är fakta. Det som Jens Holm nyss stod och sa är alternativa fakta. Allt detta är inte så enkelt. Att ge skydd är en viktig fråga, och regeringen har höga ambitioner. Men vi förlitar oss mycket på den expertis som finns i dessa frågor.

Förslag kommer. Det är länsstyrelserna som tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten har i uppdrag att hantera sådana frågor. Vi

måste sedan diskutera dem med andra intressenter, exempelvis de länder som har fiskerättigheter i områdena. Detta kan ta tid, och det kan också göra att resultatet inte blir exakt som vi vill. Vi måste dock ha en sådan process. Brättenmodellen är ett mycket gott exempel där det blev bra och där man har fört en dialog på rätt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2016/17:249 om höghastighetståg

Anf. 73 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Erik Ottoson har frågat mig om jag ämnar verka för att hela höghastighetsbanan planeras och byggs ut etappvis eller att detta sker samordnat. Erik Ottoson har även frågat mig om det är min uppfattning att byggandet av höghastighetståg i Sverige är samhällsekonomiskt lönsamt.

I infrastrukturpropositionen som antogs av riksdagen i december förra året har regeringen uttalat som sin ambition att nya stambanor för höghastighetståg ska färdigställas så att Stockholm och Göteborg respektive Malmö bättre knyts samman med moderna och hållbara kommunikationer. Regeringen säger också i propositionen att utbyggnaden av nya stambanor ska ske på ett kostnadseffektivt sätt och i en takt som ekonomin tillåter.

Infrastrukturpropositionen ska ange en inriktning och ekonomiska ramar för den fortsatta planeringen och inte en konkret utbyggnadsstrategi. Förslag om det konkreta genomförandet av åtgärder inhämtas i nästa steg. Regeringen kommer att ge Trafikverket i uppdrag att föreslå en trafikslagsövergripande nationell plan för transportsystemet för kommande planperiod, och Sverigeförhandlingen ska enligt sina direktiv redovisa en utbyggnadsstrategi för nya stambanor senast den 31 december 2017. Regeringen avser att fastställa den nationella planen våren 2018.

Byggandet av nya stambanor handlar om långa tidshorisonter och påverkar statens budget över lång tid. Regeringen anser att nya stambanor skulle stärka järnvägens konkurrenskraft och förbättra förutsättningarna för arbetspendling. Vi behöver fortsätta att ta reda på mer om vad utbyggnaden av nya stambanor för höghastighetståg kan innebära, hur vi kan minska osäkerheten och byggkostnaderna och hur vi kan ha god kontroll över kostnaderna och samtidigt få ut så mycket som möjligt av nyttorna. Vid varje tillfälle behöver vi väga olika behov mot varandra så att vi totalt sett får så hög tillgänglighet för så stor del av befolkningen och näringslivet som möjligt till så låg kostnad för skattebetalarna som möjligt.

Anf. 74 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret även om jag inte uppfattar att det analyserar eller adresserar de frågor som jag ställde i min interpellation.

Frågan om utbyggnad av höghastighetståg har analyserats och utretts i flera led. Det pågår en förhandling. Mitt parti har dragit slutsatser utifrån de saker som har kommit fram längs med vägen. Vi konstaterar att så som det ser ut är det inte samhällsekonomiskt lönsamt eller ens försvarbart att

gå fram med en så omfattande utbyggnad av höghastighetståg i ett land som Sverige till de kostnader som kan bli aktuella.

Mot bakgrund av detta vill jag åter ställa frågan till statsrådet: Anser hon och regeringen att det är samhällsekonomiskt lönsamt att göra denna utbyggnad? De kalkyler som vi hittills har sett visar att så inte är fallet. Det kan självklart vara så att statsrådet sitter på ytterligare information som resten av oss inte har. I sådana fall vore det intressant att känna till den. Är det samhällsekonomiskt lönsamt, eller är det inte samhällsekonomiskt lönsamt?

Precis som statsrådet också tog upp säger regeringen dessutom att stambaneutbyggnaden ska ske på ett kostnadseffektivt sätt i den takt som ekonomin tillåter. Om det innebär att det sker etappvis, vilket det nästan oundvikligen gör, blir det dyrare. Enligt de direktiv som man har skickat vidare står det att det ska ske i den takt som ekonomin tillåter. Det innebär att det blir etappvis och därmed också dyrare. Detta behöver man inte fråga Trafikverket om. Kompetensen för att dra en sådan slutsats finns på statsrådets näringsdepartement.

Det här är en politisk slogan som får väldigt långtgående konsekvenser. När man bygger ut etappvis blir det också avsevärt dyrare, det blir sämre systemnyttor under en lång tidsperiod och det blir ökade kostnader när man ska ansluta de etappvis utbyggda lösningarna.

Det för mig vidare till nästa fråga, som det möjligen finns skäl att analysera. Ska utbyggnaderna Mölnlycke–Bollebygd och Ostlänken betraktas som de första etapperna av ett projekt som regeringen inte ens vet om den långsiktigt får igenom i riksdagen? Vi lägger alltså nu miljarder av skattebetalarnas pengar på att sätta en standard på dessa två järnvägssträckor för att uppnå en standard som det långsiktigt sett kanske inte blir något av. Det handlar om pengar i 10–20-miljardersklassen för varje projekt, vilka det råder osäkerhet om huruvida de alls blir av.

Statsrådet och jag har tidigare i kammaren diskuterat skillnaden mellan att köra i 320 och i 250, framför allt på Ostlänken men också på sträckan Mölnlycke–Bollebygd. Hon har då passat över frågan till Trafikverket. Det är en mycket häftig delegation till Trafikverket på x miljarder som man bara släpper till ansvarig myndighet. Regeringen ska agera någon form av leveranskompani för skattemedel, vilket jag tycker känns väldigt olustigt. Kanske kan statsrådet tänka till lite grann i den frågan och fråga sig om det verkligen är rimligt att handskas med infrastrukturprojekt på det viset.

Anf. 75 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Min utgångspunkt när det gäller höghastighetsbanorna, precis som när det gäller annan utbyggnad av infrastruktur i det här landet, är vad det finns för behov. När det gäller järnvägen i Sverige är behoven väldigt omfattande. Det handlar om behov av rejäla upprustningar och kvalitetshöjningar och av bibehållande av den anläggning vi redan har. Där skjuter regeringen till medel redan nu. Vi har gjort det sedan vi tillträdde, och vi ökar ramarna till detta väsentligt i nästa nationella plan.

Men det handlar faktiskt också om att vi redan i dag ser en ganska betydande kapacitetsbrist i det svenska järnvägsnätet. Detta utgår jag från när jag bestämmer vad jag tycker om höghastighetsbaneutbyggnad. Då kan man välja att bygga ut befintlig sträckning med lägre hastigheter eller välja att bygga ut med framtida teknik och en ny sträckning som gör att vi får

Prot. 2016/17:67

14 februari

Svar på

interpellationer

nya samband och kan binda in nya geografiska områden i nya arbetsmarknadsregioner.

När Trafikverket har tittat på de här båda alternativen och jämfört dem har det visat sig att den samhällsekonomiska kalkylen ger ungefär samma resultat för bägge. Visserligen är det något mindre pengar i det andra alternativet, men kvoten blir nästan exakt densamma. Enligt Trafikverket finns det också sannolikt nyttor som tillkommer när man bygger ut höghastighetsbanesystemet men som inte fullt ut fångas av kalkylen.

Utgångspunkten är att det finns ett behov. Utgångspunkten är inte frågan om vi ska ha en höghastighetsbana eller inte. Utgångspunkten är att vi har ett kapacitetsbehov och en kapacitetsbrist i järnvägssystemet. Hur ska vi åtgärda detta på bästa sätt för att säkerställa att vi har ett framtidssäkrat järnvägssystem i Sverige? Där någonstans blir det i alla fall för mig väldigt tydligt vilket håll vi ska gå åt: Vi ska ha en höghastighetsbana för att möjliggöra snabb persontrafik och dessutom frigöra kapacitet för lite långsammare trafik på befintliga stambanor.

Frågan om huruvida jag tycker att det är samhällsekonomiskt lönsamt är tämligen ointressant; det är inte en fråga som man kan tycka i. Man får lägga ut ett uppdrag till dem som kan räkna på det, och så kommer de tillbaka med ett svar på frågan om det är samhällsekonomiskt lönsamt. De kalkylmodeller som man i dag använder visar att det inte är samhällsekonomiskt lönsamt. Men då måste man också ställa sig frågan: Vad är alternativkostnaden för att inte bygga ut? Det är nämligen inte gratis att inte säkerställa trafiken för de tåg som behöver gå, med både gods- och persontrafik, och riskera att de helt enkelt inte blir körda över huvud taget.

Vi behöver alltså tillföra kapacitet. Det tror jag ändå att de allra flesta är övertygade om. Det finns faktiskt även många moderater som fortfarande omfamnar tanken om nya höghastighetsbanor i Sverige, framför allt i de delar av landet där det skulle få en väldigt positiv påverkan på möjligheten att bo på ett ställe och gå på högskola eller jobba på ett annat ställe. Det är inte bara den snabba ändpunktstrafiken som är intressant här, utan det handlar minst lika mycket om att få nya regionala samband och att nya orter binds in i nya arbetsmarknadsregioner, vilket gör det attraktivare att driva företag och attraktivare att bo. Inom parentes sagt märker Norrköping redan nu väldigt tydligt att deras bostadsbyggande tar fart, trots att banan inte ens är på plats. Bara förhoppningen om och förväntan på en ny järnväg ökar markpriserna och bostadsbyggandet. Här finns en väldigt stor potential för utveckling, inte bara av järnvägen, utan också av arbetsmarknader och bostadsbyggande, och det är min utgångspunkt när jag diskuterar höghastighetsjärnväg.

Anf. 76 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Det är mycket intressant att höra statsrådets reflektioner kring det här med samhällsekonomi. Frågan huruvida det är eller inte är samhällsekonomiskt lönsamt att bygga höghastighetsjärnväg är enligt henne "ointressant". Jag tror att det klargör en hel del om hur det här ska ses och hur regeringen har prioriterat här. Det är väl det ena.

Det andra är: Var finns pengarna? Statsrådet säger att det här ska göras i den takt som ekonomin tillåter. Det här anknyter också till det statsrådet säger om utökad kapacitet, något som det enligt statsrådet och många andra, möjligen inklusive mig själv, finns ett stort behov av. Om det nu är

så att man lägger alla pengar som kommer att finnas i framtida nationella planer och förväntar sig att det sker en tillförsel av medel i ungefär samma hastighet som tidigare kommer höghastighetsbanor mellan Stockholm, Göteborg och Malmö att kunna stå klara tidigast 2050. Det är samma år som jag fyller 60 år, och nu är jag 27. Jag vet inte om statsrådet upplever att det är den stora lösningen på den kapacitetsbrist som vi har just nu på järnvägen.

Statsrådet säger att det kanske inte är samhällsekonomiskt lönsamt att göra andra investeringar i järnvägen heller och att man ska titta på alternativkostnaderna. Så är det de facto. Men det är fel att jämföra med att transporten eller resan inte blir utförd över huvud taget, som statsrådet säger; den kan i stället möjligen ske på ett annat sätt, kanske med ett tåg i en annan hastighet på en annan bana eller med någon annan form av transportmedel. Då kan vi ge oss in i en miljöpolitisk diskussion, jag och statsrådet, men låt oss i alla fall vara överens om att oavsett vilket transportmedel man har är målbilden att det ska ske på ett så klimatneutralt och miljövänligt sätt som möjligt.

Svaret på frågan om det här kommer att ske etappvis eller inte lyser fortfarande med sin frånvaro. Men detta är avgörande för hur mycket det kommer att kosta. Det vet vi redan nu. Det behöver inte Trafikverket tala om för oss, utan det kan statsrådet förhålla sig till redan nu. Därmed ska hon också kunna ge ett svar. Kommer detta att ske etappvis? I så fall, hur räknar man med att den kostnadsökningen ska tillgodoses i finansieringen?

Den brännande punkten blir: Kommer statsrådet och regeringen att tillåta en finansiering med lånade pengar som vi inte vet varifrån de kommer, som Sverigeförhandlingen föreslår, eller kommer man att finansiera det här som alla andra infrastrukturprojekt som staten är huvudman för och se till att pengarna finns på bordet när de också ska betalas? Det är ganska viktiga principfrågor kring hur vi ska bygga ut vår infrastruktur.

Det finns såklart utrymme för en mycket större filosofisk debatt kring detta om man skulle tycka att det är viktigt för att landa i hur vi över huvud taget ska se på transportsystemet och vår transportpolitik. Men den skriande situationen här och nu gäller huruvida den här regeringen har för avsikt att lova bort framtida generationers skattepengar till ett projekt som låter väldigt bra men som kanske inte tillför de nyttor man egentligen hade hoppats på. Vi behöver fungerande transporter även nu och fram till 2050, inte bara efter 2050. Jag tror att det är en väldigt viktig fråga för oss att diskutera hur det ska gå till, i stället för att diskutera hur vi möjligen ska kunna skapa höghastighetståg inom ett tidsperspektiv som varken jag eller statsrådet kan överblicka med pengar som de facto inte finns.

Anf. 77 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Man hör det man vill höra. Det jag sa var naturligtvis inte att de samhällsekonomiska analyserna är ointressanta. Det jag sa var att det är ointressant om jag tycker det ena eller det andra, och det står jag fast vid.

Det här är naturligtvis jättestora frågor. Jag vill bara påminna Erik Ottoson om att Sverigeförhandlingen, som från början hette Sverigebygget, inte tillsattes av den här regeringen. Det var den dåvarande regeringen som gjorde det. Under stor pompa och ståt och med buller och bång sa man att

Sverige nu skulle starta upp förberedelserna för att bygga höghastighetsbanor och att man skulle tillsätta en förhandlingsperson för detta ändamål.

Det är också så att båda de två sträckor som Erik Ottoson nämner i debatten, Ostlänken och Mölnlycke–Bollebygd, återfinns som höghastighetsbanor i gällande nationell plan, och den var det också den föregående regeringen som fattade beslut om. Om man i dag har synpunkter på att dessa båda sträckor planeras för höghastighetstrafik är det alltså inte till det här statsrådet man får vända sig, utan då får man vända sig till det statsråd som hade ansvaret 2014 då den nationella planen antogs.

Det är också så att om man i efterhand skulle bestämma sig för en annan standard innebär det att man eventuellt behöver gå in i en helt annan korridor med stora förseningar som följd. Som Erik Ottoson alldeles riktigt framhåller har vi behov av ny kapacitet här och nu. Det behovet kommer naturligtvis till stor del att tillgodoses genom smärre åtgärder: förbigångsspår, mötesspår, förlängda perronger och så vidare. Det rör sig alltså om ganska små insatser som ändå skapar kapacitet i befintligt system.

Men på lite längre sikt behöver vi också planera för en rejäl utbyggnad av järnvägssystemet, om vi tror och tycker att järnvägen ska spela en viktig roll i transportsystemet i framtidens Sverige. Det tycker jag, för det är ett klimatsmart och effektivt sätt att transportera stora mängder människor och även gods, särskilt vissa typer av gods. Jag ser alltså att järnvägen har en framtid. Men då måste vi också ta ett ansvar, inte bara för kommande generationers ekonomi utan faktiskt också för kommande generationers möjligheter att leva och bo och transportera sig och sina varor i hela vårt land.

Jag tror inte att någon kan skaka fram finansiering för satsningar som ligger 15–20 år framåt i tiden. Det är jag ganska övertygad om att ingen regering skulle klara. Så diskussionen om var pengarna ska hämtas är densamma som för allting som ligger framför oss.

Jag tror att Erik Ottoson vet hur planeringsprocessen för infrastruktur går till. Vart fjärde år fattar riksdagen beslut om en proposition som anger inriktning och omfattning, och på det följer en åtgärdsplanering som så småningom fastställs i en nationell plan som regeringen tar ställning till. Detta sker med fyra års intervall, och planen omfattar tolv år. Det innebär att allt som ligger bortanför den horisonten är okänd terräng.

Den här regeringen är dock väldigt tydlig med att vi har ambitionen att bygga höghastighetsbana, men det ska ske på ett sätt som inte undantränger alla andra behov i transportsektorn. Vi ska se till att göra det på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt och på ett sätt som behoven i övriga delar av landet tillåter. Jag tror att det är ett klokt sätt att hantera denna stora fråga. Att bara säga nej, efter att först ha sagt ja och sedan tidigare ha sagt nej, inger inte förtroende.

Anf. 78 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med det statsrådet inledde med att påpeka: att det var en alliansregering som tillsatte Sverigeförhandlingen. Ja, en förhandlare och utredare tillsattes för att se om det var en bra idé. Vi har alltså inte gett något löfte om att detta ska byggas ett visst datum, utan man har tillsatt en förhandlingsperson för att komma fram till ett förhandlingsresultat. Det är politiskt oansvarigt att efter det bara acceptera vad som än

kommer även om det visar sig var ett dåligt förhandlingsresultat. Jag vet inte om det är det statsrådet har för ögonen.

Sedan förhandlingen inleddes har det framkommit ganska mycket nya data och ny information om vilka nyttor och vilka kostnader det rör sig om. Att då som politiker bara sitta still i båten och inte dra några som helst slutsatser av detta kan också betecknas som oansvarigt. Det är ett problem om man förhåller sig till politik och ekonomiska realiteter på det viset.

Jag tycker också att det är väldigt viktigt att järnvägen i Sverige utvecklas. Jag är tågentusiast och tycker att det är bland det trevligaste som finns här på jorden. Men det har väldigt lite med de politiska realiteterna att göra.

Statsrådet säger att det kommer att innebära stora förseningar om man till exempel ska göra om projektet Ostlänken – ja, det skulle innebära stora förseningar för startdatumet. Men enligt den senaste informationen från Trafikverket, som möjligen finns att tillgå, kommer datumet för det första tågets avgång inte alls att försenas. Det är kanske värt att begrunda om man kan spara 20 eller 10 eller bara 1 miljard på något sådant.

Jag tycker att man ska vara försiktig med att in-teckna framtida generationers resurser. Det är precis som statsrådet säger: I bästa fall kan detta bli aktuellt om 20–30 år. Då är det *den* politiska generationen som ska fatta beslutet. Det är inte vi här som ska bygga luftslott nu, som kan falla ned som en pannkaka i morgon.

Anf. 79 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Tyvärr har jag inte med mig direktivet till Sverigebygget, men där står det tydligt att läsa att förhandlingspersonens uppgift är att förbereda för utbyggnad av höghastighetsbana i Sverige. Det står inte att det ska utredas om det är en bra idé, utan det tydligt uttalade syftet med förhandlingen var att man skulle gå vidare. Detta manifesteras också genom att två namngivna sträckor i den nationella planen pekas ut som de första delarna i ett höghastighetssystem.

Sedan har Moderaterna ändrat sig, och det kan man ju göra ibland. Men få det inte att låta som om ni aldrig var riktigt för! Det är möjligt att ni inte var det, men det var åtminstone det ni sa utåt.

Det finns som sagt mycket att göra i transportsystemet i Sverige. Det finns stora brister på många håll, och inte minst underhållet av järnvägen är rejält eftersatt. Det behöver vi hantera och ta tag i nu.

Men man kan inte förhålla sig så till framtiden att man bara ska sitta med armarna i kors och vänta på att en annan generation ska ta ansvar. Erik Ottoson och jag och alla andra här och ni som eventuellt lyssnar ska vara väldigt glada att inte tidigare generationer funderade på samma sätt, för då hade det inte blivit mycket infrastruktur byggd i det här landet.

En enormt viktig infrastrukturåtgärd, nämligen Öresundsbron, planerades länge och diskuterades i decennier. Det är svårt att tänka sig hur Öresundsregionen skulle ha sett ut i dag om inte någon före oss fattat det svåra beslutet. Jag anser att vi som politiker har ett ansvar också för att bygga för framtiden så att framtida generationer inte bara har pengar i kassan utan också ett fungerande samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:67

14 februari

Svar på
interpellationer

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

*Svar på
interpellationer*

§ 16 Svar på interpellation 2016/17:253 om översynen av det penningpolitiska ramverket och riksbankslagen

Anf. 80 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Sten Bergheden har frågat mig vilka skäl som ligger till grund för beslutet att den parlamentariska kommitté som ska genomföra en översyn av det penningpolitiska ramverket och riksbankslagen ska presentera sina resultat först 2019.

Bakgrunden till denna utredning är ett tillkännagivande från riksdagen. I juni 2016 uppmanades regeringen att tillsätta en kommitté för att göra en översyn av det penningpolitiska ramverket och riksbankslagen. I finansutskottets betänkande poängterades att det är viktigt att utredningen är parlamentarisk och att den har ett brett upplägg.

En del av kommitténs uppdrag är att utreda de legala förutsättningarna och formerna för kontantförsörjningen och kontanthantering och i synnerhet Riksbankens ansvar i dessa frågor. Utredningens uppdrag är dock mycket brett och omfattande. En utredningstid på två år är rimlig för att kunna garantera att utredningens förslag är välgrundade och utarbetade med en så bred politisk enighet som möjligt.

Jag delar emellertid Sten Berghedens bild över de utmaningar som den snabbt minskande kontantanvändningen och kontanthantering i Sverige medför, i synnerhet för landsbygden. Länsstyrelserna ska varje år bedöma om samhällets behov av grundläggande betaltjänster är tillgodosett, och om så inte är fallet ska de initiera och genomföra stöd- och utvecklingsinsatser i syfte att förbättra tillgången till grundläggande betaltjänster på de orter och den landsbygd där behoven inte tillgodoses av marknaden. Post- och telestyrelsen har resurser och uppdrag att tillsammans med Länsstyrelsen i Dalarnas län och Tillväxtverket ge stöd till länsstyrelserna i deras arbete med att utforma och genomföra olika insatser. Sedan 2012 arbetar länsstyrelserna med regionalt anpassade lösningar, bland annat betaltjänstombud. Det statliga stödet till dessa betaltjänstombud hanteras av länsstyrelserna och regleras genom förordningen om statligt stöd till tillhandahållande av grundläggande betaltjänster. Länsstyrelserna arbetar även nära Sparbankernas Riksförbund och Svenska Bankföreningen med dessa frågor.

Utöver dessa åtgärder och de frågeställningar som den parlamentariska kommittén kommer att belysa sker en fortlöpande diskussion med banksektorn om deras ansvar för ett fungerande kontant- och betalsystem i hela riket.

Anf. 81 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag tackar för svaret, även om jag tycker att två och ett halvt år är en lång tid för att utreda en fråga som har varit aktuell under väldigt lång tid.

Sedan hösten 2014 har regeringen och ministern ansvaret för hur landet regeras och sköts. Trots detta har ministern inte gjort något för att vända den negativa utveckling som nu sker i och med de nedlagda bankkontoren och borttagandet av kontanthanteringens både ute på landsbygden och i de mindre städerna.

Jag utgår från att ministern ser problemet. Men i stället för att agera har ministern och regeringen krupit upp på läktaren och sitter i dag still och tittar på när utvecklingen fortsätter. Riksdagen har tydligt sagt till regeringen att se över det penningpolitiska ramverket och riksbankslagen. Detta skedde i juni 2016. Inte förrän vid årsskiftet 2016/17 tillsattes utredningen. Regeringen har dessutom haft två år på sig att agera sedan valet 2014 men har valt att inget göra förrän riksdagen satte ned foten och begärde detta av regeringen.

Utredningen ska inte vara klar förrän sommaren 2019. Ni hörde rätt, åhörare: sommaren 2019! Den ska hålla på i två och ett halvt år, och där-efter kan det kanske ta ytterligare något år att bereda det hela innan det landar i någon form av regelförändring eller förbättring.

Herr talman! En snigel kan uppfattas som ett fartvidunder i jämförelse med regeringens arbetstempo i frågan. Medan frågan dras i långbänk i Re-geringskansliet fortsätter problemen för människor ute på landsbygden och i våra mindre städer. Våra äldre kan inte gå till banken. De kan inte sätta in och ta ut kontanter trots att de har ett bankkonto. De kan inte hämta ut sin pension, och de kan inte ta ut sina pengar om de vill ge en slant till sina barn och barnbarn. Våra funktionshindrade har svårt att hantera situa-tionen med bara digitala pengar. Våra företag tvingas att åka miltals för att sätta in sina dagskassar och pengar från loppisar och företagsverksamhet ute på landsbygden som måste komma till banken i stället för att ligga kvar hemma i företaget eller i privatbostäder.

Miljöpartiet jobbar i andra frågor med att minska resandet, men denna minskning av kontanthanteringens har bidragit till att öka resandet. Nu måste varje företag ta sig till ett kontantställe, som kan ligga tre fyra mil bort, för att lämna sin dagskassa.

Herr talman! Min fråga till ministern blir: Varför har ministern väntat i två år från 2014 med att sätta igång något arbete? Och återigen: Varför ska det behöva ta två och ett halvt år att utreda detta så att det inte blir klart förrän sommaren 2019? Det innebär att när förslaget presenteras kan vi ha bytt både regering och statsminister i detta land efter valet 2018.

Herr talman! Mina frågor till ministern är: Anser ministern att kontan-ter ska gå att använda som ett betalningsmedel i Sverige? Anser ministern att alla banker ska ta emot kontanter? Anser ministern att alla banker ska kunna lämna ut kontanter? Avser ministern att göra någonting för att un-derlätta detta under tiden som utredningsperioden pågår?

Anf. 82 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Sten Bergheden för att han lyfter en viktig fråga. Den gäller någonting som jag uppskattar och som vi arbetar inten-sivt med. Sedan kan jag något förvånas över det höga tonläge som Sten

Bergheden använder i debatten. Vi kan konstatera att vi har haft en regering med Sten Berghedens parti i spetsen, speciellt på Finansdepartementet, som under åtta år hade ansvar för frågan. Jag kan inte minnas att det kom något förslag om lagstiftningsändring under de åtta år som Sten Berghedens parti var ansvarigt för frågorna. Liknelsen vid snigeln kanske snarare faller tillbaka på hans parti, Moderaterna, för uppenbarligen agerade man inte då för att göra några lagstiftningsförändringar.

Det har vi redan gjort från den här regeringens sida. Nu kommer en utredning som kommer att se på lagstiftningsfrågorna. Lagstiftningen som reglerar dessa frågor har vi haft ända sedan årsskiftet 2006/07. Den togs då fram i bred samsyn, och den grundläggande insikten är att det är marknadsaktörer som har huvudansvaret för betalningsväsendet och som ska se till att det fungerar i hela landet. Staten kan dock gå in och komplettera på de områden där den privata marknaden inte klarar av att tillgodose en tillräckligt god kontantförsörjning och ett tillräckligt gott fungerande betalningsväsen. Det var inte någon stridsfråga då, och den förra regeringen satt i åtta år utan att ändra denna grundläggande lagstiftning. Jag måste därför säga att jag är ganska förvånad över Sten Berghedens höga tonläge i frågan. Jag kan inte riktigt se att det är befogat.

En del av de påståenden som Sten Bergheden kommer med om att regeringen inte har agerat är inte heller sanna. Vi har agerat, och vi har agerat på många områden. Vi har skjutit till medel till Post- och telestyrelsen och till länsstyrelserna för att de ska kunna gå in med kompletterande åtgärder. Vi har också ökat antalet betaltjänstombud i stora delar av landet, som kompletterar de privata aktörernas verksamhet. Vi har konsekvent och vid ett antal tillfällen tryckt på bankerna och ställt krav på att de ska ta ansvar för frågorna. Även där händer en hel del. De har till exempel tagit ansvar för att bygga ut bankomatsystemet och skaffa fler av både insättningsautomater och uttagsautomater. Vi har fortsatt kommunikation med bankerna, och vi trycker på att de måste vara bättre på att förse sina kunder med de betaltjänster som kunderna önskar. Dessa kontakter kommer vi att fortsätta att ha, och vi kommer att vara tydliga från regeringen med att vi förväntar oss handling från banksektorn.

Regeringen har alltså långt ifrån suttit still i frågorna. Vi har varit aktiva – betydligt mer aktiva än den förra regeringen var, kan man konstatera. Nu har vi en lagstiftningsförändring på gång genom den utredning som är tillsatt. De parlamentariska partier som sitter med där kommer att ha möjlighet att ta fram väl underbyggda och genomarbetade förslag. Dessutom finns tid att komma överens om frågorna och skaffa en samsyn, vilket jag tycker är viktigt. Detta måste vara frågor som vi arbetar med konsekvent och som inte rivs upp beroende på vilken regering som tillträder efter nästa, eller för den delen nästnasta, val.

Det här är ett lagstiftningsärende. Lagstiftning tar sin tid i Sverige – man behöver se till att det finns tid för att göra ett gediget arbete, vilket jag utgår från att Sten Bergheden har respekt för.

Vi kommer dock inte att sitta stilla under den tid som utredningen arbetar, utan vi kommer att fortsätta att konsekvent arbeta för att alla människor, var man än bor i vårt land, ska kunna sköta sin ekonomi med de metoder som man själv väljer.

Anf. 83 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag noterade att jag inte fick svar på min fråga om man avser att göra någonting mer under utredningstiden. Jag önskar att ministern återkommer till det i nästa debattinlägg.

Jag fick heller inte svar på om ministern anser att bankerna ska ta emot kontanter och att man ska kunna lämna kontanter på våra banker. Det vore bra att få ett klargörande på den punkten.

Detta är inte det enda som sker mot landsbygden i dag. Man höjer bensin- och dieselskatterna, vilket innebär att landsbygdsfolket får en svårare situation. Man aviserar att man tänker införa någon form av lastbilsskatt på 10–12 kronor per lastbilsmil, vilket innebär en kostnad på 100 000–200 000 kronor för ett åkeri. Transporterna blir dyrare, och vi riskerar att tappa arbetskraft och arbetstillfällen på landsbygden.

Dessutom har regeringen och ministern varit framme och talat om att man är beredd att införa någon form av bankskatt – siffran som har nämnts har varit 7 miljarder kronor. Det här är en följd av att detta driver på rationaliseringsprocessen ute på landsbygden ännu mer. Att man dessutom går in och hotar med en bankskatt på 7 miljarder gör att man riskerar att ännu fler bankkontor på landsbygden stängs ned och att en del av våra banker flyttar utomlands. Detta skulle i sin tur påverka såväl arbetskraften som möjligheten att få service och hjälp med kontanthantering och annat.

Den politik som regeringen för hotar landsbygden – det är anledningen till debatten i dag. Kontanthantering är en del av det hela, och många människor upplever det som ett problem när de nu inte har möjlighet att lämna ifrån sig och hämta pengar när de behöver det.

I dag kan det vara så att en dagskassa ska flyttas 4–10 mil för att komma till en bank som tar emot dagskassar och sköter kontanthantering. Detta är dyr arbetstid för företagaren, och det påverkar miljön att man är ute och åker så här. Detta ska ske från varje företag, medan man tidigare samlade ihop allting på den lokala banken, som sedan flyttade pengarna till andra banker. Att man inte kan samordna detta på något sätt har helt klart inneburit en försämring för landsbygden, av både miljömässiga skäl och arbetsskäl.

Dessutom, herr talman, är det ju svårt med digitala uppkopplingar på landsbygden. Vi vet att Swish och kort inte fungerar om inte kortläsaren eller mobiltelefonen har täckning. Vi vet också att antalet bankautomater i landet minskar, trots att ministern här säger att man försöker få fram fler. Detta är anmärkningsvärt, eftersom det påverkar möjligheten att få fram och hantera kontanter.

Av beredskapsskäl är det dessutom bra att ha lite kontanter hemma, om vi skulle bli avspärrade på något sätt, eller om våra digitala system skulle släckas ned. I en sådan situation skulle vi behöva ha tillgång till kontanter någonstans – det räcker inte med en kortläsare den dag de elektroniska systemen släcks ned.

Jag upprepar mina frågor – jag vill gärna ha svar på dem. Varför ska det behöva ta sådan tid? Tänker man göra någonting innan? Är det rimligt att banker kan säga nej till att ta emot eller lämna ut kontanter?

Den tredje saken som kom upp här handlade om att man har sagt till att länsstyrelsen ska kontrollera serviceställen och annat. Det är dock märkligt, herr talman, att man å ena sidan använder skattepengar för att försöka få igång betalstationer ute på landsbygden och å andra sidan inför

Prot. 2016/17:67

14 februari

Svar på

interpellationer

skatter och annat som gör att bankerna flyttar ifrån landsbygden så att man får använda skattepengar för att stimulera till att få igång denna verksamhet igen.

Detta är konstgjord andning, herr talman! Jag önskar att jag denna gång får svar på de frågor som jag ställde.

Anf. 84 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tycker att det är tråkigt när man inte lyssnar i debatter. Jag tycker att det är tråkigt när man försöker att vinna politiska poäng i stället för att hitta vägar framåt i gemensam samförståndsanda. Jag tycker att Sten Bergheden, tyvärr, går i en oroande riktning och att detta i allra högsta grad är onödigt.

Jag skulle ha större förståelse om Sten Bergheden hade en bättre historik att peka på, men jag kan konstatera att hans parti inte har uppfyllt något av de önskemål som han nu riktar till mig. Jag välkomnar att vi har denna debatt – jag tycker att det är bra – men detta är frågor som förtjänar att vi är lite mer ödmjuka än vad jag tycker att Sten Bergheden är i den här debatten. Jag hoppas att hans kommande inlägg har en mer konstruktiv anda.

Vi kommer absolut att agera om vi ser att det finns behov av ytterligare åtgärder. Varje år gör länsstyrelserna en sammanställning av hur det ser ut inom deras ansvarsområden. Länsstyrelsen i Dalarna sammanställer och delger regeringen informationen. Vi sätter stort värde på denna information, som gör att vi får ett bättre underlag för att kunna fatta beslut om huruvida det behövs ytterligare insatser.

Vi kommer att fortsätta att följa denna fråga, och vi kommer att agera om det är nödvändigt.

Jag tycker att det är intressant att Sten Bergheden lyfter fram frågor om att reglera bankverksamhet och – som jag förstår det, även om Sten Bergheden kanske inte uttrycker det rakt ut – ställa krav på att alla banker ska tillhandahålla kontanter överallt. Jag har fått en bild av att Moderaterna inte är det parti som brukar vilja detaljreglera näringsverksamhet och bestämma exakt hur man ska utforma sina verksamheter och var i landet de ska ske. Om nu Moderaterna har ändrat inriktning i den frågan är det ett välkommet besked, men vi får väl höra om det är den inriktningen som Sten Bergheden har och om han i så fall har sitt parti med sig.

Det som den utredning som nu är tillsatt kommer att titta på är just hur man kan utforma en reglering som får en positiv effekt på möjligheterna att använda kontanter runt om i hela landet.

Jag tror att man misstar sig om man tror att detta är en väldigt enkel fråga som kan lösas i en handvändning. Det är ganska svåra frågeställningar som kommer upp. Till exempel har vi i dag banker med väldigt olika inriktning – det finns banker som är väl representerade ute på landsbygden och har en nära service till många människor, men det finns också rena internetbanker som inte har några kontor över huvud taget. Ska Sten Bergheden reglera att de måste öppna kontor runt om i hela landet, och hur ska detta i så fall gå till? Ska man uppfylla någon sorts geografisk kvot? Om Sten Bergheden har svar på dessa frågor redan i dag vore det väldigt intressant att få höra.

Denna fråga förtjänar att hanteras i en utredning där vi kan få fram fakta och väl genomtänkta och genomarbetade förslag och där vi också har tid att mellan partierna diskutera oss fram till gemensamma lösningar i stället för att försöka att vinna snabba partipolitiska poäng – jag tror nämligen inte att detta ger de resultat som frågan förtjänar.

Sten Bergheden uttryckte sig kritiskt mot bankskatten. Jag kan dock konstatera att Moderaterna i sitt budgetförslag har med en finansiell aktivitetsskatt, det vill säga en skatt som baseras på högre arbetsgivaravgifter inom den finansiella sektorn. Om detta nu är ett sådant dåligt förslag kanske inte Moderaterna skulle ha haft med det i sitt budgetalternativ. Det kan vara ett förslag till nästa budgetomgång.

Vi är väldigt engagerade i att man ska ha tillgång till god teknologi i hela landet. Därför har regeringen tagit fram en ny, mycket mer ambitiös bredbandsstrategi och också avsatt stora resurser för att bygga ut väl fungerande infrastruktur i hela landet. Detta kommer att kunna ge goda resultat och ge möjlighet till digitala betaltjänster för alla som vill använda dem.

Jag tycker att vi kan konstatera att de digitala betaltjänsterna erbjuder stora möjligheter för många människor och förenklar många människors liv. Men vi ska också möjliggöra användandet av kontanter i hela landet.

Anf. 85 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Det är uppenbart att ministern saknar svar och att man inte har några idéer om hur man ska gå vidare. Då tillsätter man en utredning som kan ta två och ett halvt år på sig att komma med några svar, och sedan ska man titta vidare på det.

Det är uppenbart att man hinner lägga ned det mesta innan det händer någonting från den regering som sitter i dag. Det är inte så att jag står här och driver frågan, utan både PRO, pensionärsorganisationen, och SPF Seniorerna driver den. Funktionshindrade är drabbade. Våra företag är drabbade. Idrottsföreningar är drabbade. Människor som behöver hantera kontanter på något sätt har blivit drabbade av detta.

Det är klart att ministern retoriskt kan sitta och skylla på den förra regeringen i stället för att rakryggat ställa sig upp och säga: Det är jag som har ansvar för detta. Jag har faktiskt inte gjort så mycket under de första två åren, men jag har tillsatt en utredning som ska hålla på i två och ett halvt år.

Detta hade varit ärligt och rakt, och jag hade förstått det. Men att i detta läge försöka skylla på den gamla regeringen för en situation som blir värre och värre, att sitta handlingsförlamad på läktaren och titta på och vänta på en utredning i två och ett halvt år – det är allvarligt. Det är detta som drabbar landsbygden och den andra delen där ute.

Lite mer aktivitet från både ministern och regeringen i den här frågan hade varit önskvärt. Det räcker inte att tillsätta utredningar, utan man kanske behöver se över hur man kan lösa detta på olika sätt. Det finns säkert många olika sätt, som dialog med banker och annat, för att kunna få en bra uppgörelse om detta utan att behöva lagreglera eller ändra i lagen.

Däremot är man mycket snabbare på att införa nya skatter ute på landsbygden och skatter på banksystemet. Det går mycket fortare. Det tar inte två och ett halvt år att få fram dem, utan de ligger direkt i nästa budget med 7 miljarder.

Lite mer handlingskraft behövs, herr talman, från regeringen och ministern för att lösa den här mycket angelägna frågan för landsbygdens folk.

Anf. 86 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tar gärna fasta på den sista delen av Sten Berghedens inlägg, att det här är en viktig fråga. Det är inget som man behöver ta miste på. Det är en fråga som är mycket angelägen också för den här regeringen.

Tvärt emot Sten Berghedens påståenden har vi varit handlingskraftiga och tagit initiativ. Vi har avsatt resurser för att kunna komplettera de privata aktörerna när de inte kan fullgöra sitt uppdrag, så att det finns betalningslösningar och kontanthantering i hela landet.

Vi har också, precis som Sten Bergheden föreslår, haft en tät dialog med bankerna. Vi har vid flera tillfällen haft rundabordssamtal med dem och sett till att de faktiskt kommer med förslag på hur den här frågan kan hanteras. Som jag ser det är det bankerna som har det största ansvaret för att deras kunder och svenska folket själva ska kunna välja hur de vill sköta sin ekonomi. Vi har dessutom haft en dialog med de aktörer som är berörda och som har påverkats mycket, till exempel PRO och SPF, som Sten Bergheden nämner, och många andra i den här frågan.

Till skillnad från den förra regeringen, som under åtta år inte tillsatte någon utredning för att föreslå en annan lagstiftning, har vi redan nu tillsatt en utredning som kommer att jobba med de här frågorna. Jag ser fram emot att vi där tillsammans – Miljöpartiet, regeringspartierna och även oppositionen och Sten Berghedens parti Moderaterna – kommer att kunna vända på de här frågorna och lösa de problem som finns. Det är lätt att stå och skrika på lagstiftning, men när man ställer frågan om hur en sådan lagstiftning skulle kunna utformas får man inga relevanta svar.

Det här är en fråga där vi helt enkelt måste få bättre underlag för att kunna gå fram med en lagstiftning som inte bara ser bra ut på papperet utan som också fungerar i verkligheten och leder till det resultat som jag upplever att vi båda vill, det vill säga att människor, var man än bor i landet, ska kunna sköta sin ekonomi på det sätt man själv väljer.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2016/17:260 om en infrastruktur för kontanter

Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Roland Gustbée har frågat mig vilka initiativ jag och regeringen är beredda att ta för att underlätta för alla som är beroende av att använda kontanter.

Digitaliseringen av ekonomin medför många möjligheter och nya lösningar. Samtidigt är den snabbt minskande användningen och hanteringen av kontanter en utmaning för många människor. Staten har därför tagit på sig ett ansvar för grundläggande betaltjänster på de orter där behovet av grundläggande betaltjänster inte tillgodoses av marknaden. Varje länsstyrelse ska årligen bedöma om samhällets behov av grundläggande betaltjänster är tillgodosett. Som ett led i detta arbete har regeringen gett

Post- och telestyrelsen resurser och uppdraget att, tillsammans med bland annat Länsstyrelsen i Dalarnas län, ge stöd till länsstyrelserna i deras arbete med att utforma och genomföra olika insatser. Sedan 2012 arbetar länsstyrelserna med regionalt anpassade lösningar med bland annat betaltjänstombud. Det finns i dagsläget 27 statligt finansierade betaltjänstombud runt om i landet där det är möjligt att betala räkningar, ta ut pengar och lämna dagskassor. Länsstyrelserna arbetar även nära Sparbankernas Riksförbund och Svenska Bankföreningen med dessa frågor.

Därutöver fortgår på regeringsnivå samtal med bankerna och andra aktörer om deras ansvar för ett fungerande kontant- och betalssystem i hela riket. Sedan regeringen tillträdde har jag haft flera möten med representanter från bankerna i syfte att föra diskussioner och samarbeta kring hur kontanthantering i samhället ska kunna fungera bättre. Slutsatsen av dessa rundabordsamtal är bland annat att bankerna bör informera om de möjligheter och tjänster som de erbjuder och att det finns ett behov av konkreta åtgärder i form av utökat samarbete och samförstånds lösningar mellan banker samt mellan banker och butiker/handlare. Svenska Bankföreningen och Sparbankernas Riksförbund åtog sig att gemensamt följa upp rundabordsamtalen för att försöka få till stånd samförstånds lösningar och andra åtgärder. Det fortgår därför löpande samtal och informationsutbyte i denna fråga. Bankerna har ett grundläggande ansvar att se till att deras kunder har möjlighet att sköta sin ekonomi på det sätt de själva väljer.

Slutligen vill jag även ta upp att regeringen nyligen beslutat om en parlamentarisk kommitté som ska genomföra en översyn av det penningpolitiska ramverket och riksbankslagen. I kommitténs uppdrag ingår bland annat att utreda de legala förutsättningarna och formerna för kontantförskrivningen och kontanthantering samt i synnerhet Riksbankens ansvar i dessa frågor.

Anf. 88 ROLAND GUSTBÉE (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Den här interpellationen handlar om infrastruktur för kontanter. Innan jag går in på varför sådan infrastruktur är så viktig vill jag belysa varför kontanter är så viktiga än i dag.

Det viktigaste argumentet för fortsatt kontantanvändning är att kontanter kan användas av alla. Många människor i Sverige har inte tillgång till kontokort, Swish, bankgiro och andra betalningsätt. Det rör sig om äldre som kan ha svårt att ta till sig ny teknik. Det handlar om nyanlända som inte har fått ett personnummer och därmed inte kan öppna ett konto i en svensk bank eller teckna ett telefonabonnemang som krävs för att göra elektroniska transaktioner. Det handlar om människor som har gått i personlig konkurs och därför nekas betalkort. Och det kan röra sig om barn som vill kunna gå till affären och handla en liter mjölk åt mamma men inte kan göra det, eftersom de är för unga för att ha ett betalkort.

För ideella föreningar och andra mer informella organisationer är kontanter ett smidigt betalningsmedel. Det kräver ingen investering i kortterminaler och inget besök på banken för att ordna med avtal, och så länge transaktionerna är små krävs det heller inga dyra säkerhetsanordningar för kontanterna. Även för privatpersoner som någon gång ställer upp ett bord på loppis eller säljer barnets urvuxna cykel är kontanter ett smidigt alternativ för att ta emot betalning.

När det gäller mindre transaktioner går det också betydligt snabbare att betala med kontanter än med kort. Att betala i parkeringsautomaten eller köpa en glass går mycket snabbare med kontanter än med kort.

Herr talman! Så länge de här argumenten finns för att bibehålla kontanter och inte göra oss helt beroende av elektroniska betalningssätt behövs också en infrastruktur för dessa kontanter. Den som vill använda kontanter måste på ett enkelt och ekonomiskt sätt kunna sätta in kontanter i banken, så att dessa förvaras tryggt och blir åtkomliga med andra betalningssätt. Allt färre bankkontor tar emot kontanter, och en del av dem tar bara emot vissa valörer.

Svenska banker är en del av vår infrastruktur. De gör oftast stora vinster, men de skyddas också av staten när det går dåligt, exempelvis genom insättningsgarantin. Därför tycker jag att det är rimligt att staten ställer motkrav. Ett sådant krav skulle kunna vara att bankens kontor ska hantera kontanter.

De åtgärder som statsrådet redovisar uppfattar jag som steg i rätt riktning. Men det är ganska långt kvar till att vi får tillgång till kontanttjänster i bank över hela landet. Även ganska stora orter saknar den möjligheten i dag. Jag undrar därför om statsrådet är nöjd med hur infrastrukturen för kontanter ser ut i dag.

Anf. 89 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Roland Gustbée för interpellationen om en viktig fråga.

Det här är ett område där jag tror att det finns förutsättningar att hitta gemensamma lösningar. Jag tror att det finns en bred samsyn i Sveriges riksdag mellan alla partier om att det här är en fråga som är oroande och där vi behöver hitta handlingsvägar framåt. Det finns inte en enda enkel lösning som löser alla problem på en gång, utan vi behöver jobba med många olika verktyg parallellt.

Som jag konstaterade i svaret är det en fråga där vi agerar. Vi avsätter resurser till Post- och telestyrelsen för att kunna komplettera de privata aktörerna på de orter där man inte har ett fullt ut fungerande betalningssystem och därför inte kan använda kontanter. Vi gör också en översyn varje år av hur situationen ser ut i de olika delarna av Sverige för att kunna komplettera med ytterligare åtgärder. Betaltjänstombuden byggs ut och kommer att finnas på fler platser runt om i landet.

Som Roland Gustbée pekar på i sitt inlägg finns det grupper i dag som har problem om de inte kan använda kontanter, och det måste vi ta på allra största allvar.

Vi försöker också att skapa möjlighet för fler att ta del av det elektroniska utbudet av betalningstjänster. Vad gäller till exempel personer i personlig konkurs, som Roland Gustbée nämnde, har vi en ny skuldsaneringsslag, som ger en möjlighet för många fler att lyfta sig ur skuldsättning och delta på samma sätt som alla vi andra i det ekonomiska systemet.

Vi har också ett nytt betalkontodirektiv, som håller på att omsättas i svensk lag. Här kommer vi att se till att många fler än tidigare får tillgång till betalkonton med grundläggande betalningstjänster.

På område efter område arbetar vi för att alla ska ha en möjlighet att delta i ekonomin och sköta sin ekonomi på ett effektivt sätt.

Jag vet också att det pågår ett intensivt arbete inom exempelvis pensionsorganisationer med att utbilda och ge vägledning i hur man kan använda nya betalningsmetoder.

Vi måste också se att det finns problem kopplat till kontanthantering. Ett exempel är att om man går omkring på gator och torg med stora belopp i kontanter medför det en rånrisk och även en risk för den fysiska säkerheten. Då kan elektroniska betalningslösningar, när de är möjliga att använda, vara ett på många sätt säkrare sätt att sköta sin ekonomi. Men då måste vi också se till att det finns fysiska förutsättningar, till exempel infrastruktur.

Roland Gustbées inlägg andas lite grann att det finns en inriktning att vi helt ska göra oss av med kontanter. Jag kan genast säga att det inte finns någon sådan politisk målsättning från regeringen, och jag har inte heller inte sett någon sådan från riksdagen. Tvärtom håller Riksbanken på att föra ut en ny serie sedlar och mynt till svenska folket, och det om något är väl ett tecken på att kontanter är viktiga i vårt samhälle och att de kommer att fortsätta att finnas under lång tid framöver.

Det kan verka som en enkel lösning att ställa krav på att alla bankkontor ska hantera kontanter överallt. Det finns dock en parallell process där man lägger ned bankkontor i hela landet. Som många debattörer har lyft upp finns det en risk att ett krav på att alla bankkontor ska tillhandahålla kontanter överallt kan öka takten på nedläggningen av bankkontor och därmed ge ännu sämre tillgång till banktjänster överlag. Det är en risk som måste tas på allvar och som behöver redas ut. Därför är det en bra process att ha en parlamentarisk utredning som tittar på dessa komplexa frågor och försöker hitta en brett förankrad lösning med riksdagens partier.

Anf. 90 ROLAND GUSTBÉE (M):

Herr talman! Jag delar statsrådets åsikt att det krävs en mix av olika betalmedel. För större summor är elektroniska transaktioner absolut att föredra, och rånrisken har ju inte avtagit med tiden trots att det är mindre kontanter i omlopp.

Ett alltför stort beroende av elektroniska transaktioner riskerar dock att bli integritetskränkande. Varje transaktion med kort registreras. Det är naturligtvis bra för Skatteverket och för butiker, som får kontroll på sina transaktioner. Men det ökar också företagets kontroll av kunderna och deras konsumtionsmönster.

Det är fullt möjligt för butiken att registrera en kunds köpmönster och därefter rikta marknadsföring till kunden baserat på detta. Det tror jag att vi alla har upplevt i olika sammanhang. När man handlar på Ica får man tips om att de har extrapris på just sådant som jag köper.

För den som lagligt eller med illegala medel kommer åt kortföretagens databaser är det lätt att kartlägga en persons rörelsemönster. Riskerna ska inte överdrivas, men den är reell.

Teknik är heller aldrig hundra procentig. Ibland slutar systemen fungera, och ibland är de inte heltäckande. Vi som åker med SJ regelbundet har säkert varit med om att kassasystemet är nere och att det därför inte

går att handla i bistron. Man har gjort sig alltför beroende av de elektroniska transaktionerna. Inte ens den som har kontanter får lov att handla. Och på många platser i landet finns inte bredband eller mobiltäckning.

Risken för sabotage finns också. Inte minst i dagens säkerhetspolitiska läge oroar detta. Slår man ut betalssystemen i ett land som gjort sig helt beroende av dessa behövs det inga kanoner för att tvinga detta land till eftergifter.

Precis som statsrådet nämnde har vi nyligen fått nya sedlar och mynt i Sverige. Det är utmärkt. De är svårare att förfalska och lättare att känna igen. Desto märkligare är det då att inte bara banker slutar acceptera kontanter utan att man mer och mer i butiker, restauranger, kollektivtrafik med mera vägrar ta emot detta betalningsmedel. Det betyder att man i praktiken stänger ute delar av befolkningen från att nyttja samhällelig service och detta på ett sätt som annars skulle anses vara diskriminerande.

Anser statsrådet att det är problematiskt att vissa grupper får svårare att nyttja dessa tjänster och stängs ute från både privat och offentlig samhällelig service?

Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tackar Roland Gustbée för ett värdefullt inlägg. Jag delar många av de synpunkter som Roland Gustbée lyfte fram. Det finns utmaningar som vi behöver möta i den ganska snabba utveckling vi ser mot alltmer digitala betalningslösningar.

Jag möter människor i min vardag som inte använder kontanter över huvud taget längre och som ofta är nöjda med det. De tycker att det minskar krånglet och att det är effektiva betalningslösningar.

Vi ser också att övergången till digitala betalningslösningar skapar möjligheter för helt nya och innovativa lösningar. Den finansteknologiska sektorn, som växer snabbt i Sverige, har mycket anknytning till att man har mer och mer av digitala betalningslösningar och kan också knyta till sig nya lösningar och nya tjänster.

Men det finns också utmaningar som vi behöver bemöta. Jag ser det som problematiskt att människor känner sig tvingade att använda betalningslösningar som de inte är bekväma med eller att de upplever att vardagen blir besvärlig och krånglig för att de har långa transportvägar och varken kan sätta in eller ta ut kontanter på ett enkelt sätt längre. Här behöver vi skapa en möjlighet att brygga över de utmaningar vi står inför.

Integritetskränkningen är dubbeleggad. För dem som inte känner sig bekväma ska det finnas möjlighet att använda sig av kontanta betalningslösningar, vilket regeringen också arbetar för. Samtidigt är det nog många som uppskattar att få mer skraddarsyddna erbjudanden som passar ens personliga preferenser. Det finns alltså delar av befolkningen som är mer positiva till detta.

Vi försöker som sagt se till att det finns infrastruktur i hela landet så att man ska kunna använda sig av digitala betalningslösningar. Har man bra tillgång till bredband eller mobilnät kan det underlätta vardagen även för människor på landsbygden. De slipper transportera sig långa sträckor till bankkontor och liknande. Vår bredbandsstrategi är därför inriktad på att hela befolkningen ska ha god tillgång till bredband och med en högre kapacitet än vad det tidigare målet var. Vi har avsatt mycket resurser för att kunna öka takten i bredbandsutbyggnaden.

Det finns en problematik i att tvinga på privata aktörer vilka marknadsmodeller de ska använda sig av och att till exempel ställa krav på varenda aktör som är verksam och hanterar finansiella transaktioner att de måste använda kontanter.

Till exempel har man i kollektivtrafiken i Stockholm och på många andra ställen valt att avstå från kontanter för att inte äventyra personalens säkerhet och utsätta den för rånrisk. Man har kommit fram till fungerande betalningslösningar för resenärerna och samtidigt skapat en bättre arbets-situation för arbetstagarna.

Detta måste vi respektera, och det har ofta skett i samförstånd mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Att i detta läge gå in med en hårdhänt lagstiftning och kräva att alla i samhället måste ta kontanter vid alla tillfällen upplever jag som en ganska långtgående åtgärd – en åtgärd som jag inte heller hade utgått från att Moderaterna skulle vara företrädare för i riksdagen.

Det är bättre att vi i en utredning tittar på Riksbankens roll i kontantförsörjningen. Riksbanken ger ju ut sedlar och mynt, och nu kommer vi att titta brett på vilken roll Riksbanken har för att dessa sedlar och mynt ska kunna användas av människor i hela landet.

Anf. 92 ROLAND GUSTBÉE (M):

Herr talman! Jag vill tacka Per Bolund för debatten i en mycket angelägen fråga.

Kontanter är ett viktigt komplement till andra betalningssätt. De är tillgängliga för alla – gammal som ung och svensk medborgare som papperslös. De är lätta att använda, de fungerar vid strömavbrott och de är motståndskraftiga mot sabotage och hackare. De fungerar till och med på kalvfjället och i tunnlar.

För att alla dessa fördelar ska komma till sin rätt måste banker och butiker acceptera kontanter. Inte heller jag är beredd att lagstifta för att tvinga fram detta, men det vore bra om näringen inser vad man gör när man utesluter en stor del av sin potentiella kundkrets.

Vi måste vara beredda att ställa hårdare krav på banker och övrigt näringsliv – det är jag övertygad om. Jag tror inte att hittills vidtagna åtgärder, som statligt finansierade betaltjänstombud, räcker. Det är många hyfsat stora orter som i dag varken har en bank som hanterar kontanter eller ett betaltjänstombud. Vi får se vad översynen av det penningpolitiska ramverket ger.

Jag hoppas på en fortsatt konstruktiv debatt.

Anf. 93 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Roland Gustbée för en givande debatt. Detta är angelägna frågor, och jag möter många människor i mitt arbete som är bekymrade över utvecklingen och som ser att den har skapat hinder och problem i deras vardag.

Regeringen kommer att fortsätta att följa frågan noga. Vi kommer årligen att få rapporter från länsstyrelserna om hur det ser ut i deras delar av landet och därmed kunna komplettera med ytterligare åtgärder.

Jag vill vara tydlig med att jag hoppas och trycker på hårt för att vi ska få en samförståndslösning där de ekonomiska aktörerna tar ett större ansvar för frågan. Jag upplever att man inte riktigt har tagit det ansvar som man behöver ta för att alla kunder ska kunna använda sig av de betalningsmetoder de själva väljer. Roland Gustbée formulerar det som ställa hårdare krav på bankerna. Det gör jag och regeringen också. Vi ändrar bland annat lagstiftningen så att fler ska kunna få tillgång till betaltjänster och betal-konton.

Vi har även en pågående dialog med bankerna där vi har varit tydliga med att vi förväntar oss mer handling och att de ska vara mer aktiva och bidra till lösningar på detta område. Vi har också varit tydliga med att peka på att vi nu har en utredning som är beredd att ta fram lagförslag som kan få ganska långtgående konsekvenser för bankernas verksamhet.

Om bankerna i stället i samförstånd tar fram ett bättre fungerande regelverk och samarbetar för att ge svenska folket tillgång till de betalningslösningar människorna själva väljer tror jag personligen att det vore en mycket bättre väg att gå.

Jag hoppas att bankerna i Sverige tar sitt ansvar och är beredda att vidta åtgärder för att tillgodose svenska folkets behov av olika former av betalningslösningar i hela landet. Detta kommer jag att fortsätta att trycka på för och ställa krav på från regeringens sida i kommunikationen med bankerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2016/17:244 om incitament för längre arbetsliv

Anf. 94 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat mig vilka förslag jag har för att, inom ramen för pensionsöverenskommelsen, öka drivkrafterna för ett längre yrkesliv.

Utgångspunkten i Lotta Finstorps interpellation är att en ökande medellivslängd också gör det rimligt att fler arbetar längre för att säkra en god välfärd. Om detta är vi helt överens, och vi är också överens om det i Pensionsgruppen, där frågan diskuteras mellan de sex partier som nu står bakom pensionsöverenskommelsen.

Eftersom den intjänade pensionen ska räcka under hela pensionärlivet ger en ökande medellivslängd allt lägre ingångspensioner, om inte arbetslivet förlängs. Omvänt kan man som tumregel säga att ett års längre arbetsliv ger omkring 8 procent högre årlig pension. På så sätt finns redan ett tydligt incitament för att kompensera en längre medellivslängd med ett längre arbetsliv.

Problemet är att det inte sker i tillräcklig omfattning, ibland på grund av otillräcklig kunskap om den kraft som finns i medellivslängdens ökning och värdet av ytterligare ett års arbete. Det senare är också bekymmersamt i perspektivet jämställda pensioner eftersom kvinnors tidigare utträde från arbetsmarknaden påtagligt bidrar till pensionsgapet mellan kvinnor och män. Den genomsnittliga utträdesåldern stiger visserligen tydligt, men normen om en pensionsålder på 65 år är alltfjänt stark.

Pensionsnormen 65 år genomsyrar hela samhället, och eftersom ett längre arbetsliv också i högsta grad är en angelägenhet för hela samhället behöver förändringar förankras brett.

Förändringar behöver ske i pensionssystemet, men just för att utmaningen är större än så fanns också en total enighet i Pensionsgruppen om det angelägna i att inleda det arbetet med en dialog med arbetsmarknadens parter. Det är ju på arbetsmarknaden arbetslivet ska förlängas, och tjänstepensionerna och deras utformning spelar också en betydande roll för pensionsvalen.

Göran Hägglund och Göran Johnsson har varit processledare för arbetet med den dialogen och har genomfört ett stort antal samtal med parter, intressenter och experter i syfte att åstadkomma en bred samsyn om behov och åtgärder.

Arbetsmarknadens parter visade under dialogen på ett stort ansvarstagande som också kom till uttryck i den avslutande avsiktsförklaringen. Den visar att det finns en god insikt och en bred enighet om behovet av att förlänga arbetslivet och om behovet av breda åtgärder i hela samhället som långt ifrån bara handlar om åldersgränser. Det handlar till exempel om åtgärder för ett tidigare inträde, om förändringar i utbildningssystemets funktionssätt och inte minst om åtgärder som gör det möjligt för fler att faktiskt orka arbeta längre.

Den milstolpe i arbetet för ett längre arbetsliv som dialogen utgör kommer att ha stor betydelse för det fortsatta arbetet och för uppluckringen av 65-årsnormen. Värdet av avsiktsförklaringen kan därför, som jag ser det, knappast överskattas.

Pensionssystem är mycket långsiktiga åtaganden, och det är därför särskilt viktigt med långsiktiga och breda överenskommelser. Det har vi, och det värdesätter jag högt. Nu har vi även adderat förankring med arbetsmarknaden, vilket gör förutsättningen för ett längre arbetsliv ännu bättre. Det arbetet tar vi nu vidare tillsammans.

Anf. 95 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret – ett svar som visar hur komplex denna fråga är. Det jag saknar i svaret är de ekonomiska incitament som kan göra att man stannar kvar längre på arbetsmarknaden och faktiskt får mer pengar i plånboken. Det hoppas jag att ministern kan komma in på längre fram i debatten.

Sverige är ett av världens bästa länder att åldras i och ska fortsätta att vara så. Det är ett land där alla blir sedda och hörda oavsett ålder, bakgrund och erfarenhet. Men vi vet att många vittnar om att det inte är så, och därför är politiken viktig.

Fallet med pensionsöverenskommelsen och Pensionsgruppen visar på den bredd som finns, där man kan vårda en överenskommelse på ett positivt sätt. Det kan förändra attityder att man tillsammans vårdar en överenskommelse på det sätt som sker.

Att bli äldre ska inte behöva innebära att man plötsligt ingår i ett kollektiv där alla ska ses som likadana och gilla samma musik och göra samma saker. Vi måste få fortsätta att vara de unika individer som vi har varit under arbetslivet.

Många seniorer upplever att de inte är välkomna att stanna kvar på arbetsmarknaden. Därför blev jag väldigt glad när ministern i sitt svar beskrev att man nu arbetar tillsammans med arbetsmarknaden. Det vore intressant att höra lite om tanken i det gemensamma arbetet.

Ju högre vår medelålder blir desto längre förväntas vi arbeta för att klara framför allt välfärden, precis som ministern angav i svaret. Vi måste helt enkelt arbeta fler år för att det ska gå ihop ekonomiskt.

Den 65-årsnorm som ministern nämnde i sitt svar är precis vad vi lever med i dag. Vid 65 år har man gjort sitt på arbetsmarknaden. Många är utslitna, och precis som vi sa är det en väldigt komplex fråga. Arbetsmiljöfrågorna finns naturligtvis där. Man måste orka arbeta längre, och man måste ha haft en dräglig tillvaro under sitt yrkesverksamma liv.

Ekonomiska incitament är jätteviktiga, och det kan vara därför fler inte stannar kvar. De ser att de får skatta bort det de arbetar ihop under den tid de arbetar längre än 65-årsnormen. Man ska inte underskatta att få mer pengar i plånboken.

De flesta partierna är överens om att vi måste arbeta fler år. Men ett av regeringspartierna skiljer sig markant från de andra partierna när det gäller den åsikten. Och jag vill bara problematisera detta lite grann.

Språkröret Isabella Lövin uttalade nyligen i Dagens Nyheter att ett återinförande av friåret skulle kunna vara ett sätt att komma till rätta med stressen inom arbetslivet.

Ministern och jag har ofta stått i denna kammare och talat om stressrelaterad ohälsa, kvinnor i offentlig sektor och så vidare. Jag delar alltså inte alls språkrörets uppfattning att man skulle komma till rätta med stressen om människor kan ta ut ett friår. Det skulle snarare bli så att det viktiga arbetsmiljöarbetet skulle gå tillbaka. Man skulle kunna tänka: Nu har vi friåret, och då behöver vi inte jobba med arbetsmiljön på samma sätt.

Det som också är intressant i artikeln är att DN skriver att testet av friår i Sverige, som gjordes mellan 2005 och 2007, inte ledde till bättre löneutveckling för kvinnor. Inte heller förbättrades sjuktalen.

Detta tycker jag är något oväsentligt i sammanhanget, men det är ändå intressant att lyfta fram.

Anser ministern att ett friår är en lösning, alltså att vi jobbar färre år, och att det skulle vara till hjälp när det gäller den arbetsmiljöproblematik som finns där många kvinnor i offentlig sektor får en stressrelaterad ohälsa?

Anf. 96 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Lotta Finstorp för denna ganska viktiga interpellation. Hon lyfter fram ett antal mycket spännande frågor.

Det finns, som sagt, en mycket tydlig enighet i Pensionsgruppen om vikten av att man med olika medel skapar förutsättningar för fler att jobba längre. Medellivslängden ökar med tre och en halv timme varje dygn, eller med 20 minuter varannan timme. Det är verkligheten. Verkligheten är också att väldigt många av de människor som nu lever allt längre dessutom lägger fler friska år till sitt liv. Det sker i ett Sverige där vi i dag har en arbetsmarknad där vi vet att vi under överskådlig tid framöver kommer att behöva varend hand på arbetsmarknaden, inte bara för att säkra ekonomin och tillväxten utan också för att klara välfärden.

Det innebär också för de människor som får förutsättningar och möjligheter att stanna kvar att de också säkrar en betydligt bättre pension. Precis som jag säger i mitt svar innebär en förlängning av arbetslivet med ett år i genomsnitt 8 procent högre pension. Det är faktiskt ganska betydande siffror vi talar om.

Det är också en stor glädje för mig att konstatera att vi nu har en avsiktsförklaring där vi är överens med en stor del av arbetsmarknadens parter om vikten av att detta sker.

Sedan är det klart att det också finns grupper på arbetsmarknaden, som Lotta Finstorp också nämner, där det finns en annan problematik. Det är människor som lämnar arbetsmarknaden i förtid på grund av funktionshinder, ohälsa eller sjukdom under arbetslivet. Kvinnor är överrepresenterade där. Därför krävs det – det har Lotta Finstorp och jag diskuterat tidigare – att man under arbetslivet får möjlighet att ställa om och byta yrkesbana om till exempel axlarna så att säga tar slut.

Men det behövs också en betydligt mer positiv syn på den äldre arbetskraften i Sverige, där det alltså finns många fördomar om att man faktiskt redan efter 55 års ålder inte fullt ut kan bidra med samma förmåga på arbetsmarknaden. Det är någonting som vi politiskt gemensamt verkligen behöver göra upp med. Vi behöver nämligen dessa människor på arbetsmarknaden. Vi behöver deras kompetens, kunskap och erfarenhet i arbetslivet.

Dessutom vill väldigt många i dag stanna kvar längre på arbetsmarknaden. Jag får många gånger höra att människor hade velat vara kvar på arbetsplatsen, men att denna norm är så stark och att förväntningarna på att man ska lämna arbetsmarknaden är så stora.

Trots detta ser vi rörelser. Vi ser att många äldre då i stället väljer att starta egna företag. Vi har haft en explosion av antalet äldre som startar egna företag. Vi ser också att var tredje statsanställd nu väljer att stanna kvar och jobba till 67 års ålder. Då behöver vi politiker också hjälpa till att skapa förutsättningar för fler.

Lotta Finstorp pekar på något viktigt i slutet av sitt anförande, nämligen den ganska spännande diskussion om arbetstid som har seglat upp. Min bild är att när Isabella Lövin refererar till frågan om friår kommer den att ingå i en större utredning om olika arbetstidsmodeller. Det tycker jag är spännande. Vad det handlar om här är att man ska utvärdera försöken som gjordes med friår. Det kan nog vara bra, så att vi verkligen vet vad de faktiskt gav för resultat åt det ena eller andra hållet.

Anf. 97 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för en viktig debatt i ett bra tonläge. Här finns det så att säga inte några sanningar. Men vi ser så tydligt att om man förlänger arbetslivet med ett år får man en pension som blir 8 procent högre.

Men detta handlar om något som man kan kalla okunskap, det vill säga att det inte finns tillräcklig information. Det som man skulle vilja se är en stor kampanjinsats i Sverige om dessa frågor. Ibland saknar jag *Anslags-tavlan* i SVT2, där samhällsinformation kom ut på ett tydligt sätt.

När man är ung tänker man inte alls på detta. Man tycker att det är mycket lång tid kvar tills man ska gå i pension.

Pär Nyrén, som är vice ordförande i Moderata Studenter Uppsala, skrev en mycket bra debattartikel i Upsala Nya Tidning. Det är alltså en ung person som reflekterar över dessa frågor. Han tog bland annat upp att det finns en OECD-studie som visar att svenska universitetsstudenter i genomsnitt tar examen först vid 29 års ålder, tre år senare än genomsnittet i OECD.

Det handlar alltså inte bara om att man måste lägga på år efter 65, som är normen, utan det handlar också om att vi måste jobba fler år och komma igång och arbeta tidigare.

Det som man arbetar och tjänar in när man är ung ska stå och växa längst. Där finns det också en kvinnofälla, eftersom man ofta går ned i arbetstid när man får barn. Den finns i allt det komplexa kring pensionen.

Jag tror att väldigt mycket handlar om kunskap och information som måste till. Annars blir det så att man klagar mycket på själva pensionssystemet, som egentligen är jämlikt. Det är när det gäller hur vi arbetar under vårt yrkesverksamma liv, män och kvinnor, som det blir ojämnt. Och det följer med in i pensionssystemet.

Pär Nyrén skriver också i sin debattartikel, med anledning av att svenska universitetsstudenter tar examen så sent, att som en följd av detta kommer de förmågor som vi utvecklar med högre studier inte att tas till vara. Människor kommer alltså inte att använda den kompetens som de har skaffat sig under dessa år under så lång tid som de borde utifrån ett samhälls-ekonomiskt perspektiv.

Det är också någonting som man borde fundera på.

Han hänvisar också till Långtidsutredningen från 2011. Där framgår det att individen förlorar 80 000 kronor för varje år han eller hon skjuter upp sin examen, och samhället går miste om dubbelt så mycket.

Det är väl jättebra att våra ungdomar vill ut och förverkliga sig själva, jobba som volontärer och så vidare. Men det får till följd att de skjuter upp examensåret. I förlängningen påverkar det pensionerna och hela pensionssystemet. Men det är svårt att säga till en ung människa: Tänk nu på vad som händer om du åker ut i världen. Det kommer att bli problem med din egen pension och med pensionssystemet.

Pär Nyrén skriver också om förslag från Moderata Studenter om att de högskoleförberedande programmen på gymnasiet mer målmedvetet borde förbereda blivande studenter inte enbart kunskapsmässigt utan även hjälpa dem att välja studieinriktning i tid.

Många säger när de tar studenten att de ska ta ett sabbatsår. Sedan blir det gärna ett år till. Men har de bestämt sig för att plugga vidare är det egentligen lika bra att göra det ganska snabbt.

Man måste visa att det är lönsamt att studera vidare men att det är bra att komma igång fortare. Man måste hitta incitament till det.

Anf. 98 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag ska kommentera några av de saker som Lotta Finstorp lyfter fram i debatten.

Men jag ska först gå tillbaka till detta med olika arbetstidsmodeller. Det är klart att det är intressant för politiken att titta på den frågan ur ett annat perspektiv. Om man ser hur arbetsmarknadens parter har reglerat

arbetsmarknaden och arbetstiderna är det i mycket stor utsträckning så att det är när man är över 40 eller 45 som man kollektivavtalsvägen till exempel har mer förmånliga semestervillkor eller har möjlighet att arbeta mer flexibelt.

Där kan man fundera på vid vilken tid i livet man är i störst behov av flexibilitet för att få livet att gå ihop, och man behöver naturligtvis också tänka på vad som är pensionsgrundande. Är det när barnen har flyttat hemifrån och man är över 50, eller är det när man är mitt i livet och försöker få livspusslet att gå ihop? Där ser vi många kvinnor som blir sjuka i dag.

Detta med olika arbetstidsmodeller är spännande. Det handlar om att försöka tänka lite grann utanför ramen när det gäller både vad som sker mitt i livet och i slutet av livet, för att uppmuntra människor att orka arbeta längre. Det finns exempel på lösningar kollektivavtalsvägen, där man som äldre arbetskraft går ned och arbetar 80 procent men får lön för 90 procent och pensionsavsättning på 100 procent, vilket gör att man kanske orkar betydligt fler år. Här finns en del spännande.

Sedan är det helt riktigt som Lotta Finstorp säger, att vi i Sverige har bland de senaste arbetsmarknadsinträderna i Europa. Vi studerar mycket länge, vilket innebär att vi kommer in sent på arbetsmarknaden, och vi har inte skjutit fram vårt utträde. Det är definitivt viktigt att vi också stimulerar och hittar vägar för människor att komma in tidigare på arbetsmarknaden. Det är glädjande att konstatera att detta var en av de frågor som också arbetsmarknadens parter lyfte in i politiken i samband med de diskussioner som Göran Hägglund och Göran Johnsson förde kring hur vi ska åstadkomma ett längre arbetsliv.

Vi har diskuterat frågan om ett längre arbetsliv ganska länge nu. Det är en fråga som behöver en bred förankring. Nu uppfattar jag att vi i hög utsträckning har den, och från politikens sida kan vi då sätta ned foten. Även om man beslutar om en tidpunkt då man ska justera de olika åldrarna i pensionssystemet är det ändå en resa innan det kommer att ske i realiteten. Men bara det faktum att politiken sätter ned foten i frågan kommer att skicka en tydlig signal till människor och också ge dem en rimlig tid att ställa om innan detta genomförs. Man kan se på jämförelser med andra länder där detta har genomförts. Vi är nämligen snart det sista landet i Europa som inte har justerat pensionsåldrarna.

Många gånger får jag frågan: Räcker det inte om man bara kommer in tidigare på arbetsmarknaden? Nej, det räcker inte. Det måste ske förändringar i båda ändar. Även om man kommer in tidigare på arbetsmarknaden är det inte värt lika mycket som att förlänga arbetslivet med ett år i slutet. Det har att göra med delningstal, livslängd och sådant.

Sedan vill jag ta upp detta med att ta sabbatsår och resa till Thailand. Jag håller med Lotta Finstorp om att vi måste få människor att vid olika viktiga beslutstillfällen i livet – när man har bildat familj eller när man ska åka på det där Thailandsåret efter studenten – faktiskt fundera på konsekvenserna för den totala ekonomin under livet.

Anf. 99 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Vi är rörande överens om många saker.

När kommer då politiken att sätta ned foten? Det var min fundering. Det är ju jätteviktigt. Jag tror att debatten liksom har varit, och nu väntar man bara på att det ska bli verklighet av det hela. Vi är sist i Europa. Det

Prot. 2016/17:67

14 februari

Svar på

interpellationer

finns ingen anledning att vänta. Men detta är mer en kunskapsfråga, eftersom jag inte riktigt har alla fakta där.

Det som är viktigt är ekonomiska incitament. Den människa är inte född som inte är intresserad av att få mer pengar i plånboken när man arbetar längre. Det måste vara ett skattetryck som är realistiskt för den person som ska jobba ett år längre, för annars gör man det inte. Det måste också finnas möjlighet till omställning tidigare i livet, när man känner att man inte orkar längre eller om man vill byta inriktning för att man inte tycker om sitt jobb längre. Vi moderater har förslag på hur det skulle kunna gå till.

Jag skulle också vilja se ett uppbyggt mentorssystem. Nu handlar det mer om eldsjälarna som hittar egna lösningar. Jag som kommer från socialtjänsten ser ju att det verkligen skulle behövas att man där har kvar äldre, duktiga socialsekreterare som kan hjälpa till i svåra ärenden. De som är nytexaminerade och unga får i dag ta ett väldigt stort ansvar.

Eskilstuna kommun har seniora lärare som stöttar och är handledare åt nytexaminerade lärare. Jag tycker att det är jätteintressant. Det kanske är så att man ska hitta lösningar lokalt. Men det bygger mycket på att det är någon som självmant tar tag i det, och det kanske skulle kunna gå att hitta mer nationella lösningar där seniorer är kvar och har en viktig roll att fylla för dem som är nytexaminerade.

Ministern nämnde översynen av arbetstiden. Det får ju inte bli så att vi arbetar färre timmar, utan vi måste arbeta fler timmar.

Anf. 100 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vi har en i många delar ganska ny arbetsmarknad med nya utmaningar. Jag tror att man behöver ha en ganska pragmatisk hållning och också ett nytänk kring flera av de frågor som vi har diskuterat i dag för att hitta smarta lösningar tillsammans med arbetsmarknadens parter när det gäller att stimulera människor att till exempel komma in tidigare på arbetsmarknaden. Det finns sådana idéer. Detta har också varit en viktig fråga som parterna fört in i det fortsatta arbetet för ett längre arbetsliv, precis som parterna också har tagit upp frågan om möjligheter till omställning under arbetslivet. Där behöver vi tillsammans med fack och arbetsgivare formulera vad som är politikens roll när det gäller att stötta detta och vad som är arbetsmarknadens parters roll. Jag är övertygad om att man behöver underlätta för människor här.

När vi nu diskuterar ett längre arbetsliv skulle jag gärna vilja passa på att säga – det kan ju vara någon som tittar på den här interpellationsdebatten – att jag ofta får höra att vi skulle kunna lösa detta genom att höja avgifterna i pensionssystemet och att det skulle vara tillräckligt för att vi skulle klara av finansieringen av de framtida pensionerna. Jag tror att det är viktigt att säga att detta inte är en möjlig väg. För det första skulle det bli alldeles för dyrt, och för det andra skulle det få genomslag först om 40 år. Vi måste se pragmatiskt på hela den här frågan och sätta ned foten politiskt.

Nu har vi arbetat. Vi fick klart avsiktsförklaringen i höstas. Jag ser fram emot att vi i pensionsgruppen nu under våren kommer att fortsätta arbeta med tidsplanen för ett genomförande.

Anf. 101 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Christina Örnebjär har frågat mig om jag kommer att ta några initiativ för att underlätta för föräldrar till barn med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning att delta i att lära upp personal i förskola och skola hur de ska hantera barnets behov. Christina Örnebjär har även frågat mig om jag tar några initiativ för att underlätta för föräldrar att avstå från förvärvsarbete för att stödja sina barn i skola och förskola när den personal som kan barnets behov är frånvarande.

Som nämndes i svaret på Christina Örnebjärs interpellation 2015/16:710 delar jag Christina Örnebjärs syn att barn med diabetes ska ha en säker skoldag och precis som alla barn ha rätt till en likvärdig utbildning i en trygg miljö. Sedan Christina Örnebjärs föregående interpellation i frågan har rättsläget förtydligats genom dom i Högsta förvaltningsdomstolen, som fastställer förvaltningsrättens dom, och därmed Försäkringskassans avslag i det aktuella ärendet.

Kommunerna är ansvariga för att alla barn ska kunna gå i skola och ska erbjuda barn över ett år förskola i den omfattningen som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete, oavsett om barnet är i behov av stöd, och vad gäller egenvård är det hälso- och sjukvården som avgör vilken åtgärd som kan utföras som egenvård i varje enskilt fall.

Barns rätt till stöd i förskola och skola är en förutsättning för att barn och föräldrar ska kunna känna sig trygga samt för att föräldrar ska kunna förena familj och arbete. Föräldraförsäkringen och den tillfälliga föräldrapenningen ger föräldrar möjlighet till kompensation för förlorad arbetsinkomst när föräldern tillfälligt måste avstå från arbete i ett antal olika situationer när barnet är sjukt eller behöver besöka läkare.

För att ge alla barn en säker vistelse i förskolan och skolan är det viktigt att personalen inom hälso- och sjukvården, förskola och skola samt föräldrarna samarbetar så att egenvården fungerar så tryggt och bra som möjligt.

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att kartlägga hur hälso- och sjukvården arbetar när det gäller egenvårdsinsatser, och myndigheten drar slutsatsen att den behöver ta fram tydligare information om hälso- och sjukvårdens ansvar för bedömning, information och samråd med andra aktörer vid egenvårdsinsatser.

Regeringen ser behov av att belysa möjligheten att kombinera arbete och föräldraskap. Att kombinera arbete och föräldraskap kan vara särskilt utmanande för föräldrar till barn med kronisk sjukdom eller funktionsnedsättning.

Regeringen har i februari 2016 tillsatt en utredning som ska göra en översyn av föräldraförsäkringen, och i detta ingår även den tillfälliga föräldrapenningen. Regeringen genomför därtill flera satsningar för att förstärka elevhälsan, öka personaltätheten i skolan och minska barngruppernas storlek i förskolan.

Anf. 102 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Först tänkte jag: Vad bra! Detta kommer ju att lösa sig alldeles finemang! Sedan funderade jag litegrann på hur i hela friden jag skulle ha någonting vettigt att säga under

mina talarminuter. Men sedan funderade jag lite till och kom på att jag nog ändå har en hel del att säga.

Det är bra att man, som statsrådet säger, ska se över föräldraförsäkringen och den tillfälliga föräldrapenningen. Men som statsrådet också sa sist vi debatterade den här frågan är hon inte säker på att det är just den tillfälliga föräldrapenningen som ska lösa det här, utan man tänker att man ska tillföra mer resurser till skolan och skolhälsovården. Det är här jag fastnar och har en del att tillägga.

Mer och fler resurser till skolan och skolhälsovården är i princip alltid bra. Vi är helt överens om att skolhälsovården behöver byggas ut. Problemet är att elevhälsans personal inte har ansvar att utföra egenvård i skolan. Elevhälsan ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande men inte arbeta med egenvård. Det gör att hela den här biten som jag frågar om – vem som egentligen ska lära upp personalen i skola och förskola och hur man ska få förutsättningar för det – faller.

Clara skrev på Facebook efter att jag skrivit att jag ställt de här frågorna: ”Vår son i förskoleåldern insjuknade i diabetes i somras. Jag tog mina sista 3 veckors semester till upplärning och var med på förskolan. Nu har vår resurs slutat och vi måste lära upp en till, och i augusti byter vi till skolan inför förskoleklass och måste då lära upp ett team där också. Jag vet inte hur jag ska få tiden att gå ihop. Jag är väldigt nedstämd och uppgiven över detta – på tippen då av att vår son blivit så allvarligt sjuk och av att vi faktiskt inte sover en enda natt i sträck längre.”

Problemet är vem som ska lära upp personalen om inte föräldrarna gör det. Hälso- och sjukvården har inte resurser till det. Det finns inte möjlighet, och det ligger långt utanför skolhälsovårdens uppdrag och för den delen också möjlighet, för varje barn är unikt och har en unik problematik. Då måste någon i stället lära upp skolhälsovården, och då blir det samma sak ändå.

Det här är ett moment 22. Vi kan tillföra i princip hur mycket resurser som helst till skolhälsovården utan att lösa det.

Anledningen till att jag ställde de här frågorna till statsrådet är att det, precis som har sagts, har kommit ett avgörande i Högsta förvaltningsdomstolen. Sist vi stod här och pratade om samma sak hänvisade statsrådet till att vi borde invänta avgörandet, för ministern ville inte föregå beslutet. Det har jag full respekt för, för jag tycker att vi ska undvika ministerstyre så mycket vi bara kan och allra helst helt. Men nu har vi ett svar. Man har dömt till Försäkringskassans favör. Det går inte att ta ut vab, alltså tillfällig föräldrapenning vid vård av barn, för att lära upp skolpersonal eller barnomsorgspersonal.

Frågan är då hur vi ska göra med exempelvis barn med diabetes typ 1 eller autoimmuna sjukdomar – eller funktionsnedsättningar, som det också gäller – så att alla barn får det som de har rätt till, nämligen en säker skoldag.

Anf. 103 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Christina Örnebjär, för en mycket viktig interpellation! Föräldrar till barn med diabetes hör av sig även till mig och pekar på problematiken i detta.

Precis som Christina Örnebjär säger är vi i ett läge nu där också Högsta förvaltningsdomstolen har sagt att som lagen är utformad i dag är den tolkning som Försäkringskassan har gjort för hur lagen kan nyttjas ganska klar, det vill säga det är inte möjligt att använda den tillfälliga föräldrapenningen för detta inom lagens ramar som det ser ut i dag.

Sedan vi talade om detta sist, eller åtminstone vet jag inte om jag lyfte upp det som ett argument förra gången, har Socialstyrelsen under den här tidsperioden haft regeringens uppdrag att kartlägga hur hälso- och sjukvården arbetar när det gäller egenvårdsinsatser. Den här kartläggningen visar bland annat precis det som Christina Örnebjär beskriver, att patient och föräldrar ofta får rollen som bärare av information om egenvård till andra eller måste hjälpa till på det sätt som vi har sett att man gjort inom ramen för den tillfälliga föräldrapenningen under ganska lång tid.

Socialstyrelsen drar därför slutsatsen att myndigheten behöver ta fram tydligare information om hälso- och sjukvårdens ansvar för bedömning, information och samråd med andra aktörer vid egenvårdsinsatser. Oavsett om man tycker att den tillfälliga föräldrapenningen borde kunna nyttjas för det här eller inte tror jag att det är otroligt viktigt att även fortsatt mycket tydligt peka på skolans ansvar för att säkerställa en säker miljö för de barn som har funktionshinder eller kroniska sjukdomar och det ansvar som också ligger på skolan att ha personal som klarar av att hantera barn med olika kroniska sjukdomar eller funktionsnedsättningar. Att hälso- och sjukvården och skolan tillsammans med föräldrarna kan säkerställa en trygg miljö runt barnet tror jag är otroligt viktigt. Det är ingenting som vi ska tumma på utan tvärtom vara mycket tydliga med och förstärka även framöver.

Däremot, precis som jag också sa i mitt svar på den här interpellationen, har vi också just nu en pågående översyn av hela föräldraförsäkringen. Där finns också den tillfälliga föräldrapenningen med. Inte minst mot bakgrund av det arbete som Christina Örnebjär med flera har lagt ned på att lyfta fram hur verkligheten ser ut är det en fråga som självklart finns med i översynen av den tillfälliga föräldraförsäkringen. Om det nu inte ryms inom lagens ramar i dag är det någonting som vi behöver ta hänsyn till kopplat till hur det ser ut. Den frågan finns som sagt med i det fortsatta arbetet.

Anf. 104 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Jag tänkte att jag ska ge en bakgrund till den här frågan. Jag vet att statsrådet kan mycket om det här. Vi har debatterat detta tidigare, men jag tror att alla kanske inte riktigt har koll, och jag vet att det är flera som tittar på debatten.

År 1922 började man använda insulin och ändrade drastiskt utgången för barn som diagnostiserats med diabetes. Tidigare var det en ren dödsdom. Ett år senare fick forskarna Nobelpriset. Nu, nästan hundra år senare, har vi egentligen inte kommit speciellt mycket längre. Vi vet fortfarande inte orsaken till diabetes. Vi vet fortfarande inte hur man ska bota diabetes. Vi kan inte förebygga diabetes. Och fortfarande dör barn, unga och vuxna i diabetes.

Sverige har världens näst högsta frekvens av diabetes hos barn. Bara Finland har det värre än vad vi har det. 8 000 barn lever med diabetes varje dag. I dag insjuknar två barn. I morgon två till. I går var det också två. Varje dag insjuknar två barn. Själv är jag förskonad. Jag har inga barn med diabetes men självklart vänner och bekanta som har det, precis som jag också har vänner och bekanta med barn som har riktigt grava allergier, hjärtfel eller andra former av funktionsnedsättningar. Att jag använder just diabetes som exempel är för att det är så väldigt vanligt, att det inte finns någon bot och för att det är dödligt.

Har du ett barn som är sjukt på grund av sin diabetes kan du för övrigt inte heller inte ta ut vab i alla lägen och vara hemma med barnet. Man passar inte in i Försäkringskassans mall.

Det är vanligt att personal på förskolor och skolor ger barn receptbelagd medicin. Förskollärare gör det mer än andra yrkesgrupper. Det handlar om astma, allergier, diabetes, epilepsi och diverse bokstavsdiagnoser, som har tillkommit nu. Ibland handlar det om ren akutmedicinering, vid till exempel en allergichock.

När man frågade 1 000 lärare svarade 44 procent att de inte tyckte att det var okej att de skulle ge barnen medicin. Nästan en av fem av dem som ger medicin kände att de inte fått tillräcklig information eller utbildning om barnets hälsotillstånd och medicin. Framför allt är det i skolan man tycker att det är så. Det ser något bättre ut i förskolan.

En kartläggning som heter *Diabetes i skolan 2008* visade att 58 procent av barnen inte har någon vuxen i skolan som är huvudansvarig för att hjälpa till med egenvården. Mindre än hälften av alla barnen har tillgång till en egen resurs. Och här kommer någonting som jag studsade till ordentligt på – jag blev faktiskt riktigt orolig: 20 procent av föräldrarna uppger att de underdoserar insulin minst en gång i veckan, eftersom de är rädda att barnen ska få lågt blodsocker under skoldagen.

I Sverige ska lärare ge medicin om inte facket begär en förhandling och lägger ett så kallat tolkningsföreträde. Finns det inget tolkningsföreträde kan lärare helt enkelt inte vägra. Annars kan man ha en diskussion kring det.

I Finland resonerar man egentligen på det motsatta sättet. Lärare får ge medicin om de själva har gett samtycke till det och har fått tillräcklig information och utbildning av läkare och sjuksköterska. Det ställer också krav på att det finns någon som utbildar lärarna, så att de kan säga ja, om de känner sig bekväma med det.

Det skulle kunna vara en väg för Sverige att gå, att vända på det. I stället för att ställa krav på lärarna att ge medicin vänder man på det. Men då måste vi ha resurser till det. Det är ju inte meningen att skolan ska ha sjukvårdspersonal som springer runt i korridorerna.

Det är just skarven mellan föräldraansvaret och skolans ansvar för egenvård som är problemet. Hur ska kunskaperna överföras? Om skolan inte kan någonting och om föräldrarna inte får möjlighet, vem ska lära upp och vem ska betala för det?

Statsrådet nämner den här lagen. Om det nu är lagen som är problemet bör vi nog förändra den.

Anf. 105 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Den nivå vi har när det gäller diabetes bland barn och unga är verkligen slående. Det gäller också den ökningstakt som vi har sett över tid.

Jag har den största respekt för den oro som föräldrar uttrycker, och för den svårighet som många målar upp när det gäller att lösa den ledighet man känner att man behöver för att säkert kunna lämna sitt barn i skolan eller förskolan. Därför finns den frågan med i översynen av den tillfälliga föräldrapenningen. Som tidsplanen ser ut just nu kommer utredningen att lägga fram förslag i höst, för att det ska vara möjligt för regeringen att lägga fram förslag under mandatperioden.

Christina Örnebjär beskriver också det som Socialstyrelsen delvis har kommit fram till i sin kartläggning, nämligen att samspelet mellan föräldrar, hälso- och sjukvård och skola brister i någon mån. Det är å ena sidan hälso- och sjukvårdens ansvar att bedöma i vad mån man kan lägga över ansvaret för egenvården på skolan eller förskolan – om det är säkert att göra det. Det är å andra sidan skolans och rektorns ansvar att allokera tillräckliga resurser för de barn som har de behoven i skolorna eller förskolorna.

Det handlar dock inte bara om det. En annan viktig sak som Christina Örnebjär lyfter upp är den oro som en hel del personal känner när de arbetar med att vara behjälpliga med egenvårdsinsatser. Det är inte minst viktigt. Som regelverket är utformat i dag har arbetsgivarna ansvar för att se till att personalen har den kompetens som krävs men också att man känner sig trygg med att utföra arbetsuppgifterna.

Det finns uppenbarligen flera saker att jobba vidare med. Vi jobbar vidare med spåret att se över den tillfälliga föräldrapenningen, hur den kan nyttjas och hur den bör kunna nyttjas. Men vi jobbar också vidare med det andra spåret som har blivit tydligt, inte minst i de här fallen, nämligen att samspelet behöver bli bättre – oavsett. Det handlar också om att skapa en trygghet för föräldrarna.

Jag tänkte på precis det exempel som Christina Örnebjär lyfte upp och som jag också möts av ofta: oförutsägbarheten, den plötsliga förändringen, som man många gånger möter när det handlar om barn med diabetes. Jag förstår att man kan känna sig väldigt orolig inför den, både som förälder och som personal i skola eller förskola.

Jag tackar för en bra interpellation. Jag är övertygad om att Christina Örnebjär kommer att ligga på i den här frågan framöver. Det är bra och viktigt; det är många som är berörda.

Anf. 106 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Jag kommer definitivt att återkomma och tjata, tills det har förändrats. Om jag kan göra någonting för att det ska hända tänker jag verkligen göra det.

Vi har av naturliga skäl talat mycket om skolan, eftersom jag har formulerat frågan på det sättet. Men föräldrar till barn som har en kronisk sjukdom, en funktionsnedsättning eller för den delen sociala problem behöver ofta avstå från arbete av andra skäl. Man kan behöva följa med på läkarbesök eller ha möte med skolan eller förskolan eller med socialtjänst-

en. Om det är läkarbesök har man rätt att vabba. Men om det gäller socialtjänsten eller kontakt med skolan har man inte möjlighet att göra det, utan man får ta ledigt utan ersättning eller ta ut en semesterdag. Då får man hoppas att man har en arbetsgivare som tycker att det är okej. Man har ingen formell rätt att ta ledigt. Det hänger på arbetsgivarens goda vilja. Här behöver vi också göra mer. Jag skickar med det, när vi ändå är inne på att det utreds.

Om vi samtidigt såg över samordningsbestämmelserna för vårdbidrag skulle det kunna lösas genom att rätten till tillfällig föräldrapenning skulle kunna omfatta även de som behöver utökade kontakter med förskola, skola eller socialtjänst, på grund av varaktig sjukdom eller liknande. Man skulle alltså inte kunna få tillfällig föräldrapenning och vårdbidrag för samma behov. I dag är det tvärtom. Det är ett förslag från oss liberaler som jag gärna skickar med.

Just otryggheten är otroligt stor. I en mindre undersökning, där nära 400 föräldrar svarade, var det 41 procent som kände lite så där kring trygghet. 8 procent kände ingen trygghet alls. Hälften av alla som svarade kände sig alltså inte trygga med att skicka sina barn till skolan.

Vi måste ge föräldrar och hela familjer möjlighet att leva med barnets diabetes, epilepsi eller allergi och inte mot den.

Stärk gärna skolhälsovården! Det hurrar jag för. Men det räcker inte.

Vi jobbar vidare. Och jag kommer att fortsätta tjata. Med det vill jag tacka statsrådet för en konstruktiv debatt.

Anf. 107 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! När jag läste Christina Örnebjärs interpellation noterade jag detta.

Några av orsakerna till att vi ser över hela föräldraförsäkringen är att samhället har förändrats, att arbetslivet har förändrats. I dag arbetar ofta båda vårdnadshavarna heltid, deltar på heltid på arbetsmarknaden. Det förutsätts också. I dag är ganska många föräldrar ensamstående. Vi vet att det är en grupp som är ekonomiskt utsatt, till exempel.

Regeringens ingång i översynen av föräldraförsäkringen har handlat om hur vi ska åstadkomma en mer modern föräldraförsäkring som svarar upp emot de behov vi ser i dag. Det gäller mer jämställdhet, att vart femte barn växer upp i en stjärnfamilj – som inte ser ut som en kärnfamilj – och att arbetsmarknaden har förändrats; det ställs andra krav.

Jag noterade att Christina Örnebjär lyfte upp det här med kontaktdagar och nämnde det i samband med LSS, till exempel. En spännande tanke som jag vet att Föräldraförsäkringsutredningen tittar på är att klustra föräldraförsäkringen på ett annat sätt. Det skulle kunna finnas möjlighet till kontaktdagar eller barndagar som kan nyttjas på ett annat sätt än i dag, kanske också högre upp i åldrarna. Många tonårsföräldrar pekar på vikten av att kunna vara närvarande i barnens liv på ett annat sätt.

Det är spännande att vi tillåter oss att ha en lite mer kreativ debatt och inte bara behöver fokusera på att allt måste vara som det alltid har varit utan att vi kan justera våra socialförsäkringar efter verkligheten och de behov som människor faktiskt har.

Tack för en bra debatt!

Anf. 108 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat landsbygdsministern hur statsrådet avser att verka för att tillämpningen av strandskyddsreglerna inte ska ha negativ påverkan på Sveriges hästnäring.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Det svenska strandskyddet är tillsammans med allemansrätten unikt ur ett internationellt perspektiv. Strandskyddsreglerna syftar till att skapa förutsättningar för allmänhetens tillgång till naturupplevelser och för bevarandet av biologisk mångfald i strandnära områden. Strandzonen är också särskilt viktig för biologisk mångfald. Samtidigt finns det flexibilitet i reglerna för att främja landsbygdsutveckling och lokalt beslutsfattande.

Det finns ett generellt undantag från strandskyddsreglerna för byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för att bedriva jordbruk, skogsbruk, fiske eller renskötsel. Andra areella näringar än dessa omfattas inte av undantaget. Åtgärder som behövs för hästhållning, som exempelvis att uppföra stall, ridhus eller hästhagar, kan omfattas av undantaget om de behövs för en jordbruksverksamhet. Jag noterar att Mark- och miljööverdomstolen nyligen har gett prövningstillstånd för att pröva frågan om även träning av hästar kan omfattas av undantaget för jordbruksverksamhet. Jag vill inte föregripa domstolens prövning i denna fråga.

Jag vill framhålla att flera förändringar i strandskyddslagstiftningen har gjorts under senare år. Framför allt har ändringarna från 2009 och 2010 förändrat förutsättningarna genom att beslutsrätten i högre grad har flyttats till kommunerna och att dispensmöjligheten för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS, har tillkommit. Vidare trädde en regel om nya möjligheter för att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag i kraft så sent som år 2014. Jag konstaterar att ändringarna av strandskyddsreglerna har varit i kraft under en relativt kort tid.

Regeringen anser dock att det redan nu är lämpligt att se över reglerna om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – de så kallade LIS-reglerna. Regeringen vill se en levande landsbygd som kan utvecklas, samtidigt som ett attraktivt landskap kan bevaras och värdefulla naturmiljöer skyddas, och bedömer att det finns potential att utveckla LIS-instrumentet i det syftet. Utformningen av det aktuella uppdraget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vi får inte glömma att strandskyddet i sig innebär ett värde för landsbygdsutvecklingen genom möjligheter till boendemiljöer nära orörd natur och tillgång till naturupplevelser för besöksnäringen.

Anf. 109 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag hade egentligen ställt interpellationen till landsbygdsministern eftersom den handlar om näringsverksamhet. Men det går lika bra med miljöministern.

Anledningen till interpellationen är de många näringsidkare som har stora svårigheter att använda sin mark på grund av hanteringen och tolkningen av strandskyddsreglerna. Hästnäringen och fiskerinäringen är två verksamheter som inte sällan hindras i sin företagsutveckling. Reglerna

innebär i dag bland annat att det inte finns någon möjlighet att göra en avvägning mellan allmänna bevarandebestånden och markägarens behov av att använda sin mark då inget av de i lagen särskilda skälen föreligger.

Bristen på avvägningsmöjligheter blir särskilt uppenbar då många små sjöar och vattendrag berörs. Även de omfattas av strandskyddet. Det finns bland annat ett berömt vattendike i Dalarna som har behandlats i ett tidigare strandskyddsmål. Frågan var om man ska anse att diket är ett vattendrag när det är torrt under vissa perioder. Människor upplever hanteringen som väldigt företagarfientlig när man hänvisar till strandskyddsreglerna och diket är torrt större delen av året.

Det är egentligen tvärt emot lagstiftarens intentioner att reglerna ska utgöra ett direkt hinder på detta sätt. Det omöjliggör för många företagare i glesbygd att expandera försiktigt men med miljöhänsyn. Det läggs som en våt filt över områden i Sverige.

Under 2009 och 2010 förändrade alliansregeringen strandskyddslagstiftningen. Syftet var att underlätta för bebyggelse i glesbygd samtidigt som regleringen skulle vara mer restriktiv i områden med stort bebyggelsestryck. Det ser väldigt olika ut i landet. I till exempel skärgården måste man ha tuffa restriktioner medan man i Malå, Vilhelmina eller Flen mycket väl skulle kunna bygga och vidareutveckla företag. Men det är svårt nu när det är lika tufft och hårt överallt, och det var inte det som var meningen när vi förändrade lagstiftningen.

Syftet med strandskyddet är att säkerställa förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv med bibehållen god kvalitet för djur- och växtliv. Det är här som balansgången blir så svår. Hur ska man kunna bevara djur- och växtlivet samtidigt som företagare inom framför allt hästnäringen – det är där som de stora problemen finns eftersom kor och hästar inte bedöms lika i lagstiftningen – kanske inte kan vidareutveckla sin verksamhet och kanske anställa en ytterligare person? Strandskyddsreglerna sätter helt enkelt stopp för det.

I dag är det 10 procent av Sveriges stränder som är påverkade av bebyggelse nära vatten. Det är alltså 90 procent av stränderna som inte är påverkade.

Regeringen har uttalat att hela Sverige ska leva, och det tycker jag är en väldigt god målsättning. Jag skulle nog vilja påstå att alla partier har den målsättningen. Då undrar jag: När och på vilket sätt ska landsbygdsföretagare märka av regeringens målsättning, och framför allt på vilket sätt?

Anf. 110 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Precis som miljöministern redan har sagt är strandskyddet tillsammans med allemansrätten något som är unikt ur ett internationellt perspektiv. Det ska vi vara stolta över i Sverige. Syftet är att allmänheten ska få tillgång till naturupplevelser och att vi ska bevara den artrikedomen som finns i strandmiljöerna.

Strandskyddet minskar också sårbarheten inför klimatförändringarna. Så vi ska vara tacksamma för att vi har det här regelverket. Strandskyddet har nämligen inneburit att vi förväntas få mindre problem än många andra länder med de skred och översvämningar som förväntas bli effekter av klimatförändringarna.

Strandskyddet kommer att minska både framtida problem och kostnader för oss. När havsnivåerna stiger och översvämningar blir mer frekventa kommer djur och växter som är beroende av strandmiljöer att förlora sina livsmiljöer. Genom att vi har ett strandskydd finns det en garanti för att djur och växter kommer att få tillgång till en oexploaterad strand.

Boverket, som har ansvar för miljömålet God bebyggd miljö, skriver i sin vision för 2025: Många har tagit de ökade riskerna med att bygga längs stränderna till följd av klimatförändringar på allvar. Genom klimatanpassad planering lokaliseras ny bebyggelse nu i mer skyddade lägen.

Det generella strandskyddet omfattar 100 meter, men länsstyrelserna kan också besluta om utvidgat strandskydd om 300 meter i särskilt känsliga områden. Strandskyddet förändrades under alliansregeringens tid, och några förändringar var bra.

I lagstiftningen förtydligas vilka skäl som är giltiga för beviljandet av dispens. Länsstyrelserna ska också tydligt motivera ett utökat strandskydd. Tyvärr genomfördes också försämringar. Det krävs numera starkare skäl än tidigare för att införa ett utvidgat strandskydd. Ansvaret för dispenser och upphävning av strandskydd i detaljplaner har förts över från länsstyrelsen till kommunen.

I juni redovisade Naturvårdsverket att arealen med utökat strandskydd har minskat till ca 74 procent av arealen före översynen. Man kan tycka att det är olyckligt att det har blivit lättare att bygga vid vatten i ett läge där det framstår som riskfyllt.

Men nu ska vi inte prata om det i den här interpellationsdebatten. Den gäller snarare hästägarens möjlighet att, i likhet med den som äger nötkreatur och får, låta sina djur beta inom strandskyddat område. I likhet med Lotta Finstorp tycker också jag att det finns anledning att se över regelverket.

Även jag har blivit uppvaktad av hästnäringen och uppmärksammats på att det gäller olika regler för en mjölkgård och en hästgård. Vad som dock berör båda dessa företag är svårigheten att finansiera en investering i till exempel en ny ladugård eller ett nytt stall. Det gäller för övrigt även för oss vill ta lån för att bygga bostadshus på landsbygden.

I går var vi riksdagsledamöter från Värmlandsbanken inbjudna till Säffle kommun. Det är en kommun som har pekat ut 38 så kallade LIS-områden i sin översiktsplan. Men det var inte behovet av ytterligare lättnader i strandskyddet vi talade om på träffen. Vi talade i stället om problemet att det ställs högre krav på både säkerhet och egen insats för en företagare eller husbyggare på landsbygden. Det räcker inte ens att ha bästa läge vid vattnet för att få kalkylerna att gå ihop, sa kommunens landsbygdsutvecklare.

Min fråga får jag återkomma till i mitt nästa inlägg.

Anf. 111 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att konstatera att det finns många verksamheter som har stor betydelse för landsbygdens utveckling och som inte omfattas av det generella undantaget. Även om man flyttade gränsen skulle en annan avgränsning av ett generellt undantag alltid innebära svåra gränsdragningsproblem och en svår balansgång. Jag tror inte att vi ens ska tänka att det finns en perfekt gräns för sådana undantag.

Jag vill upprepa att jag inte kommer att kommentera de delar som är direkt berörda av en aktuell domstolsprövning.

Det kan dock vara värt att poängtera att det finns en skillnad mellan nötkreatur, som nämndes, och hästar, vilket har noterats av Sveriges lantbruksuniversitet. En hage kan tillföra nästan tre gånger så mycket fosfor till marken som en lantbrukare får tillföra sina åkrar. Detta beror på att hästar ofta är ute året runt, till skillnad från exempelvis nötkreatur. Det här är en faktisk skillnad. Jag vet dock inte om detta låg till grund när man en gång skrev lagen. Det är hur som helst en kunskap som vi har och som är aktuell i dag.

Jag vill också uppmärksamma det som Stina Bergström tar upp. Vilka hinder finns för att bedriva olika slags verksamheter, såsom hästnäring, på landsbygden i Sverige i dag? Strandskyddet kommer ofta upp i debatten, men det är viktigt att vi har fokus även på andra delar. Tillgång till finansiering är en del som behöver diskuteras mer.

Regeringen gör stora satsningar på naturskyddet och tillgången till områden för rekreation runt om i Sverige. Vi gör det i nära samverkan med blick på besöksnäringen och det aktiva, rörliga friluftslivets behov. I vår tid med ganska stora förändringar i hur vi bor och lever finns behov av en aktiv politik i denna del.

Det gäller exempelvis att verkligen ta hand om de skyddade områdena och göra dem tillgängliga för både besökare och organiserad friluftsnäring, som hästnäringen, genom att ta hand om leder etcetera. Detta är ett sätt att skapa förutsättningar för hästnäring såsom professionell företagsverksamhet och fritidsintresse. Här finns många aspekter, varav strandskyddet endast är en.

Jag vill upprepa att den förra regeringen genomförde stora reformer vad gäller strandskyddet. Vi hanterar nu två av dem i form av överklaganden och genom att rättspraxis håller på att sätta sig. Vi ska ha respekt för effekterna av att rada stora reformer på varandra innan tidigare reformer har satt sig. Vi har inte ens någon rättspraxis på plats i dessa delar. Det gäller bland annat väldigt små sjöar och vattendrag, vilket Lotta Finstorp tog upp.

Det här är ny lagstiftning, och vi hanterar överklaganden när det gäller detta just nu och fastlägger därmed rättspraxis. Den är till för att det ska bli lättare och för att allmänhetens förståelse ska öka.

Regeringen har valt att fokusera på LIS. Vi verkar vara överens om att det inte fungerar bra. Jag tycker att det är vettigt att ta ett steg i taget i stället för att måla med väldigt stora penslar och dra igång stora reformer innan vi vet hur tidigare reformer har landat.

Anf. 112 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern, för en bra och viktig debatt! Jag vet att många lyssnar på den, eftersom det är angeläget för hur man ska kunna verka och bo på landsbygd och kunna expandera försiktigt med miljöhänsyn. Jag är väldigt glad över att man ska se över LIS-reglerna och hoppas att direktiven utformas snabbt så att vi får en bra utvärdering eller översyn på plats, eftersom det behövs.

Ministern nämnde ett principmål som LRF hanterar just nu men som ministern inte vill diskutera. Det är väldigt klokt att inte göra det. Jag följer det här med stort intresse både i massmedierna och hos LRF. Det är intressant eftersom det verkligen kan leda till förändringar på något sätt, då personen i fråga inte får låta sina hästar beta strandnära.

Vad gäller SLU:s jämförelse mellan nötkreatur och hästar kan sägas att hästar i allmänhet är tyngre. Eftersom hästar trampar ned mer flyttar man dem oftare, och man vill få en ruljans. Det blir något helt annat än om man har nötkreatur i sin ägo.

Ett generellt strandskydd utan hänsyn till strändernas bevarandevärde är orimligt och oförenligt med både svensk rätt och EU-rätt. Detta skriver LRF om. De har djupdykt i dessa frågor. De hävdar att strandskyddet i dag får orimliga konsekvenser för dem som är näringsidkare i närheten. Det blir ett problem att bo nära vatten om man exempelvis har en hästnäring. Det blir ett större problem än om man inte bodde så.

Jag tycker att LRF har intressanta förslag. För övrigt måste jag nämna att det är deras förslag och inte mina egna. Förslagen handlar bland annat om att göra en intresseavvägning genom att enskilda intressen vägs mot bevarandointressen. Det skulle automatiskt innebära lättnader i områden med lågt bebyggelsetryck jämfört med starkt exploaterade områden, precis som tanken var när alliansregeringen reformerade strandskyddslagstiftningen.

Att kunna bo och verka sjönära med miljöhänsyn är inte bara en viktig faktor för ökad livskvalitet, utan det är också en förutsättning för framför allt landsbygdskommuner att kunna hejda avfolkning och behålla service och allt det som hör till när människor bor i trakten.

Ser ministern några risker med att återinföra intresseavvägning? Tidigare skulle man väga bevarande och olika intressen mot varandra. Kommer ministern att verka för att införa ett generellt undantag för små sjöar och vattendrag? Man skulle kunna tänka sig att regler införs för hur stort ett vattendrag ska vara. Nu prövas i varje ärende om vattendraget är stort nog. Artificiella våtmarker skulle kunna undantas, och man kan tänka sig att till exempel ett grävt dike inte omfattas av strandskyddsreglerna.

I dag har alla vattendrag, oavsett storlek, ett lika starkt skydd. Det är egentligen inte rimligt. Detta lägger också en våt filt och en död hand över glesbygdskommuner som behöver få mer inflyttning och fler invånare men också företag, såsom hästnäringen, som kan utöka och kanske anställa en person till.

Sedan ändringen 2009/10 gäller undantaget för de areella näringarna endast om anläggningarna eller åtgärderna för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområde. Men där har hästnäringen jättestor problem också. Man får inte generellt okej till detta.

Anf. 113 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Även jag tycker att det är väldigt bra att man gör en utvärdering av LIS-reformen och ser vad den har lett till. Om jag fick önska skulle jag vilja att man tittar på hur mycket permanentboende och hur mycket sommarstugor det har blivit av det som har byggts. Jag är själv landsbygdsbo och tycker att det är permanentboendet som är det viktiga för landsbygdsutvecklingen.

Jag skulle också vilja att man tittar på hur LIS-områdena har gynnat olika företag.

En tredje sak som jag vill att man tittar på är hur klimatsäkra LIS-områdena är, och om man har vägt in detta när områdena har pekats ut.

Jag vill komma tillbaka till det som jag nämnde i mitt förra inlägg. Jag vet att regeringen har arbetat med ett paket av åtgärder för att gynna landsbygdsutvecklingen, vilket är väldigt glädjande. Det handlar om alltifrån finansieringsfrågorna, vilket jag tog upp i mitt förra inlägg, till stöd till social service, förenklade tillståndprocesser, statligt stöd till kollektivtrafik på landsbygden och fler statliga jobb på landsbygden. Detta anser jag är mycket viktigare för landsbygdsutvecklingen än ytterligare lättnader i strandskyddet.

Jag har lite svårt att se att det här skulle lägga något slags död hand över landsbygden, som Lotta Finstorp säger. För till exempel en barnfamilj som flyttar till landsbygden är det bra mycket viktigare att det finns en skola, en förskola och kanske en affär än att man får bo precis vid stranden. Alla vi vill ju vistas vid vattnet, och det är också viktigt att vi ser till att de redan bosatta inte förhindras att göra det.

Jag skulle väldigt gärna vilja höra miljöministerns åsikter om de här andra åtgärderna som regeringen vidtar för att gynna landsbygdsutvecklingen.

Anf. 114 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag skulle vilja inleda med att kommentera påståendet att strandskyddet skulle lägga någon form av död hand över områden. Jag ska beskriva hur det går till när man sätter ett strandskydd. Vad gäller själva strandskyddet är lagen väldigt tydlig. Man tittar på strandskyddets syfte. Det gäller friluftslivets intressen och naturvärdena. Sedan finns det möjligheter till dispens från strandskyddet.

Strandskyddet är inte en död hand. Det finns möjlighet att ha verksamhet och att bygga inom ett strandskyddsområde om man kan visa på ett antal tydliga parametrar. En kommun kan detaljplanelägga och ge dispens inom ett strandskyddsområde. I det läget görs en avvägning mot enskilda intressen på ett sätt som speglar regeln om egendomsskydd, som finns i regeringsformen. Denna grundlagsfästa bestämmelse innebär att den enskildes egendom är tryggad mot allmänna inskränkningar i användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen.

Man måste alltså se det här i två steg. Först sätter man ett strandskydd. Då tittar man på ganska objektiva parametrar – naturvärden och friluftslivet. Sedan finns en dispensmöjlighet. Det gäller att se hela bilden för att förstå kopplingen till hur det exempelvis påverkar näringar.

Jag vill upprepa att arbetet med de reformer som har gjorts fortfarande pågår. Rättsprövningen är fortfarande pågående, exempelvis vad gäller möjligheten att inte ha strandskydd vid väldigt små sjöar och vattendrag. Det är en ny regel. Vi kan ännu inte säga någonting om hur den fungerar. Jag skulle inte bli förvånad om det tydliggörs genom rättsprövningen, exempelvis genom att det utvecklas mått på vad som är ett litet vattendrag och att det fastställs genom domar och rättspraxis, så att vi får den tydlighet som Lotta Finstorp eftersträvar. Man måste ha lite tålamod när man sjö-

sätter väldigt stora reformer, som alliansregeringen gjorde. Det tar tid innan man har hela bilden och tillämpningen ute i myndigheterna på plats, och det tycker jag att vi som beslutsfattare ska ha respekt för.

Stina Bergström efterfrågar min syn på landsbygdsutvecklingen i stort, och jag vill gärna kommentera detta. Jag delar helt Stina Bergströms bild. När det gäller landsbygdens behov i Sverige, vad som händer och hur vi kan stärka inte minst näringslivet får strandskyddet en helt oproporionerlig del i debatten. Andra frågor borde diskuteras mer, inte minst finansieringsmöjligheter, men också hur vi exempelvis stärker kopplingarna mellan naturvården och olika typer av näringar.

Där är jag som miljöminister väldigt aktiv. Jag har fört in detta i en aktiv dialog; de myndigheter som jag ansvarar för måste samverka, exempelvis med Tillväxtverket och andra myndigheter som driver på utvecklingen, så att vi använder till exempel strandskydd och naturvård som delar av ett utvecklingsarbete och inte ser dem som hinder utan driver olika processer tillsammans för att skapa en stark landsbygd. Naturen och naturvärdena är en viktig del av landsbygdens värden. Om vi bygger bort dem förlorar vi det vackra och sköna som är en del av det som är fantastiskt med vår landsbygd. Det vore ett misstag.

Anf. 115 LÖTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Det kanske är att raljera att säga att det ligger en våt filt eller en död hand över vissa områden i glesbygden därför att man till exempel inte får bebygga en plats eller vidareutveckla sin hästnäring. Men jag besökte förra hösten en jordbrukare som ville arrendera ut sin mark till en granne som är hästföretagare med travhästar. Alla bondens marker gränsar till en stor känd sjö mitt i Sörmland. Det gick inte, för grannen fick ju inte låta sina hästar beta där. Sådana konsekvenser får detta. Och om det inte går djur där och betar slyar markerna igen i stället.

Det här blir på något sätt gungor och karuseller, men det blir orimliga begränsningar för många människor som vill leva och verka på landsbygden. En heltidsbonde får kanske stängsla in djur inom ett strandskyddsområde, medan den som har jobb vid sidan om inte får det. Men många av dem kan ju inte leva enbart på sitt "hästbruk" eller jordbruk, utan de har många ben att stå på, och då kan det bedömas olika för att man inte är heltidsjordbrukare. Det är också orimligt, tycker jag.

Vad avser ministern att göra för att förutsägbarheten ska bli tydligare för näringsidkaren? När människor hör av sig får man höra att det blev på ett sätt i grannkommunen men bedömdes på ett annat sätt i den egna kommunen. Det är samma sak till exempel med undantag för bygglov. Där är det också väldigt olika vilka bedömningar kommunerna gör, exempelvis av om en lada behövs för jordbrukets verksamhet eller inte. En bonde kan då tvingas välja mellan att antingen bygga utan bygglov men riskera att behöva riva byggnaden eller avstå från att expandera sin verksamhet.

Anf. 116 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Vad gäller denna lagstiftning, rådande praxis och arbetet med att bland annat skapa en likvärdig tillämpning av strandskyddsreglerna utifrån regionala och lokala förutsättningar vill jag påminna om att alla dessa lagar infördes av den tidigare alliansregeringen. Strandskyddsdelegationen gjorde ett arbete med syftet att titta på handläggningsdelarna.

Prot. 2016/17:67

14 februari

Svar på
interpellationer

Prot. 2016/17:67
14 februari

Svar på
interpellationer

Det är de reformer alliansregeringen genomförde som Lotta Finstorp i dag är så upprörd över. Jag anser att vi ännu inte kan se konsekvenserna av dessa stora reformer.

Jag står inte för motsvarande politik och målar inte med stora breda penslar, men vi har identifierat ett problem som alla partier här i riksdagen verkar vara överens om, nämligen att LIS inte fungerar. Därför börjar vi där från regeringens sida. Vi kommer att se över hur LIS har fungerat och vad vi kan göra för att det ska fungera bättre, så att det verkligen blir det verktyg för landsbygdsutvecklingen som det var tänkt att bli. Det är det första steg vi tar, och vi ska göra det ordentligt, i stället för att lova stora och breda reformer.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2016/17:89 Skattebrottsdatalag

2016/17:91 Tullbrottsdatalag

2016/17:93 2014 års protokoll och rekommendation till ILO:s konvention om tvångsarbete

2016/17:94 Ökad patientmedverkan vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård

2016/17:95 Vissa åtgärder för en effektivare och mer ändamålsenlig mark- och miljöprocess

2016/17:108 Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott

Skrivelser

2016/17:65 Riksrevisionens rapport om internationella jämförelser av inkomstskillnader

2016/17:111 Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden

Redogörelser

2016/17:SN1 Verksamhetsredogörelse för Statsrådsarvodesnämnden 2016

2016/17:NL1 Verksamhetsredogörelse för Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna 2016

EU-dokument

KOM(2016) 826 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpning av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser

KOM(2016) 863 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (omarbetning)

KOM(2017) 54 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiv 2003/87/EG för att förlänga nuvarande begränsade räckvidd för luftfartsverksamhet och förbereda för genomförande av en global marknadsbaserad åtgärd från och med 2021

Motioner
med anledning av prop. 2016/17:86 En handräckningsbestämmelse i lagen
om mottagande av asylsökande m.fl.
2016/17:3606 av Paula Bieler m.fl. (SD)
2016/17:3607 av Christina Høj Larsen m.fl. (V)

Prot. 2016/17:67
14 februari

med anledning av skr. 2016/17:79 Riksrevisionens rapport om statliga stöd
till innovation och företagande
2016/17:3609 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av skr. 2016/17:82 Riksrevisionens rapport om statliga in-
satsar inom arbetsmiljöområdet
2016/17:3608 av Désirée Pethrus m.fl. (KD)

med anledning av skr. 2016/17:87 Riksrevisionens rapport om Förbere-
dande och orienterande utbildning – Arbetsförmedlingens styrning, an-
vändning och uppföljning
2016/17:3605 av Sven-Olof Sällström (SD)
2016/17:3610 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD)

§ 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 februari

2016/17:278 Arbetsmarknaden för unga i landsorten

av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet *Anna Ekström* (S)

2016/17:279 Bärningshastigheter

av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:280 Vattenfalls köp av ryskt kärnbränsle

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2016/17:281 Lernia och den nya rikssvenskan

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2016/17:282 Höjd kompetens i Sveriges skolor

av *Michael Svensson* (M)
till utbildningsminister *Gustav Fridolin* (MP)

2016/17:283 Statliga jobb i nordöstra Skåne

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

den 6 februari

2016/17:284 Hamnstrejk i Göteborg trots kollektivavtal

av *Lars Hjalmered* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

Prot. 2016/17:67
14 februari

2016/17:285 Förslaget om nya 3:12-regler
av *Lars Hjälmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:286 Göteborg som pilotområde för moderna transporter
av *Lars Hjälmered* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:287 Kopparnätet och nivån för samhällsomfattande tjänster
av *Håkan Svenneling* (V)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:288 Valuta för pengarna
av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:289 Fler poliser i Göteborg
av *Lars Hjälmered* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:290 Valfärdsutredningen
av *Isabella Hökmark* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

den 7 februari

2016/17:291 Förtroendet för polisen
av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:292 Våldsbrott mot enskilda
av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:293 Olycksstatistik i trafiken
av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:294 Statliga bolag
av *Edward Riedl* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:295 Gårdsförsäljning av alkohol
av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:296 Reavinstskatten på bostäder
av *Mats Green* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

den 8 februari

2016/17:297 Västra länken i Umeå
av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:298 Kvinnors arbetsrelaterade sjukfrånvaro
av *Katarina Brännström* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

den 10 februari

Prot. 2016/17:67
14 februari

2016/17:299 Svensk ansökan om vinter-OS 2026

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:300 Tyngre lastbilar i Västerbotten

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:301 Skogsindustrierna och kilometerskatten

av *Edward Riedl* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:302 Arbetsgivaravgifter

av *Larry Söder* (KD)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:303 Sverige och USA:s drönarkrig

av *Stig Henriksson* (V)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

den 13 februari

2016/17:304 Pengar för järnväg mellan Umeå och Skellefteå

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:305 Västra länken i Umeå

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:306 Statens ägande av Telia

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 februari

2016/17:793 Statens närvaro i hela landet

av *Jasenko Omanovic* (S)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:794 Reformen för minskad arbetslöshet

av *Fredrik Malm* (L)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:795 Sysselsättningen bland äldre

av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:796 Skattereduktion för löntagarnas avgifter

av *Mattias Jonsson* (S)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2016/17:67
14 februari

2016/17:797 Lantmäteriet

av *Hans Unander* (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:798 Ökad rörlighet på bostadsmarknaden

av *Ewa Thalén Finné* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:799 Kösituationen på Sis

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:800 Stödboende för ungdomar

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:801 SAS och företagens villkor

av *Anette Åkesson* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

den 6 februari

2016/17:802 Otydlighet i skollagen

av *Gunilla Nordgren* (M)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2016/17:803 Upphållstillstånd för utländska forskarstuderande

av *Barbro Westerholm* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:804 Barnpornografibrott

av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

den 7 februari

2016/17:805 Dopingjourens framtid

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:806 Missbruk av svenska pass

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:807 Rättssäkerheten för skogsägare

av *Lars-Axel Nordell* (KD)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

den 8 februari

2016/17:808 Åtgärder för att förhindra bortförande av barn

av *Tina Ghasemi* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:809 Grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:810 Korruptionen i Rumänien

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:811 Biståndsmedel för att stötta CIJA

av *Birgitta Ohlsson* (L)
till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

2016/17:812 Återuppbyggnaden av förstörda områden i Irak

av *Robert Halef* (KD)
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

2016/17:813 Skärpta krav på återvinningsindustrin

av *Lars Tysklind* (L)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

den 9 februari

2016/17:814 Sverige, Joint Expeditionary Force och Nato

av *Stig Henriksson* (V)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

den 10 februari

2016/17:815 Nedstängningen av kopparnätet

av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2016/17:816 Dödsstraff i Iran

av *Birgitta Ohlsson* (L)
till statsminister *Stefan Löfven* (S)

den 13 februari

2016/17:817 Statsministerbesöket i Iran

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsminister *Stefan Löfven* (S)

2016/17:818 Norrbotniabanan

av *Edward Riedl* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:819 Lotsplikt på de inre vattenvägarna

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:820 Avskaffande av tillståndsplikt för dans

av *Sofia Fölster* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2016/17:821 Skärpta straff för barnpornografibrott

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2016/17:822 Höjda sociala avgifters effekter för hemtjänsten

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2016/17:823 Nolltolerans mot barnäktenskap

av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2016/17:824 Bättre information och skydd vid val av läkemedel

av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet *Gabriel Wikström* (S)

Prot. 2016/17:67
14 februari

2016/17:825 Eliminering av hepatit C

av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:826 Straff för människosmuggling

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:827 Straff för dopningsbrott

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 februari

2016/17:753 Bostadsortens betydelse för väntetiden för cancerbehandling

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:751 Livsmedelsexport

av *Eskil Erlandsson* (C)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:749 Beslut om utvisning som inte verkställs

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:748 Personer som stannar i Sverige trots dom om utvisning

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:764 Innovationer inom nya teknikområden

av *Boriana Åberg* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:777 Kameraövervakning och ny teknik

av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:765 Statliga jobb i nordöstra Skåne

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2016/17:766 Otryggheten i Stockholms tunnelbana

av *Beatrice Ask* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:767 Det svenska förhållningssättet till GMO

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:768 Regeringens förhållande till expertmyndigheternas bedömningar

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:774 Åtgärder mot fusk
av *Ann-Britt Åsebol* (M)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2016/17:770 Sjunkande sysselsättningsgrad bland äldre
av *Sten Bergheden* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:762 Jobbets vikt för det sociala livet
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:771 Stärkt patientlag
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:776 Kvalitetspengar till lärarutbildningen
av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:760 Palett för ett stärkt civilsamhälle
av *Saila Quicklund* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2016/17:759 Bullerkrav för motorsporten
av *Saila Quicklund* (M)
till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:792 Barns rörelse
av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:758 Flyktingavtal med Libyen
av *Christina Høj Larsen* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:790 Förändringar i reavinstbeskattningen
av *Anette Åkesson* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:772 Kompensatoriska åtgärder till polisen
av *Annicka Engblom* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:773 Kompensatoriska åtgärder till Försvarsmakten
av *Annicka Engblom* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:734 Växande vårdköer
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:757 Vårdens utmaningar
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:756 Bosättningar och Jerusalem
av *Jamal El-Haj* (S)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:755 Psykisk ohälsa i skolan
av *Monica Haider* (S)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2016/17:754 Det svenska filmarvet
av *Anette Åkesson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2016/17:786 Generationseffekter av reavinstbeskattningen
av *Anette Åkesson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:763 Gårdsförsäljning
av *Sten Bergheden* (M)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:784 Finansiering av bevakningen i Karlshamn
av *Lena Asplund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:791 Diskriminering på arbetsplatsen
av *Markus Wiechel* (SD)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2016/17:788 Barns rätt att slippa bo med en påtvingad partner
av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:787 Bristande tillgänglighet hos SJ
av *Robert Halef* (KD)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:789 Taxeringen av tomträtter
av *Tuve Skånberg* (KD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:785 Redovisningsregler som hindrar byggande i Sverige
av *Robert Hannah* (L)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:761 EU:s relationer med Vitryssland
av *Christian Holm Barenfeld* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:783 Sanktionerna mot Belarus
av *Tina Acketoft* (L)
till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:782 Utvisning av hbt-flyktingar
av *Robert Hannah* (L)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:781 EU:s omfördelning av flyktingar
av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:780 Svenska veteraner
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:779 Brottsutredningar om tvångsäktenskap
av *Tina Ghasemi* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:778 Fysisk aktivitet i skolan
av *Amir Adan* (M)
till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2016/17:732 Förlorad kompetens i frågorna om hedersförtryck
av *Tina Ghasemi* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:775 Personalbrist i vården
av *Jenny Petersson* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:735 Prioritering av funktionshindersfrågor

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:742 Antalet personer som åkt för att strida för våldsfrämjande islamistiska organisationer

av *Pål Jonson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:738 Vilseledande marknadsföring av jakt- och turistresor samt volontärresor

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2016/17:739 Sveriges arbete inom EU för att minska ovärdig och oetisk lejonjakt

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:741 Sveriges arbete inom Cites för att minska ovärdig och oetisk lejonjakt

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:740 Utvecklat bistånd för att minska ovärdig och oetisk lejonjakt

av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:736 Kvinnorna i Iran

av *Tina Ghasemi* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:731 Otryggheten bland kvinnor

av *Tina Ghasemi* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:769 Ökad otrygghet bland kvinnor

av *Mikael Cederbratt* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:733 Individualiserade dödsfallsutredningar

av *Ewa Thalén Finné* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:730 Den svenska bostadsmarknaden

av *Richard Jomshof* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:750 SJ:s avgifter och äldre

av *Peter Persson* (S)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:737 Inväxling av mynt och sedlar

av *Peter Persson* (S)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2016/17:743 Utlämningsavtalet med USA

av *Erik Ottoson* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:745 Fyrverkerier

av *Cecilia Magnusson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2016/17:67
14 februari

2016/17:744 Svensk film
av *Cecilia Magnusson* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)
2016/17:752 Arbetsförmedlingens upphandlingar
av *Mats Persson* (L)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)
2016/17:746 Misshandel i hemmet
av *Birgitta Ohlsson* (L)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 10 februari

2016/17:747 Försäkringskassans handläggningstider
av *Emma Carlsson Löfdahl* (L)
till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

den 15 februari

2016/17:793 Statens närvaro i hela landet
av *Jasenko Omanovic* (S)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)
2016/17:803 Upphållstillstånd för utländska forskarstuderande
av *Barbro Westerholm* (L)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 19.58.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 61 (delvis)
och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

1 § Återrapportering från Europeiska rådets möte den

3 februari	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	1
Anf. 2 ARON MODIG (KD).....	2
Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	2
Anf. 4 ARON MODIG (KD).....	3
Anf. 5 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	3
Anf. 6 ESKIL ERLANDSSON (C).....	3
Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	4
Anf. 8 ESKIL ERLANDSSON (C).....	4
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	4
Anf. 10 MARIA PLASS (M)	4
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	5
Anf. 12 MARIA PLASS (M)	5
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	5
Anf. 14 JENS HOLM (V)	5
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	6
Anf. 16 JENS HOLM (V)	6
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	7
Anf. 18 TINA ACKETOFT (L)	7
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	7
Anf. 20 TINA ACKETOFT (L)	8
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	8
Anf. 22 PAVEL GAMOV (SD)	9
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	9
Anf. 24 PAVEL GAMOV (SD)	9
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	10
Anf. 26 MARIE GRANLUND (S).....	10
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	11
Anf. 28 MARIE GRANLUND (S).....	11
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	11
Anf. 30 ÅSA ROMSON (MP)	12
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 32 ÅSA ROMSON (MP)	13
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	13
Anf. 34 KARIN ENSTRÖM (M).....	13
Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	13
Anf. 36 KARIN ENSTRÖM (M).....	14
Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	14
§ 2 Justering av protokoll.....	15
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	15
§ 4 Avsägelse.....	15
§ 5 Anmälan om kompletteringsval.....	15
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	15
§ 7 Anmälan om faktapromemorior	19
§ 8 Anmälan om granskningsrapport	20
§ 9 Ärende för hänvisning till utskott	20

§ 10 Svar på interpellation 2016/17:225 om höjd skatt för fåmansföretagare	20
Anf. 38 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	20
Anf. 39 MARIA MALMER STENERGARD (M)	20
Anf. 40 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	22
Anf. 41 MARIA MALMER STENERGARD (M)	22
Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	23
Anf. 43 MARIA MALMER STENERGARD (M)	24
Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	24
§ 11 Svar på interpellation 2016/17:242 om varsel på landsbygden	25
Anf. 45 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	25
Anf. 46 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	26
Anf. 47 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	26
Anf. 48 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	27
Anf. 49 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	28
Anf. 50 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	28
Anf. 51 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	29
§ 12 Svar på interpellation 2016/17:243 om livsmedelsförsörjningen i händelse av kris	29
Anf. 52 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	29
Anf. 53 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	30
Anf. 54 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	31
Anf. 55 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	32
Anf. 56 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	32
Anf. 57 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	33
Anf. 58 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	33
§ 13 Svar på interpellation 2016/17:267 om handelsavtalen och den svenska livsmedelsstrategin	34
Anf. 59 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	34
Anf. 60 JENS HOLM (V)	35
Anf. 61 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	36
Anf. 62 JENS HOLM (V)	37
Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	38
Anf. 64 JENS HOLM (V)	38
Anf. 65 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	39
§ 14 Svar på interpellation 2016/17:261 om bottenrålning i naturreservat	40
Anf. 66 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	40
Anf. 67 JENS HOLM (V)	41
Anf. 68 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	41
Anf. 69 JENS HOLM (V)	42
Anf. 70 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	42
Anf. 71 JENS HOLM (V)	43
Anf. 72 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	43
§ 15 Svar på interpellation 2016/17:249 om höghastighetståg	44

Anf. 73 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	44
Anf. 74 ERIK OTTOSON (M).....	44
Anf. 75 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	45
Anf. 76 ERIK OTTOSON (M).....	46
Anf. 77 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	47
Anf. 78 ERIK OTTOSON (M).....	48
Anf. 79 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	49
Ajournering.....	50
Återupptaget sammanträde.....	50
§ 16 Svar på interpellation 2016/17:253 om översynen av det	
penningpolitiska ramverket och riksbankslagen	50
Anf. 80 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	50
Anf. 81 STEN BERGHEDEN (M).....	51
Anf. 82 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	51
Anf. 83 STEN BERGHEDEN (M).....	53
Anf. 84 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	54
Anf. 85 STEN BERGHEDEN (M).....	55
Anf. 86 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	56
§ 17 Svar på interpellation 2016/17:260 om en infrastruktur	
för kontanter	56
Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	56
Anf. 88 ROLAND GUSTBÉE (M).....	57
Anf. 89 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	58
Anf. 90 ROLAND GUSTBÉE (M).....	59
Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	60
Anf. 92 ROLAND GUSTBÉE (M).....	61
Anf. 93 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	61
§ 18 Svar på interpellation 2016/17:244 om incitament för	
längre arbetsliv.....	62
Anf. 94 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	62
Anf. 95 LOTTA FINSTORP (M).....	63
Anf. 96 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	64
Anf. 97 LOTTA FINSTORP (M).....	65
Anf. 98 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	66
Anf. 99 LOTTA FINSTORP (M).....	67
Anf. 100 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	68
§ 19 Svar på interpellation 2016/17:268 om utvidgade	
möjligheter till tillfällig föräldrapenning	69
Anf. 101 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	69
Anf. 102 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	69
Anf. 103 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	70
Anf. 104 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	71
Anf. 105 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	73

Anf. 106 CHRISTINA ÖRNEBJÄR (L).....	73
Anf. 107 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	74
§ 20 Svar på interpellation 2016/17:256 om hästnäringen och strandskyddsreglerna	75
Anf. 108 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	75
Anf. 109 LOTTA FINSTORP (M).....	75
Anf. 110 STINA BERGSTRÖM (MP)	76
Anf. 111 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	77
Anf. 112 LOTTA FINSTORP (M).....	78
Anf. 113 STINA BERGSTRÖM (MP)	79
Anf. 114 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	80
Anf. 115 LOTTA FINSTORP (M).....	81
Anf. 116 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	81
§ 21 Bordläggning.....	82
§ 22 Anmälan om interpellationer	83
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	85
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor	88
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 19.58.	92